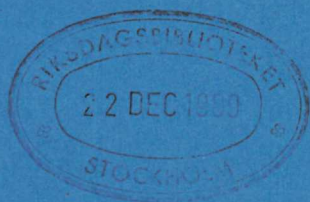

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

Riksgäldskontoret - från riksdagens verk till regeringens myndighet

SOU 1988:59

Betänkande från riksgäldskommittén
Stockholm 1988

Statens offentliga utredningar
1988:59
Finansdepartementet

Riksgäldskontoret - från riksdagens verk till regeringens myndighet

Delbetänkande från riksgäldskommittén
Stockholm 1988

Beställningsadress:
Allmänna Förlaget
Kundtjänst
106 47 STOCKHOLM
Tel: 08/739 96 30
Informationsbokhandeln
Malm Morgsgatan 5

Allmänna Förlaget har utgivit en bibliografi över SOU och Ds som omfattar åren 1981-1987. Den kan köpas från förlagets Kundtjänst, 106 47 STOCKHOLM.
Best. nr. 38-12078-X.

Beställare som är berättigade till remisseexemplar eller friexemplar kan beställa sådana under adress:

Regeringskansliets förvaltningskontor
SOU-förrådet
103 33 STOCKHOLM
Tel: 08/763 23 20 Telefontid 8¹⁰ - 12⁰⁰ (externt och internt)
08/763 10 05 12⁰⁰ - 16⁰⁰ (endast internt)

REGERINGSKANSLIETS
OFFSETCENTRAL
Stockholm 1988

ISBN 91-38-10251-X
ISSN 0375-250X

Till Statsrådet och chefen för finansdepartementet
Kjell-Olof Feldt

Genom beslut den 5 maj 1988 bemyndigade regeringen chefen för finansdepartementet att tillkalla en kommitté med högst fem ledamöter med uppdrag att lämna förslag om riksgäldskontorets uppgifter och organisation m.m. Med stöd av bemyndigandet tillkallades den 1 juni 1988 som ledamöter generaldirektören Ragnar Sohlman, ordförande, vice riksgäldsdirektören Göran Carnhagen, riksgäldsdirektören Staffan Crona, t.f. planeringschefen Klas Eklund och departementsrådet Stefan Ingves.

Att som experter biträda kommittén förordnades fr.o.m. den 1 juni departementssekreteraren Ingrid Klering och departementssekreteraren Dan Ohlsson, fr.o.m. den 1 juli 1988 hovrättsassessorn Conny Jörneklint och fr.o.m. den 1 oktober 1988 revisionsdirektören Karl-Erik Duke. Sedan Ohlsson begärt entledigande förordnades i hans ställe fr.o.m. den 26 oktober 1988 departementssekreteraren Anne-Cerise Nilsson.

Till kommitténs sekreterare förordnades fr.o.m. den 1 juni 1988 ekonomie doktorn Urban Karlström.

Kommittén har antagit namnet riksgäldskommittén.

Kommittén får härmed överlämna sitt delbetänkande med titeln Riksgäldskontoret - från riksdagsverk till regeringsmyndighet.

Stockholm den 28 november 1988

Ragnar Sohlman

Göran Carnhagen

Klas Eklund

Staffan Crona

Stefan Ingves

/Urban Karlström

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	7
1 UTREDNINGSUPPDRAGET	13
1.1 Direktiven	13
1.2 Utredningsarbetets bedrivande	16
1.3 Disposition av betänkandet	18
2 STYRELSENS SAMMANSÄTTNING OCH FUNKTION	21
2.1 Direktiven	21
2.2 Allmänna utgångspunkter	21
2.3 Kommitténs överväganden	23
2.3.1 Styrelsens sammansättning och kompetens	23
2.3.2 Styrelsens uppgifter	25
3 RIKSGÄLDSKONTORETS ORGANISATION	33
3.1 Nuvarande organisation	33
3.2 Organisationen i framtiden	35
4 INSTRUKTION FÖR RIKSGÄLDSKONTORET	41
5 ANSLAGSSYSTEM FÖR RIKSGÄLDSKONTORET	55
5.1 Inledning	55
5.2 Krav på anslagssystemet	56
5.3 Vissa frågor i anslutning till anslagssystemet	57
5.4 Allmän översikt över komponenterna i anslagen	58
5.5 Nuvarande anslagssystem	60
5.6 Alternativa anslagssystem	62

5.7	Alternativ 1	63
5.8	Alternativ 2	66
5.9	Alternativ 3	69
5.10	Kommitténs överväganden och förslag	72
6	SAMMANFATTNING AV ANSLAGSFÖRSLAGET FÖR 1989/90	75
6.1	De olika anslagsposterna	75
6.2	Sammanställning och jämförelse med tidigare år	78
7	VISSA UPPGIFTER SOM FLYTTAS FRÅN RIKSGÄLDSKONTORET	81
7.1	Inledning	81
7.2	Externa revisionsuppgifter	82
7.3	ABA:s representantskap	82
7.4	Börsstyrelsen	83
7.5	H M Konungens råd för mark- och byggnadsfrågor	84
7.6	Konungariket Sveriges stadshypoteks- kassa	85
7.7	Sveriges allmänna hypoteksbank	86
7.8	Partibidragsnämnden	87
7.9	Systembolaget AB och Vin- och sprit- centralen	88
8	ÖVRIGA FÖRFATTNINGSÄNDRINGAR	89
8.1	Formella ändringar	89
8.2	Andra författningsändringar	90
8.3	Författningar som kan upphävas	98
9	DET FRAMTIDA RIKSGÄLDSKONTORETS ARBETS- UPPGIFTER	101
	FÖRFATTNINGSFÖRSLAG	105

Bilaga: Anslagsförslag från riksgäldskontoret för
budgetåret 1989/90

SAMMANFATTNING

Riksgäldskontoret firar år 1989 200-års jubileum. Samtidigt avslutas en epok i kontorets historia. Riksgäldskontoret blir fr.o.m den 1 juli 1989 en myndighet under regeringen. Inför det ändrade huvudmannaskapet tillsatte regeringen den 1 juni 1988 en kommitté för att se över frågor rörande riksgäldskontorets organisation och arbetsuppgifter.

Riksgäldskommittén har delat upp utredningsuppdraget i två delar. I ett första delbetänkande behandlas de frågor kommittén bedömer måste lösas till den 1 juli 1989. Till slutbetänkandet sparas principiella överväganden om eventuella större framtida förändringar av riksgäldskontoret verksamhet.

Ledningen för riksgäldskontoret kommer efter huvudmannaskapsskiftet att förändras jämfört med nuvarande situation. Det gäller såväl den nya styrelsens sammansättning, dess funktion som riksgäldsdirektörens ställning.

Kommitténs överväganden har utgått ifrån den nya verksamförordningen. Den bygger på att styrelsen i de flesta frågor har en rådgivande roll. Besluts- och ansvarsfördelningen mellan verkschefen och styrelsen skall göras tydlig och därvid skall styrelsen åläggas beslut av principiell betydelse. Kommittén anser att riksgäldskontorets uppgifter är av sådan karaktär att styrelsen skall ha vidgade beslutsfunktioner utöver de som verksamförordningen förespråkar

Inom riksgäldskontoret skall en avvägning av stats-skuldspolitiken mot andra delar av den ekonomiska politiken göras. För denna avvägning bör styrelsen vara ansvarig. Kommittén föreslår därför att styrelsen skall fastställa ramar och riktlinjer när det gäller upplåningen och förvaltningen av statsskulden. I övrigt kommer styrelsen - helt i enlighet med verksförordningen - att fatta beslut om myndighetens anslagsframställan och årsbokslut. Styrelsen skall vidare fatta beslut i anledning av riksrevisionsverkets revisionsberättelser och revisionsrapporter samt om sådana föreskrifter som riktar sig till enskilda, kommuner eller landstingskommuner.

I övriga frågor har riksgäldsdirektören att fatta beslut. Mot bakgrund av de riktlinjer och ramar styrelsen fastställt vad gäller upplåningen beslutar riksgäldsdirektören om upptagande av de enskilda lånen. Riksgäldsdirektören bör inte ha en generell rätt att hänskjuta frågor till styrelsen. Det är givetvis honom obetaget att använda styrelsen som det rådgivande organ som den förutsatts vara enligt verksledningspropositionen.

Styrelsens sammansättning och kompetens behandlas också i betänkandet. I enlighet med vad som anges i prop 1986/87:143 om ny riksbankslag och ändrat huvudmannaskap för riksgäldskontoret föreslår kommittén att det skall finnas ett väsentligt parlamentariskt inflytande i den nya styrelsen. Det har framstått som angeläget att styrelsen skall vara en liten och kompetent krets. Kommittén föreslår därför att styrelsen skall bestå av åtta personer varav fyra skall vara parlamentariker. Det väsentliga parlamentariska inflytandet anser kommittén vara säkrat om halva styrelsen består av riksdagsledamöter.

I övrigt bör i styrelsen ingå - förutom riksgäldsdirektören - en representant för finansdepartementet. Därut-

över bör finnas två personer med särskild samhällsekonomisk kompetens och som är kunniga i kapitalmarknadsfrågor.

Styrelseledamöterna bör fylla höga krav på kompetens och integritet. De bör inte vara bundna till något särskilt intresse på kreditmarknaden eller ha någon anknytning till företag som i hög grad berörs av riksgäldskontorets verksamhet.

Riksgäldskontorets framtida organisation kommer att bli beroende av de arbetsuppgifter som kommer att läggas på kontoret. Till dessa frågor återkommer kommittén i ett slutbetänkande. Den nuvarande enhetsindelningen bör bestå tills vidare. Riksgäldskontoret skall således bestå av sex enheter, en upplåningsenhet, en utlandslåneenhet, en garanti- och rättsenhet, en ekonomienhet, en administrativ enhet och en revisionsenhet. Kommittén uppmärksammar den interna revisionens stora betydelse i ett verk av riksgäldskontorets karaktär. Den bör i likhet med affärsverken ges en självständig organisationsrisk placering direkt under riksgäldsdirektören.

De omvärldsförändringar som inom riksgäldskontorets verksamhetsområde kan förväntas bli särskilt stora motiverar en funktion för strategisk analys och planering vid riksgäldskontoret. Kommittén föreslår att en sådan inrättas direkt under riksgäldsdirektören. Den bör innehålla samhällsekonomisk kompetens. Dessutom föreslår kommittén att en direktion inrättas för stöd och råd till riksgäldsdirektören.

I övrigt återkommer kommittén till riksgäldskontorets organisation i slutbetänkandet.

Kommittén har också utarbetat ett förslag till instruktion för riksgäldskontoret. Förslaget bygger i allt väsentligt på de grundprinciper som fastställts i verks-

förordningen. Den nya lagen om statens upplåning innebär att riksdagen för ett budgetår i sänder bemyndigar regeringen, eller efter regeringens bemyndigande riksgäldskontoret, att ta upp lån till staten. Genom instruktionsförslaget lämnar regeringen ett stående bemyndigande för riksgäldskontoret att ombesörja statsupplåningen och förvalta statsskulden. Riksgäldskontoret ges också uppgiften att ställa krediter till förfogande för statlig och annan verksamhet samt att ikläda staten garantier.

Instruktionen fastställer också att de medel som flyter in till riksgäldskontoret skall sättas in på kontorets konto i riksbanken om de inte behövs för att bestrida utgifter. De upplåningsprogram som utarbetas skall utgå ifrån de kassaöverskott som eventuellt kan finnas på detta konto.

I övrigt innehåller instruktionen regler om styrelsens sammansättning och uppgifter samt om kontorets organisation.

Riksgäldskontorets uppgift att ta upp och förvalta lån till staten är, beloppsmässigt sett, mycket omfattande och ställer därför stora krav på effektivitet och säkerhet i kontorets verksamhet. Kommittén anser att det är nödvändigt att utveckla riksgäldskontorets anslagssystem för att öka graden av flexibilitet och därmed förbättra effektiviteten. Det är dessutom angeläget att i större utsträckning styra riksgäldskontorets verksamhet genom verksamhetsplanering och olika effektivitetsmått. Utifrån detta perspektiv har kommittén diskuterat olika anslagssystem. Tre olika modeller granskas. Kommittén förordar en modell där riksgäldskontorets anslag delas upp i totalt sex olika anslag.

Anslagsframställan för budgetåret 1989/90 har arbetats fram i samråd mellan kommittén och tjänstemän vid riks-

gäldskontoret. Den är uppställd efter den föreslagna modellen för anslagssystemets utformning. Framställan redovisas i sin helhet i en bilaga till betänkandet.

Riksgäldskontoret har i dag en del uppgifter i egenskap av en riksdagens myndighet vilka vid ett förändrat huvudmannaskap bör flyttas från kontoret. De rör till övervägande del utseende av representanter i olika styrelser och nämnder. Kommittén gör en genomgång av dessa uppdrag och föreslår att de flyttas antingen till riksdagens förvaltningsstyrelse eller till regeringen beroende på uppdragens karaktär.

Som en följd av det förändrade huvudmannaskapet för riksgäldskontoret erfordras en hel del formella ändringar i gällande författningar där riksgäldskontoret berörs. Kommittén gör en genomgång av samtliga författningar som rör riksgäldskontoret och föreslår vissa ändringar eller i förekommande fall att vissa författningar helt upphävs.

1. UTREDNINGSUPPDRAGET

1.1 Direktiven

Direktiven (Dir. 1988:26) till kommittén som skall se över riksgäldskontorets uppgifter och organisation fastställdes av regeringen 1988-05-05. I dessa anför statsrådet Feldt följande.

1. Mitt förslag

Jag föreslår i enlighet med vad som aviserades i propositionen 1986/87:143 om ändrat huvudmannaskap för riksgäldskontoret, att en kommitté tillkallas för att lämna förslag på riksgäldskontorets framtida uppgifter och organisation.

2. Bakgrund

Riksdagen har den 28 oktober 1987 som vilande antagit ett i prop. 1986/87:143 framlagt förslag till lag om ändring i regeringsformen (KU 1987/88:1). Beslutet innebär bl. a. att huvudmannaskapet för riksgäldskontoret fr. o. m. den 1 juli 1989 skall föras över från riksdagen till regeringen. För ändringar i regeringsformen krävs två riksdagsbeslut med mellankommande val till riksdagen. Det andra riksdagsbeslutet kan fattas efter valet år 1988.

Vid ett överförande av huvudmannaskapet för riksgäldskontoret till regeringen bör det – som aviserades i nämnda proposition – göras en översyn av kontorets uppgifter och organisation. Bestämmelserna om riksgäldskontorets nuvarande uppgifter och organisation finns i lagen (1982:1158) om riksgäldskontoret. En kommitté bör tillkallas för att göra denna översyn och för att lämna förslag till de författningsändringar som kan behövas i sammanhanget, bl. a. till en förordning med instruktion för riksgäldskontoret.

3. Uppdraget

3.1 Riksgäldskontorets uppgifter

Statens bruttoupplåning är mycket omfattande och kommer att vara det under överskådlig tid. Denna upplåning är av central betydelse för kreditmarknadens utveckling i stort och avkastningen på olika finansiella tillgångar. Därmed påverkar statsskuldspolitiken centrala samhällsekonomiska variabler, bl. a. investeringarna och den allmänna efterfrågenivån. Ränteutgifterna på statsskulden är i dag en mycket betydelsefull post i statsbudgeten. En kostnadseffektiv statsskuldspolitik är därför angelägen av statsfinansiella skäl. Målen för statsskuldspolitiken är således flera. Därav följer ett starkt behov av samordning.

De senaste årens utveckling har gjort det lättare att skilja penning- och statsskuldspolitiken åt. Gränsdragningen har underlättats dels av att anbuds-förfarandet vid riksgäldskontorets emissioner på penning- och obligationsmarknaden har införts, dels genom riksbankens styrning av penningpolitiken via bl. a. öppna marknadsoperationer. Riksbanken har möjligheter att smidigt styra ränteutvecklingen utan att använda statens emissionsverksamhet som instrument.

Målet för statsskuldspolitiken bör inom vissa ramar vara att minimera upplåningskostnaderna på en acceptabel risknivå. Det gäller såväl den inhemska som den utländska statsupplåningen. Den avvägning av statsskuldspolitiken mot övriga delar av den ekonomiska politiken som behöver göras skall ske i former som markerar en klar rollfördelning mellan t. ex. statsskuldspolitiken och penningpolitiken.

Kommittén bör lämna förslag på hur statsskuldspolitiken skall organiseras så att den effektivt kan nå uppsatta mål. I detta sammanhang bör kommittén också överväga hur statsupplåningen skall utvärderas.

I statsskuldspolitiska kommitténs betänkande, liksom i propositionen, motiveras en ändring av huvudmannaskapet bl. a. med att den skulle underlätta utvecklingen av den centrala statliga förvaltningsstrukturen.

Riksgäldskontoret tar i dag emot inlåning från olika fonder, myndigheter och statliga företag. Dessutom tillhandahåller riksgäldskontoret medel för rörliga krediter som vissa affärsverk, myndigheter och bolag får utnyttja i sin rörelse och för investeringar. Dessa uppgifter kan förväntas tillta i omfattning i framtiden. Mot denna bakgrund är det motiverat att se över statens centrala finansförvaltning. Kommittén bör undersöka vilka samordningsfördelar som kan finnas, och om statens "cash management" kan bli effektivare. I detta sammanhang är det också viktigt att bedöma om det finns skäl för riksgäldskontoret att behålla en egen kassa öppen för allmänheten.

En fråga som också bör övervägas är inlåningen i riksgäldskontoret. Den

sker i dag på olika villkor. Ett effektivt förvaltande av medlen innebär bl. a. att marknadsmässig ersättning bör lämnas och att stor frihet bör råda vid val av t. ex. löptid. Kommittén bör närmare undersöka förvaltandet av dessa medel.

I dag gäller olika förutsättningar för de statliga myndigheternas, företagens och affärsdrivande verkens rätt att få rörelsekrediter och investeringskapital. Kommittén bör göra en samlad bedömning av formerna för denna finansiering. Kommittén bör bl. a. överväga om det finns skäl att samla emissionsverksamheten till riksgäldskontoret.

Riksgäldskontoret har en omfattande garantigivning. En del av kreditgarantigivningen är tillkommen av näringspolitiska skäl och medför betydande risker. En annan typ av garantigivning är de s. k. grundfondförbindelserna, utfärdade för vissa kreditinstitut. Den statliga garantigivningen har nyligen utretts av kreditgarantiutredningen (Fi 1985:05). I kompletteringspropositionen har därefter föreslagits vissa riktlinjer för den statliga garantigivningen. Mot denna bakgrund och riksdagens kommande beslut bör kommittén överväga hur riksgäldskontorets verksamhet med garantigivning skall utformas. Riksgäldskontoret bör bl. a. ha resurser för en fortlöpande utvärdering av garantigivningen.

Riksgäldskontoret handhar även en del andra uppgifter förutom de som nyss berörts. Det gäller bl. a. partibidragsnämndens verksamhet, revisionen av nordiska rådets sekretariat, redovisning och intern revision för den inre riksdagsförvaltningen och andra riksdagens verk än riksbanken m. m. Dessutom utser riksgäldsfullmäktige ledamöter i ett antal styrelser liksom revisorer för några verksamheter. En del av dessa uppgifter bör även i fortsättningen ankomma på något av riksdagens verk. Kommittén bör lämna förslag på vilka uppgifter detta gäller och hur de skall skötas efter 1 juli 1989.

3.2 Organisation m. m.

Det ändrade huvudmannaskapet nödvändiggör en översyn av storleken och sammansättningen av riksgäldsfullmäktige. I propositionen uttalades att det i styrelsen för riksgäldskontoret skall finnas "ett väsentligt parlamentariskt inslag". Sammansättningen bör också vara sådan att avvägningen av statsskuldspolitiken mot andra delar av den ekonomiska politiken kan göras inom ramen för styrelsens arbete. Det är angeläget att samhällsekonomisk kompetens och kunnande i kapitalmarknadsfrågor finns representerade i styrelsen. Kommittén bör också överväga om särskilda behörighetskrav bör ställas på styrelseledamöter och vissa tjänstemän i riksgäldskontoret.

Kommittén bör också utarbeta förslag till instruktion för riksgäldskontoret. I instruktionen bör det framgå att det lånebemyndigande som riksdagen

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE DIVISION OF THE PHYSICAL SCIENCES

THE DEPARTMENT OF CHEMISTRY

THE LABORATORY OF PHYSICAL CHEMISTRY

THE DIVISION OF CHEMISTRY

THE DEPARTMENT OF CHEMISTRY

THE LABORATORY OF PHYSICAL CHEMISTRY

THE DIVISION OF CHEMISTRY

THE DEPARTMENT OF CHEMISTRY

THE LABORATORY OF PHYSICAL CHEMISTRY

THE DIVISION OF CHEMISTRY

THE DEPARTMENT OF CHEMISTRY

THE LABORATORY OF PHYSICAL CHEMISTRY

THE DIVISION OF CHEMISTRY

THE DEPARTMENT OF CHEMISTRY

THE LABORATORY OF PHYSICAL CHEMISTRY

THE DIVISION OF CHEMISTRY

THE DEPARTMENT OF CHEMISTRY

THE LABORATORY OF PHYSICAL CHEMISTRY

THE DIVISION OF CHEMISTRY

THE DEPARTMENT OF CHEMISTRY

THE LABORATORY OF PHYSICAL CHEMISTRY

THE DIVISION OF CHEMISTRY

THE DEPARTMENT OF CHEMISTRY

THE LABORATORY OF PHYSICAL CHEMISTRY

ger regeringen ograverat överförs till riksgäldskontoret. Kommittén skall också föreslå hur styr- och anslagssystemet för riksgäldskontoret skall utformas för att möjliggöra en effektiv förvaltning.

Kommittén bör även överväga hur revisionen av riksgäldskontoret skall bedrivas. I det sammanhanget måste kommittén självfallet beakta de mycket stora ekonomiska värden som kontoret omsätter och förvaltar.

4. Ramar för kommitténs arbete

Utredningsarbetet bör bedrivas skyndsamt och ett förslag lämnas före årets slut.

Kommittén skall beakta innehållet i regeringens direktiv (dir. 1984:5) till samtliga kommittéer och särskilda utredare angående utredningsförslagets inriktning.

Kommittén bör när arbetet påbörjas och vidare under arbetets gång informera berörda huvudorganisationer och i förekommande fall annan berörd central arbetstagarorganisation med vilken staten har eller brukar ha avtal om löner och andra anställningsvillkor samt bereda dessa tillfälle att framföra synpunkter.

5. Hemställan

På grund av vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen bemyndiga chefen för finansdepartementet

att tillkalla en kommitté med högst fem ledamöter – omfattad av kommittéförordningen (1976:119) – med uppdrag att lämna förslag om riksgäldskontorets uppgifter och organisation m. m.,

att utse en av ledamöterna att vara ordförande,

att besluta om experter, sekreterare och annat biträde åt kommittén.

Vidare hemställer jag att regeringen beslutar att kostnaderna skall belasta sjunde huvudtitelns anslag Utredningar m. m.

6. Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och bifaller hans hemställan.

(Finansdepartementet)

Förutom dessa direktiv har också kommittén fått del av de allmänna kommittédirektiv som regeringen utfärdade den 22 juni 1988 angående beaktande av EG-aspekter i utredningsverksamheten.

1.2 Utredningsarbetets bedrivande

Enligt direktiven består utredningsuppdraget av två delar. Dels skall riksgäldskontorets framtida arbetsuppgifter ses över, dels skall kontorets organisation m.m. utredas. Dessa områden omfattar frågor med olika tidsmässig angelägenhetsgrad. När riksgäldskontoret den 1 juli 1989 blir en myndighet under regeringen måste en del av dessa frågor vara lösta. Andra är av mer långsiktig natur och behöver inte vara slutbehandlade till huvudmannaskapsskiftet.

Utredningsuppdraget är relativt omfattande och det har inte varit möjligt för kommittén att avsluta hela arbetet till årsskiftet. Därför har kommittén valt att redovisa delar av arbetet i ett delbetänkande. Det omfattar de frågor som kommittén bedömer måste lösas till den 1 juli 1989. Under våren 1989 kommer kommittén att avge sitt slutbetänkande, vari även de mer långsiktiga frågorna kommer att behandlas.

Kommittén har haft nio protokollförda sammanträden. I anslutning till dessa har kommittén också hållit ett antal hearings. Företrädare för riksgäldskontoret, riksrevisionsverket (RRV), kammarkollegiet och televerket har inför kommittén haft möjlighet att belysa olika delar av utredningsuppdraget.

Dessutom har olika företrädare för kommittén haft kontakter med bl.a. finansutskottet, riksbanken, statens industriverk (SIND) och riksdagens förvaltningsstyrelse.

Hela kommittén har gjort en studieresa till Statskontoret i Helsingfors för att inhämta kunskap om organisationen av statsupplåningen och angränsande verksamheter i Finland. Delar av kommittén har också besökt OECD i Paris för att få en överblick av hur frågor som rör bl.a. statsupplåningens utvärdering, kopplingarna mellan statsupplåning och det statliga betalningssystemet lösts i olika länder.

Kommittén har startat tre konsultstudier för att få ett bättre underlag för kommitténs arbete. Programator har fått i uppdrag att göra en genomgång av datasystemen vid riksgäldskontoret. Syftet är att ge kommittén underlag för en bedömning av hur stora investeringsbehov som finns. Programator gör också i samarbete med Infosec en genomgång av datasystemens säkerhet. Ett uppdrag att granska skuldförvaltningen på utlandssidan har gått till Coopers & Lybrand. Utredningen skall ge kommittén ett bättre underlag för att bedöma bl.a. resursbehov, organisation och regelsystem. Den tredje externa studien rör organisationen av riksgäldskontoret. Den utförs av Statskontoret.

Ingen av dessa konsultstudier har ännu avslutats, men kommittén har fått delrapporter från samtliga konsulter och därmed kunnat inarbeta en del slutsater i delbetänkandet.

I detta delbetänkande redovisas således de åtgärder och förändringar som är nödvändiga för att riksgäldskontoret skall kunna fungera under en ny huvudman från den 1 juli 1989. Till slutbetänkandet sparas principiella överväganden om eventuella större justeringar av riksgäldskontorets framtida verksamhet.

1.3 Disposition av betänkandet

I kapitel två redogörs för vilken funktion och sammansättning styrelsen för riksgäldskontoret skall ha. Utgångspunkten för kommitténs överväganden har varit verksamhetspropositionen. Standardmodellen har dock inte kunnat användas direkt utan kommittén har modifierat den med beaktande av den speciella verksamhet riksgäldskontoret bedriver. Kommittén har också beaktat de önskemål om parlamentariskt inflytande som prop 1986/87:143 om ändrat huvudmannaskap för riksgäldskontoret ger uttryck åt.

I det tredje kapitlet redovisar kommittén några ställningstaganden till förändringar i ställningstaganden vad gäller riksgäldskontorets nuvarande organisation. Kommittén återkommer med ytterligare förslag till förändringar av organisationen.

I kapitel fyra presenteras kommitténs förslag till instruktion för riksgäldskontoret och de överväganden i slutbetänkandet som gjorts i anslutning till dess olika delar.

Det femte kapitlet behandlar riksgäldskontorets anslagsystem. Utgångspunkten har varit att skapa en större flexibilitet som ökar möjligheterna till en rationell användning av resurserna. Några olika alternativ presenteras och kommittén förordar en förändring av nuvarande anslagssystem.

Anslagsframställan för 1989/90 har utarbetats i samråd med riksgäldskontorets tjänstemän. I kapitel sex sammanfattas anslagsframställan. Hela framställan redovisas i en bilaga till betänkandet.

I det sjunde kapitlet görs en genomgång av vissa av de uppgifter riksgäldskontoret i dag har i egenskap av en

riksdagens myndighet. Huvudmannaskapsskiftet medför att dessa måste flyttas från kontoret. Kommitténs överväganden och förslag redovisas i detta avsnitt.

Till följd av huvudmannaskapsskiftet behöver en hel del lagar och förordningar ändras medan vissa andra kan upphöra. I kapitel åtta går kommittén igenom ett antal förslag till författningsändringar.

I det nionde och sista kapitlet redogör kommittén för det fortsatta arbetets inriktning. Kommittén beräknar att avsluta utredningsuppdraget under våren.

2. STYRELSENS SAMMANSÄTTNING OCH FUNKTION

2.1 Direktiven

I kommitténs direktiv anges att det ändrade huvudmannaskapet nödvändiggör en översyn av storleken och sammansättningen av riksgäldsfullmäktige. Direktiven hänvisar till att det i prop. 1986/87:143 om ny riksbanks- lag och ändrat huvudmannaskap för riksgäldskontoret anges att det i styrelsen för det nya riksgäldskontoret skall finnas ett väsentligt parlamentariskt inflytande. Sammansättningen bör också enligt propositionen vara sådan att avvägningen av statsskuldspolitiken mot andra delar av den ekonomiska politiken kan göras inom ramen för styrelsens arbete. Direktiven anger att det därför är angeläget att samhällsekonomisk kompetens och kun- nande i kapitalmarknadsfrågor finns representerade i styrelsen. Kommittén har också att överväga om särskilda behörighetskrav bör ställas på styrelseledamöter och vissa tjänstemän i riksgäldskontoret.

2.2 Allmänna utgångspunkter

I prop. 1986/87:99, den s.k. verksledningspropositionen, anges inriktningen från samhällets sida när det gäller ledningen av den statliga förvaltningen. Lekmannainfly- tandet i de centrala statliga myndigheterna borde enligt förslaget behållas, samtidigt som fördelning av ansvar och beslutsbefogenheter i myndigheternas ledningar borde klargöras.

Det framstod därför som angeläget att både åstadkomma klara ansvarsförhållanden och bibehålla det värdefulla lekmannainflytandet. Om denna tvåfaldiga ambition skulle kunna förverkligas borde lekmannainflytandet enligt föredragande statsrådet i de flesta frågor utformas som rådgivande. Rådgivarrollen möjliggör enligt föredraganden att det i lekmannaorganen ingår företrädare för t.ex. riksdagspartier och intressegrupper utan att detta innebär besvärande lojalitetskonflikter. Besluts- och ansvarsfördelning mellan verkschef och lekmän skulle göras tydlig och befogenheter och ansvar parallellställas. Myndigheternas professionalism borde markeras.

Verksledningspropositionen angav att myndigheternas styrelser borde vara små. Verksledningskommittén hade föreslagit högst tio ledamöter, vilket enligt föredragande statsrådet framstod som en rimlig riktningsangivelse. Det ligger enligt föredraganden inget allmänt intresse i att eftersträva representativitet för olika grupper i samhället. Ledamöterna skall utses efter de personliga förutsättningarna att fylla uppgiften.

Statsskuldspolitiska kommittén (SPOK) påpekade att det nya riksgäldskontoret borde vara en myndighet som hör till finansdepartementet. För att bevara kontinuitet och ge riksdagen fortsatt insyn i verkställandet av statsupplåningen borde det i verkets styrelse enligt SPOK finnas ett väsentligt parlamentariskt inslag.

I prop. 1986/87:143 ansluter sig regeringen i huvudsak till SPOK-förslaget. Där anføres att det förhållandet att riksgäldskontoret och vissa finansförvaltande myndigheter under regeringen har olika huvudmän har begränsat möjligheterna att utveckla förvaltningsstrukturen för finansförvaltningen. Man pekar på att förvaltningen av statsskulden och upptagandet av lån till staten i berednings- och verkställighetsskedet behöver samordnas med riksbankens penningpolitik.

2.3 Kommitténs överväganden

2.3.1 Styrelsens sammansättning och kompetens

Inriktningen i verksledningspropositionen är att lekmannainflytandet i myndigheternas styrelser skall behållas. Detta är helt förenligt med de uttalanden som gjorts i lagstiftningsärendet om ändrat huvudmannaskap för riksgäldskontoret nämligen att det i riksgäldskontorets styrelse skall finnas ett väsentligt parlamentariskt inflytande.

I linje med vad som anges i verksledningspropositionen anser kommittén att styrelsen för riksgäldskontoret skall vara en liten och kompetent krets. Det framstår som tillräckligt om antalet ledamöter stannar vid åtta personer.

I verksledningspropositionen anges att regeringen alltid bör vara fri att avgöra en styrelses sammansättning. Nomineringsförfarandet har därför inte ansetts böra regleras. Kommittén har dock funnit att vissa styrande regler för styrelsens sammansättning i detta fall likväl bör finnas. Med hänsyn till det starkt uttryckta behovet av ett väsentligt parlamentariskt inflytande har kommittén ansett att detta bör komma till uttryck i en regel i instruktionen. Kommittén anser för sin del att ett sådant inflytande säkras om halva styrelsen består av parlamentariker. Det är naturligt att de parlamentariska ledamöterna utväljs så att de motsvarar den politiska fördelningen mellan partierna i riksdagen. Det är därvid lämpligt att rådande praxis med inhämtande av förslag från riksdagspartierna följs.

Det är naturligt att riksgäldsdirektören ingår i styrelsen. Till skillnad från vad som anses böra gälla som huvudregel enligt verksledningspropositionen nämligen

att verkschefen också skall vara ordförande i styrelsen anser kommittén att regeringen fritt skall kunna utse ordförande. Det kan därvid anses vara en styrka om ordföranden är en annan än verkschefen eftersom riksgäldskontorets verksamhet i vissa avseenden mera liknar ett affärsverks än en vanlig myndighets.

Sammansättningen av styrelsen i övrigt bör enligt direktiven vara sådan att avvägningen av statsskuldspolitiken mot andra delar av den ekonomiska politiken kan göras inom ramen för styrelsens arbete. Det anges därför som angeläget att samhällsekonomisk kompetens och kunnande i kapitalmarknadsfrågor finns representerade i styrelsen.

När en avvägning av statsskuldspolitiken görs mot andra delar av den ekonomiska politiken framstår det som särskilt angeläget att finansdepartementet, som ansvarigt för den ekonomiska politiken, finns företrätt i styrelsen. En av styrelseledamöterna bör därför representera departementet.

Kommittén anser att det utöver de nämnda i styrelsen skall finnas två personer med särskild samhällsekonomisk kompetens och som är kunniga i kreditmarknadsfrågor. De bör inte vara bundna till något särskilt intresse på kreditmarknaden eller ha anknytning till företag som i hög grad berörs av riksgäldskontorets verksamhet. Kommittén inser att det kan bli en grannlaga uppgift att finna personer som fyller kravet på integritet i detta avseende. Kommittén anser emellertid det vara av vikt att ett sådant integritetskrav upprätthålls.

Värdepappersmarknadskommittén har enligt sina direktiv ett uppdrag att vidga insiderkretsens omfattning. Enligt direktiven skall kommittén inte endast överväga en utvidgning av insiderkretsen till de fondpappersplacerande institutionernas portföljförvaltare utan även

till andra personkategorier, med eller utan direkt anknytning till ett aktiemarknadsbolag, som kan få kännedom om sådan ej offentliggjord information som kan påverka kurserna. Ett exempel som därvid nämns är offentliga tjänstemän.

Värdepappersmarknadskommitténs arbete är inte avslutat. Mot bakgrund av det starkt uttryckta önskemålet i direktiven torde man dock kunna utgå ifrån att insiderkretsens omfattning kommer att vidgas och att den med största sannolikhet i fortsättningen också kommer att träffa anställda eller styrelseledamöter i myndigheter som fått tillgång till den typ av förtrolig information som det här är fråga om. Detta ställningstagande i insiderfrågan rubbar emellertid inte kommitténs bedömning att det inte är lämpligt med företrädare för marknadsaktörerna i riksgäldskontorets styrelse.

Även när det gäller den personliga kompetensen i övrigt bör lika höga krav ställas på ledamot av styrelsen i riksgäldskontoret som på ledamot av riksbanksfullmäktige. Så t.ex. bör han eller hon inte vara försatt i konkurs.

2.3.2 Styrelsens uppgifter

Verksledningspropositionen innebär att styrelsens uppgift skall vara att utöva insyn i verksamheten och att biträda verkschefen med sakkunskap och medborgerligt omdöme. Lekmannastyrelsen skall besluta i vissa klart angivna och av regeringen bestämda ärenden. Regeringen bör enligt föredragande statsrådet föreskriva att lekmannastyrelsen skall besluta dels om myndighetens anslagsframställning och verksamhetsberättelse, dels om de föreskrifter som myndigheten utfärdar till följd av bemyndiganden i lagar och förordningar.

Beslutsbefogenheter för en styrelse, som följer av lämplighetsbedömningar i det enskilda fallet, bör därutöver av regeringen kunna skrivas in i en myndighetsinstruktion. Sådana tillägg bör alltid tydligt ange vilket slags ärenden som befogenheterna omfattar. Föredraganden anger att regeringen bör vara restriktiv med att tilldela lekmanastyrelserna i allmänna förvaltningsmyndigheter ytterligare beslutande uppgifter, men samtidigt anges att myndigheterna är sinsemellan så olika att undantag likväl kan motiveras.

Propositionen anger att myndighetsinstruktionerna bör vara tydliga. Det skall klart framgå vilken beslutsfördelning som gäller mellan verkschef och styrelse. Det är regeringen som genom instruktionen avgör i vilka klart angivna ärenden styrelsen beslutar. En instruktion bör därför inte innehålla en formulering att styrelsen avgör frågor som hänskjuts dit av generaldirektören.

Förslaget innebär att beslutsrätten delas mellan verkschefen och lekmanastyrelsen. Samtidigt innebär det att verkschefen normalt kommer att vara den som inför regeringen ansvarar för myndighetens verksamhet. Ansvar och beslutsbefogenheter bör vara nära sammankopplade. En ansvarig verkschef bör därför ha ett tongivande inflytande även i ärenden där han eller hon inte har en självständig beslutsrätt. Detta motiverar enligt statsrådet att verkschefen inte bara ingår i styrelsen utan också är dess ordförande. Kommittén har här -- som redan framgått -- gjort bedömningen att riksgäldskontoret i flera avseenden kan jämföras med ett affärsverk. Detta leder kommittén till att en annan än verkschefen bör vara styrelsens ordförande. Kommittén har dock inte ansett frågan vara av sådan vikt att den särskilt bör regleras i instruktionen.

Verksförordningen bygger på de angivna riktlinjerna. I dess 13 § anges att styrelsen skall fatta beslut om

myndighetens anslagsframställning och årsbokslut. Styrelsen skall vidare fatta beslut i anledning av rikskontorsverkets revisionsberättelser och revisionsrapporter samt om sådana föreskrifter som riktar sig till enskilda, kommuner eller landstingskommuner.

Riksgäldsfullmäktige avgör i dag enligt 18 § lagen om riksgäldskontoret en mängd frågor. Av dessa nämns först viktigare författningsfrågor. Dessa frågor träffas av verksförordningens 13 § som innebär att styrelsen skall fatta beslut om sådana föreskrifter som riktar sig till enskilda, kommuner eller landstingskommuner.

Nästa punkt för fullmäktiges nuvarande uppgifter innebär att besluta om viktigare frågor beträffande riksgäldskontorets organisation och arbetsformer. Regeringen har möjlighet att genom instruktionen påverka myndigheternas organisation. Styrelsen kan när som helst ta initiativ till att föreslå förändringar i myndighetens organisation om den finner att myndighetens verksamhet inte bedrivs effektivt och i överensstämmelse med syftet med verksamheten, vilket det åligger styrelsen att pröva enligt 11 § verksförordningen. Detta har ansetts tillräckligt för att ge en rationell ansvarsfördelning mellan styrelsen och myndighetschefen. Kommittén har här inte funnit skäl att avvika från vad som normalt anses böra gälla.

När det gäller frågor om upptagande av lån mot obligationer och andra förbindelser ligger dessa i dag på fullmäktige. Kommittén anser att det bör falla på styrelsen att besluta om ramar och riktlinjer när det gäller upplåningen och förvaltningen av statsskulden. Styrelsen bör därför fortlöpande besluta om en plan för statsupplåningen, den inhemska såväl som utlandsupplåningen.

Som har angetts i lagstiftningsärendet om ny riksbanks- lag och ändrat huvudmannaskap för riksgäldskontoret måste förvaltningen av statsskulden och upptagandet av lån till staten i berednings- och verkställighetsskedena på olika sätt avvägas mot penningpolitiken och finans- politiken. På beredningsstadiet bör detta ske genom att riksgäldskontoret, riksbanken och finansdepartementet löpande utarbetar upplåningsplaner och på tjänste- mannaplanet gemensamt diskuterar dessa. Dessa diskus- sioner bör ske återkommande och t.ex. i den organisato- riska form som utvecklats under senare år, nämligen i gemensamma planeringsgrupper. Hittills har samrådet skett i två sådana grupper, en för inhemsk upplåning och en för utlandsuplåningen. Enligt kommitténs upp- fattning kan en utgångspunkt vara att tills vidare behålla de två samrådsgrupperna men förslagsvis på en mer operativ nivå inom respektive myndighet än tidigare. Det är emellertid inte givet att en sådan form fortsätt- ningsvis är den mest lämpliga. En förändrad inriktning av statsskuldspolitiken, t.ex. som en konsekvens av ett slopande av valutaregleringen, kan motivera en gemensam planeringsgrupp. Kommittén har därför inte ansett det lämpligt att föreslå en formalisering av samrådet. Formerna bör successivt kunna förändras.

Mot bakgrund av det samråd som skett mellan riksgälds- kontoret, riksbanken och finansdepartementet bör sedan styrelsen för riksgäldskontoret besluta om upplånings- planen. Styrelsen kommer därför att vara ansvarig för den avvägning av statsskuldspolitiken mot andra delar av den ekonomiska politiken som måste göras av riks- gäldskontoret. Riksgäldsdirektören fattar sedan beslut om enskilda lån på basis av de ramar och riktlinjer styrelsen fastställt. I verkställighetsskedet bör givet- vis också ett informellt samråd på tjänstemannaplanet äga rum mellan riksbanken och riksgäldskontoret.

Enligt 18 § första stycket 4 p. lagen om riksgäldskontoret ligger frågor om utfärdande av statlig garanti eller lämnande av annat statligt stöd som enligt riksdagens beslut skall prövas av riksgäldskontoret på fullmäktige. Grundprincipen enligt verksledningspropositionen är att beslut i enskilda ärenden inte skall ligga på styrelsen. Kreditgarantifrågorna avser alltid enskilda fall. Kommittén anser att dessa frågor i fortsättningen normalt bör falla på riksgäldsdirektören. Detsamma bör gälla villkor för krediter för statlig och annan verksamhet som redan i dag i stor utsträckning har delegerats från fullmäktige.

Frågor om avskrivning, ackord och eftergift rörande fordringar regleras av avskrivningskungörelsen (1965:921) och bör normalt falla på myndighetschefen.

Anslagsfrågor och andra frågor av större ekonomisk betydelse faller enligt verksförordningens 13 § på styrelsen genom att den skall fatta beslut om myndighetens anslagsframställning och årsboksut.

Frågor om tillsättande av tjänster behandlas i 12 § i förslaget till instruktion för riksgäldskontoret. Sådana tillsättningar som skall göras av riksgäldskontoret bör ankomma på riksgäldsdirektören eller den han utser.

Frågor om skiljande från tjänst eller uppdrag eller om disciplinansvar, åtalsanmälan, avstängning eller läkarundersökning handhas av personalansvarsnämnden som behandlas i 10 § i förslaget till instruktion och vars uppgifter regleras i 19 § verksförordningen.

Kommittén har övervägt en ordning som innebär att styrelsen kan hänskjuta frågor av principiell betydelse till regeringen. Enligt förordningen (1986:553) om statligt stöd till fartygsfinansiering prövas frågor om kreditgaranti av fullmäktige i riksgäldskontoret om

inte annat anges. Om det i ett visst fall uppkommer en fråga om stöd står i överensstämmelse med stödgivningens syfte, får fullmäktige hänskjuta ärendet till regeringen för prövning. Kommittén föreslår att "fullmäktige" i förevarande förordning skall ersättas med "riksgäldskontoret".

Den nya styrelsen för riksgäldskontoret representerar ett väsentligt parlamentariskt inflytande. Redan detta talar emot att beslut i vissa fall skulle kunna frånhändas styrelsen och överlämnas till regeringen. Konsekvensen av kommitténs ställningstaganden beträffande styrelsens uppgifter innebär att den svarar för övergripande beslut som rör ramar och riktlinjer för upplåning och förvaltning av statskulden. Styrelsen får därvid det övergripande ansvaret när det gäller samordningen av statsskuldspolitiken mot andra delar av den ekonomiska politiken.

Det framhålls i verksledningspropositionen att lekmannainflytandet är ett värdefullt inslag i förvaltningen. Föredragande statsrådet anför att lekmännen vid sidan av sin allmändemokratiska insynsuppgift kan bidra i sakfrågorna genom att ge balans åt emellanåt strikta professionella tjänstemannabedömningar. Samtidigt framhålls att det är viktigt att åstadkomma en ansvars- och befogenhetsfördelning mellan regeringen och myndigheterna. Myndigheterna skall svara för en professionell bedömning av frågorna inom sitt ansvarsområde. Det är inte avsikten att styrelsen skall kunna avhända sig sitt ansvar genom en generell möjlighet att överlämna frågor till regeringens avgörande. Det politiska ansvaret åvilar dock slutligen regeringen som också har en formell möjlighet att avsätta styrelsen. Denna möjlighet har dock i praktiken aldrig behövt användas.

Frågor om kreditgarantigivning kommer i fortsättningen enligt kommitténs förslag att ligga på riksgäldsdirek-

tören. Förordningen om statligt stöd till fartygsfinansiering innebär att frågor om kreditgaranti kan komma under regeringens prövning efter hänskjutande av verkschefen. Eftersom riksgäldsdirektören däremot inte kan hänskjuta frågor till styrelsen kan beslut i frågan aldrig komma att fattas av styrelsen. Kommittén finner det emellertid vara naturligt att styrelsen alltid informeras om ett sådant ärende.

Kommittén anser mot bakgrund av vad ovan sagts att styrelsen inte enligt instruktionen bör ha en generell möjlighet att hänskjuta frågor till regeringen.

3. RIKSGÄLDSKONTORETS ORGANISATION

3.1 Nuvarande organisation

Under fullmäktige i riksgäldskontoret leds verksamheten av en riksgäldsdirektör och en vice riksgäldsdirektör. Riksgäldskontorets nuvarande enhetsindelning fastställdes 1983. Kontoret består av sex enheter; en upplåningsenhet, en utlandslåneenhet, en ekonomienhet, en garanti- och rättsenhet och en administrativ enhet och en revisionsenhet. Sistnämnda enhet sorterar direkt under riksgäldsfullmäktige. Vid sidan av dessa enheter finns en del stabsfunktioner som står till verksledningens förfogande.

Enheternas storlek och karaktär på arbetsuppgifter varierar.

Upplåningsenhetens uppgift är att planera och genomföra den inhemska upplåningen såväl på penning- och obligationsmarknaden som inom hushållssektorn. Enheten bevakar den svenska utvecklingen och då framför allt förhållandena på kapitalmarknaden. Dessutom skall enheten förvalta de inhemska lånen. Det innebär att administrationen av allemanssparandet sköts av enheten.

Utlandslåneenheten sköter upplåningen utomlands. Även förvaltningen av de utländska lånen ligger inom enheten. Dessutom ansvarar enheten för internationella presentationer, låneprospekt och bedömningar av svensk och framför allt utländsk ekonomi.

Garanti- och rättsenheten har hand om dels riksgäldskontorets kreditgarantiärenden, dels juridiska frågor av olika slag. Kreditgarantiärendena omfattar såväl utfärdanden och förvaltning som frågor i samband med infriande av kreditgarantier. En annan viktig del av enhetens arbete är förhandlingar och avtalsgranskningar i samband med utlandsupplåningen.

Ekonomienheten sköter redovisningen av statsupplåningen och hanteringen av statsskuldboken. Utlåning till affärsverk och tillhandahållande av rörliga krediter är också en del av enhetens arbetsuppgifter. Skötseln av kontorets kassa ligger också inom enheten liksom prognoser för utfallet på statens checkräkning och likviditeten på marknaden.

Administrationsenheten arbetar framför allt med personalfrågor och intendenturuppgifter. Kontorets ADB-grupp är också en del av den administrativa enheten. Dessutom bör nämnas att vice riksgäldsdirektören har ett övergripande ansvar för de administrativa frågor i riksgäldskontoret.

Stabsfunktionerna vid kontoret omfattar dels fullmäktigeservice, information och bibliotek, dels en samhällsekonomisk grupp. Under senare år har omprioriteringar skett, vilka inneburit att resurser flyttats från dessa stabsfunktioner och till upplånings- och ekonomienheterna. Dessa har förstärkts med tillfällig personal. Därigenom har det uppstått avvikelser i förhållande till den fastställda organisationsplanen. Per den 1 januari 1989 kommer verksledningen och stabsfunktionerna att förutom riksgäldsdirektören och vice riksgäldsdirektören bestå av fyra personer. Det är 6,2 tjänster mindre än i den organisationsplan som gäller för kontoret. Den samhällsekonomiska gruppen är bl.a. helt obemannad.

Revisionsenheten vid riksgäldskontoret utför dels intern revision, dels revision av övriga riksdagens verk utom riksbanken.

Enligt organisationsplanen uppgick personalstyrkan (fast anställd personal) till 156 årsarbetskrafter den sista juni 1988. Av de fast anställda var 75% kvinnor och 25% män. Personalstyrkan fördelade sig mellan enheterna enligt följande.

Verksledning och staber	12,2
Upplåningsenheten	43,9
Utlandslåneenheten	15,2
Garanti- och rättsevenheten	9,6
Ekonomienheten	35,5
Administrationsenheten	34,3
(varav AU/ADB-grupp 9)	
Revisionsenheten	<u>5,0</u>
Summa	155,7

3.2 Organisationen i framtiden

Riksgäldskontorets organisation kommer att bli beroende av vilka arbetsuppgifter som kommer att läggas på kontoret i framtiden. Dessa frågor har kommittén ännu inte tagit slutlig ställning till. De kommer att behandlas i slutbetänkandet. Om nya arbetsuppgifter då förs till kontoret kan det förmodligen vara motiverat att integrera vissa av dem med uppgifter som redan i dag utförs av riksgäldskontoret. I ett sådant sammanhang bör det vara möjligt att göra vissa rationaliseringar. Mot bakgrund av kommitténs överväganden kan också vissa arbetsuppgifter som redan i dag ligger på riksgäldskontoret komma att få en större betydelse i framtiden och motivera en ny organisatorisk lösning.

Organisationen kommer också att påverkas av förändringar i riksgäldskontorets omvärld. Inom något år kommer Penningmarknadscentralen att vara etablerad. Dess verksamhet kommer på sikt att påverka de arbetsuppgifter som utförs på riksgäldskontoret i mycket hög utsträckning och bl.a. medföra att vissa tunga förvaltningsuppgifter kan rationaliseras bort. Förutsättningarna för viss typ av upplåning kan också komma att förändras. Det pågår i dag ett utvecklingsarbete rörande hushållsupplåningen som kommer att avslutas i början av 1989. Eventuellt kan detta få återverkningar på hur arbetsuppgifter organisatoriskt fördelas på riksgäldskontoret.

En annan omvärldsförändring som bör beaktas vid en diskussion om riksgäldskontorets framtida organisationsstruktur rör förhållandet mellan inhemsk upplåning och utlandsupplåning. Avvägningen mellan upplåning inom landet eller utomlands avgörs av den ekonomiska politikens uppläggning. Ett par viktiga förutsättningar för att att göra en tydlig distinktion mellan inhemsk upplåning och utlandsupplåning är utlandslånenormen och valutaregleringen. När valutaregleringen avvecklas kan riksgäldskontorets organisation i vissa delar följdaktligen behöva ses över. Utvecklingen av finansiella tekniker och behovet av inhemsk och utländsk marknadsbedömning motiverar också en närmare organisatorisk koppling mellan inhemsk upplåning och utlandsupplåning. Kommittén anser att det bör övervägas ytterligare hur den mest ändamålsenliga uppdelningen av upplåningsverksamheten i framtiden bör se ut.

Flera av remissinstanserna som yttrade sig över statsskuldspolitiska kommitténs slutbetänkande (SOU 1986:22) betonade revisionsenhetens betydelse. Riksrevisionsverket anförde bl.a. att revisionen av riksgäldskontoret måste bedrivas med beaktande av de stora ekonomiska värden som kontoret omfattar och förvaltar. Riksrevisionsverket ansåg därför att kontoret även fortsatt-

ningsvis - vid sidan av den externa revisionen - måste ha en egen intern revision. Riksrevisionsverket utgick ifrån att samarbetet med verkets externa revision och internrevisionen kommer att bedrivas i samma former som gäller för bl.a. internrevisionerna vid de statliga affärsverken. Kommittén delar riksrevisionsverkets uppfattning och förespråkar en stark internrevision vid riksgäldskontoret i likhet med affärsverken. Internrevisionen bör ha en självständig organisatorisk placering, utgöra en egen enhet, med placering direkt under riksgäldsdirektören. Internrevisionens ställning behandlas också i förslaget till ny instruktion, se kapitel fyra. Eftersom en del externa revisionsuppgifter kommer att flyttas till riksbanken, se kapitel sju, förslår kommittén att en tjänst flyttas från riksgäldskontorets revisionsenhet till riksbankens.

Mot bakgrund av dels att kommittén i del två kommer att behandla riksgäldskontorets framtida arbetsuppgifter, dels att Statskontoret på kommitténs uppdrag för närvarande gör en översyn av riksgäldskontorets organisation anser inte kommittén att det i dag finns tillräckligt underlag för att föreslå en förändring av nuvarande enhetsindelning vid riksgäldskontoret. Först när den andra delen av utredningens arbete är avslutat kommer kommittén att ta ställning till kontorets framtida enhetsindelning. Därför föreslår kommittén att riksgäldskontoret tills vidare består av sex enheter nämligen en upplåningsenhet, en utlandslåneenhet, en garanti- och rättsenhet, en ekonomienhet, en administrationsenhet och en revisionsenhet.

De omvärldsförändringar som inom riksgäldskontorets verksamhetsområde kan förväntas bli särskilt stora motiverar en särskild kompetens för strategisk analys och planering vid riksgäldskontoret. I dag finns inte någon sådan funktion. Den kan ges olika organisatoriska lösningar. Men det är viktigt att den sorterar direkt

under verkschefen och utgör ett stöd för ledningens arbete med övergripande planering. Personalen i denna stabsfunktion kan rotera utifrån behoven och vilka projekt som är aktuella. Den bör dock innehålla samhällsekonomisk kompetens, med förmåga att göra makroekonomiska bedömningar. En strategisk planeringsfunktion bör också initiera enhetsövergripande projekt omkring långsiktiga frågor. Kommittén föreslår att en sådan funktion för strategisk planering inrättas direkt under verkschefen. Därutöver anser inte kommittén att det är motiverat med andra permanenta stabsfunktioner. Dock kan det finnas skäl att ha en särskild funktion för information.

ADB-användningen kommer i framtiden att få en stor strategisk betydelse för riksgäldskontoret. Dels kommer den att påverka förvaltningsuppgiften, dels är den helt avgörande för olika analysfunktioner. Ansvar för ADB-användningen bör ligga hos de verksamhetsansvariga. ADB-avdelningens uppgifter skall vara att ge service på explicit uppdrag av verksamhetsansvariga. För att se till att ADB-strategin fullföljs och för att samordna ADB-behov krävs att någon nära knuten till verksledningen får ett övergripande ansvar som ADB-samordnare. Den funktionen skall inte ligga på ADB-avdelningen.

Riksgäldskontorets nya styrelse kommer inte att arbeta på samma sätt som det gamla riksgäldsfullmäktige. Fullmäktige har haft sammanträde minst varannan vecka under större delen av året. Den nya styrelsen kommer att träffas mera sällan. Riksgäldsdirektören kommer också att få en vidgad beslutskompetens i enlighet med det förslag till instruktion som kommittén lägger fram. Därmed blir det motiverat att inrätta en direktion vid riksgäldskontoret för stöd och råd till verkschefen. Kommittén föreslår att en sådan direktion inrättas vid riksgäldskontoret fr.o.m. den 1 juli 1988. Riksgäldsdirektören utser vilka som skall ingå i direktionen.

Kommittén anser att riksgäldskontorets verksamhet bör struktureras enligt de principer som diskuterats ovan. I övrigt avser kommittén att återkomma till riksgäldskontorets framtida organisation i sitt slutbetänkande.

4. INSTRUKTION FÖR RIKSGÄLDSKONTORET

Den nuvarande lagen (1982:1158) om riksgäldskontoret upphör att gälla vid utgången av juni månad 1989. Riksgäldskommittén har i sina direktiv fått i uppgift att lägga fram förslag till en instruktion för det nya riksgäldskontoret. Kommittén diskuterar i detta kapitel den närmare utformningen av denna instruktion.

Uppgifter

- 1 § Riksgäldskontoret har till uppgift att ta upp lån till staten under iakttagande av lagen (1988:00) om statens upplåning liksom att förvalta sådana lån. Riksgäldskontoret skall också ställa krediter till förfogande för statlig och annan verksamhet samt ikläda staten garantier.

Regeringen får inte ta upp lån utan riksdagens bemyndigande och när riksgäldskontoret nu blir en myndighet under regeringen måste riksdagens bemyndigande rörande upptagande av lån rikta sig till regeringen. Av propositionen om den nya regeringsformen (prop. 1973:90 s. 350) framgår att en regering underordnad myndighet inte kan göra utfästelser på statens vägnar direkt med stöd av ett riksdagsbemyndigande. För den befogenheten skall myndigheten ha stöd i ett beslut från regeringen.

I samband med diskussionen om riksdagens lånebemyndigande till regeringen anförde statsskuldspolitiska kommittén (SPOK) att principen bör vara att hela det lånebemyndigande som regeringen fått överläts på riksgäldskontoret. Låneverksamheten kännetecknas nämligen

av att operativa beslut måste kunna fattas mycket snabbt. En ordning där upplåningsbesluten skulle underställas regeringens prövning är inte praktiskt möjlig. Det bör därför enligt SPOK ankomma på det nya riksgäldskontorets styrelse och ledning i övrigt att fatta upplåningsbeslut med samma praktiska befogenheter som gäller nu. Man pekade därvid på att riksgäldskontoret självfallet skall åtnjuta en självständig ställning i förhållande till regeringen. SPOK utgick således från att det lånebemyndigande som riksdagen lämnar regeringen delegeras till det nya riksgäldskontoret. Därvid skulle regeringen kunna välja att delegera bemyndigandet med upprepade beslut, t.ex. i anslutning till årliga regleringsbrev, eller välja att lämna ett stående bemyndigande. SPOK förordade därvid att den formen väljs att det nya riksgäldskontoret ges en stående delegation genom att kontoret i sin instruktion bemyndigas att ta upp lån till staten i enlighet med det lånebemyndigande som riksdagen ger regeringen. I prop. 1986/87:143 med förslag till ny riksbankslag och ändrat huvudmannaskap för riksgäldskontoret anslöt sig regeringen till SPOK:s bedömning med ett stående bemyndigande till riksgäldskontoret av det bemyndigande riksdagen givit till regeringen.

Enligt 1 § lagen om statens upplåning får regeringen, eller efter regeringens bestämmande riksgäldskontoret, efter särskilt bemyndigande som lämnas av riksdagen för ett budgetår i sänder ta upp lån till staten. Lånen skall enligt lagens 1 § användas till att

1. finansiera löpande underskott i statsbudgeten och andra utgifter som grundar sig på riksdagens beslut,
2. tillhandahålla sådana krediter och fullgöra sådana garantier som riksdagen beslutat om,

3. amortera, lösa in och i samråd med riksbanken köpa upp statslån, samt

4. tillgodose riksbankens behov av valutareserv och av statspapper för marknadsoperationer.

Den återgivna paragrafen motsvarar i huvudsak 4 § i lagen om riksgäldskontoret. Riksdagens lånebemyndigande till regeringen skall alltså lämnas varje år. Bemyndigandet ger regeringen rätt att lånefinansiera underskott i statsbudgeten och andra utgifter som grundar sig på riksdagens beslut. Det allmänna bemyndigandet överförs enligt den här föreslagna paragrafen till riksgäldskontoret som skall vara den myndighet som har att ta upp lån till staten för de angivna ändamålen. Förslaget innebär att det lånebemyndigande som regeringen erhållit i sin helhet överförs till riksgäldskontoret.

2 § i lagen om statens upplåning innebär enligt sin ordalydelse att alla lån som tagits upp av staten förvaltas av regeringen eller efter regeringens bemyndigande av riksgäldskontoret. Paragrafen motsvarar i huvudsak 9 kap. 10 § andra stycket RF och 3 § första stycket lagen om riksgäldskontoret. Regeringens bemyndigande till riksgäldskontoret har också i detta avseende intagits i instruktionens första paragraf. Som framgår av kap. 8 föreslår kommittén också ett förtydligande av 2 § i lagen om statens upplåning för att undvika att andra lån än de som upptagits enligt lagens 1 § kommer att omfattas av 2 §.

3 § första stycket i lagen om riksgäldskontoret innebär alltså att riksgäldskontoret bemyndigas att ta upp och förvalta lån till staten. Detta bemyndigande ersätts nu av förevarande paragraf där regeringen delegerar vidare den upplåningsrätt som givits den av riksdagen enligt lagen om statens upplåning.

3 § andra stycket i lagen om riksgäldskontoret innebär att riksgäldskontoret ges uppgiften att ställa krediter till förfogande för statlig och annan verksamhet samt att ikläda staten garantier. Det bör även fortsättningsvis vara en uppgift för kontoret. Detta bör framgå av instruktionen.

I nuvarande 5 § i lagen om riksgäldskontoret stadgas att obligationer och andra förbindelser som riksgäldskontoret ger ut för statens räkning skall vara ställda att återbetalas på viss bestämd förfallodag eller efter uppsägning eller genom årliga avbetalningar enligt uppgjord amorteringsplan. Detta betyder i praktiken att det föreligger ett förbud mot eviga lån. I övrigt får riksgäldskontoret självt bestämma villkoren för de lån som tas upp. Kommittén har ansett att denna regel i fortsättningen kan undvaras. Riksgäldskontoret bör vara fritt att med hänsyn till rådande förhållanden bestämma villkoren på sina förbindelser.

2 § Till riksgäldskontoret influtna medel skall, i den mån de inte behöver användas för utbetalningar, insättas på kontorets checkräkning i riksbanken.

Paragrafen motsvarar 6 § i lagen om riksgäldskontoret. Statsupplåningen följer en plan som fastställts av riksgäldskontorets styrelse efter samråd med riksbanken och finansdepartementet. På basis av planen offentliggör riksgäldskontoret emissionsprogram för en viss period (t.ex. ett halvår).

I förslaget till lag om statens upplåning föreskrivs att riksgäldskontoret får ta upp lån till staten bl.a. för att tillgodose riksbankens behov av valutareserv och av statspapper för marknadsoperationer. Upplåning för dessa ändamål kan medföra att riksgäldskontoret får ett kassaöverskott i riksbanken. I en sådan situation

skall inte den här föreslagna paragrafen tolkas så snävt att riksgäldskontoret omedelbart måste inställa sina emissioner och i stället använda medlen på kontot i riksbanken för statens utgifter. Ändringar i offentliggjorda emissionsprogram bör undvikas om statsupplåningen skall kunna bedrivas effektivt och på ett förtroendeskapande sätt.

Kommittén anser därför att det är rimligt att gällande upplåningsprogram fullföljs. När sedan en ny upplåningsplan utarbetas skall hänsyn tas till det kassaöverskott som då kan finnas i riksbanken. Dessa medel skall då tas i anspråk för statens utbetalningar.

I specialmotiveringen till 23 § i förslaget till ny riksbankslag anges att riksgäldskontorets kredit i riksbanken skall löpa med penningmarknadsränta. Även överskott på kontorets konto bör ersättas enligt samma princip.

3 § Uppstår överskott på statsverkets checkräkning i riksbanken får riksgäldskontoret bestämma att överskottet skall överföras till riksgäldskontorets checkräkning i riksbanken.

Uppstår underskott på statsverkets checkräkning i riksbanken skall riksgäldskontoret täcka detta.

Paragrafen motsvarar 7 § i lagen om riksgäldskontoret.

4 § Riksgäldskontoret får medge inlösen av obligationer och räntekuponger samt utbetalning av vinster på premieobligationslån, även om betalningsrätten har förfallit på grund av preskription. Sådant medgivande skall göras om inte särskilda skäl talar däremot.

Regeln motsvarar 10 § i lagen om riksgäldskontoret. Nuvarande praxis innebär att riksgäldskontoret medger inlösen under 20 år efter den tioåriga preskriptions-

fristens utgång. Det betyder att den enskilde under 30 år efter betalningsrättens uppkomst kan lösa in obligationer m.m. Efter denna tidsfrist har kontoret ansett att det föreligger särskilda skäl emot utbetalning eftersom erforderligt underlag för att bedöma betalningsrätten som regel saknas. Kommittén har ingen erinran mot att ifrågavarande praxis även fortsättningsvis följs.

Verksförordningens tillämpning

5 § Verksförordningen (1987:1100) skall tillämpas på riksgäldskontoret med undantag av 30 §.

Reglerna i verksförordningen skall normalt tillämpas på samtliga myndigheter. Kommittén har enbart i fråga om reglerna för överklagande av myndighetens beslut funnit skäl att undanta verksförordningen från tillämpning på riksgäldskontoret. Särskilda regler om överklagande har införts i 14 §.

Myndighetens ledning

6 § Chef för riksgäldskontoret är en riksgäldsdirektör.

Hos riksgäldskontoret finns en överdirektör som är riksgäldsdirektörens ställföreträdare.

Kommittén har inte funnit skäl att byta den hävdvunna titeln riksgäldsdirektör mot generaldirektör.

För närvarande finns i riksgäldskontorets organisation en vice riksgäldsdirektör. Kommittén anser det vara berättigat att i kontorets nya organisation ha kvar en motsvarande befattning. Liksom i andra verk med en

överdirektör bör denne vara verkschefens ställföreträdare.

Styrelsen

- 7 § Riksgäldskontorets styrelse består av högst åtta personer, riksgäldsdirektören medräknad. Fyra av styrelseledamöterna skall vara riksdagsledamöter. Andra styrelseledamöter än riksgäldsdirektören utses av regeringen för en bestämd tid.

Regeringen utser ordförande och vice ordförande i styrelsen. Förordnandena ges för en bestämd tid.

Styrelsen är beslutsför när ordföranden och minst hälften av de andra ledamöterna är närvarande.

Diskussionen om styrelsen och dess sammansättning redovisas i avsnitt 2.3.1.

Organisation

- 8 § Inom myndigheten finns sex enheter, nämligen
upplåningsenheten
utlandslåneenheten
garanti- och rättsenheten
ekonomienheten
administrationsenheten samt
enheten för intern revision

Organisationsförslaget bygger tills vidare på den nuvarande organisationen. Organisationens diskuteras i kap. 3.

Personalföreträdare

- 9 § Personalföreträdarförordningen (1987:1101) skall tillämpas på riksgäldskontoret.

Förslaget i denna del följer normalförebilden för en myndighetsinstruktion. För varje myndighet skall utses två, eller om det föreligger särskilda skäl, tre personalföreträdare. Frågor om vad som skall anses som särskilda skäl prövas av myndighetens chef. Riksgäldskontoret har en lekmanastyrelse, dvs. en sådan där en eller flera ledamöter inte är anställda hos myndigheten. I sådana styrelser har personalföreträdarna enligt 4 § personalföreträdarförordningen (1987:1101) rätt att närvara och att yttra sig vid all handläggning i styrelsen. De är dock inte formellt ledamöter av styrelsen.

Personalansvarsnämnden

- 10 § Riksgäldskontorets personalansvarsnämnd består -- förutom av riksgäldsdirektören, överdirektören och personalföreträdarna -- av enhetscheferna. Riksgäldsdirektören är nämndens ordförande.

Nämnden är beslutsför när ordföranden och minst hälften av de andra ledamöterna är närvarande.

Förslaget följer normalförebilden. Personalansvarsnämnden prövar enligt verksförordningen frågor enligt lagen (1976:608) om offentlig anställning (LOA) om skiljande från anställning på grund av personliga förhållanden, dock inte då det är fråga om provanställning. Nämnden prövar också frågor om disciplinansvar, åtalsanmälan, avstängning eller läkarundersökning. Av LOA följer att ifrågavarande frågor beträffande den som innehar tjänst som byråchef eller därmed jämställd eller högre tjänst vid statlig myndighet prövas av statens ansvarsnämnd.

Styrelsens ansvar och uppgifter

- 11 § Utöver vad som anges i 13 § verksförordningen (1987:1100) skall styrelsen besluta om

ramar och riktlinjer för upptagande av lån och förvaltning av statens skuld.

Styrelsens arbetsuppgifter diskuteras i avsnitt 2.3.2.

Intern revision

- 12 § Riksgäldsdirektören skall genom intern revision vaka över att verksamheten i riksgäldskontoret bedrivs säkert, effektivt, författningsenligt och också i övrigt ändamålsenligt.

Viktigare resultat av revisionen skall redovisas för styrelsen.

Kommittén anser att riksgäldskontoret i flera avseenden påminner om ett affärsverk. Kontoret förvaltar mycket stora skuldstockar. För att stärka internrevisionens ställning föreslår kommittén - som framgår av kap. 3 - att förebilden för intern revision i en affärsverkskoncern följs.

Tjänstetillsättning

- 13 § Riksgäldsdirektören och överdirektören förordnas av regeringen för en bestämd tid.

Tjänster som enhetschef tillsätts av regeringen efter anmälan av riksgäldsdirektören.

Andra tjänster tillsätts av riksgäldskontoret.

Förslaget följer normalförebilden. I verksledningpropositionen föreslogs att rekryterings-, rörlighets- och utvecklingsåtgärder som avser högre chefer mera systematiskt och målmedvetet bör utnyttjas för att förnya, förändra och effektivisera statlig verksamhet. Större flexibilitet och kortare perioder bör tillämpas vid bestämmandet av förordnandetider för verkschefer. Skälen för förslaget angavs vara att det i regeringens styrande

funktion ingår en skyldighet att leda den statliga förvaltningens verksamhet och att ansvara för att den statliga sektorn fungerar i enlighet med riksdagens beslut. Av detta följer att det åligger regeringen att säkerställa att det finns den kompetens som behövs i ledningen för den statliga förvaltningen. Denna uppgift innebär -- utöver rekrytering och tillsättning av de högsta cheferna -- också uppföljning av deras verksamhet samt erforderliga utbildnings- och rörlighetsinsatser i syfte att stärka chefskompetens och verksamhetens effektivitet.

Tidigare innebar anställningsformen förordnande för bestämd tid att en verkschef inte mot sin vilja kunde förflyttas från sin tjänst under en förordnandeperiod. Efter en lagändring i lagen (1976:600) om offentlig anställning (LOA) till följd av det nämnda regeringsförslaget är det numera möjligt att besluta om förflyttning av en visstidsförordnad verkschef. Sådan förflyttning får bara ske till en tjänst som tillsätts på samma sätt, dvs. med förordnande för bestämd tid, och bara till en statlig tjänst. Förflyttning får ske om det är påkallat av organisatoriska skäl eller om det annars är nödvändigt av hänsyn till myndighetens bästa.

I verksledningspropositionen angavs att regeringens tillsättningsansvar bör koncentreras till myndigheternas högsta ledning, dvs. till verkschefstjänsterna och chefstjänster direkt underställda verkschefen. I konsekvens härmed ansåg man det riktigt att anställningen av byråchefer, som inte är direkt underställda verkschefen, borde delegeras till myndigheterna.

Bisysslor

14 § Besked om bisyssla enligt 37 § andra stycket anställningsförordningen (1965:601) lämnas

av riksgäldskontoret även i fråga om enhetschefer.

Anställningsförordningens regler om bisysslor innebär att myndigheten på lämpligt sätt skall informera arbetstagarna om vilka bisysslor eller slag av bisysslor som enligt myndighetens bedömande inte är förenliga med 6 kap. 1 § LOA. Där stadgas att arbetstagare inte får inneha anställning eller uppdrag eller utöva verksamhet, som kan rubba förtroendet till hans eller annan arbetstagers opartiskhet i tjänsteutövningen eller skada myndighetens anseende. Enligt 37 § andra stycket anställningsförordningen skall myndigheten på begäran lämna skriftligt besked om en viss bisyssla är förenlig med regeln i LOA. Detta besked skall lämnas av den myndighet som tillsätter tjänsten. När det gäller tjänst som tillsätts av regeringen kan regeringen välja att själv lämna besked eller överlåta detta till annan. Här föreslås -- helt i enlighet med gällande praxis -- att besked i fråga om enhetscheferna överläts till myndigheten medan regeringen förbehåller sig själv rätten att ge besked beträffande verkschefen och dennes ställföreträdare.

Ett annat problem avseende verksamhet som kan rubba förtroendet eller skada myndighetens anseende är insiderproblematiken. Kommittén har i avsnitt 2.3.1 något berört den reglering som kan komma när det gäller utvidgning av insiderkretsens omfattning till att gälla t.ex. anställda och styrelseledamöter i ett statligt verk. Kommittén förutsätter att riksgäldskontoret utarbetar interna regler för den handel med fondpapper som anses kunna bedrivas av anställda eller styrelseledamöter i riksgäldskontoret.

Överklagande

15 § Riksgäldskontorets beslut i personalärenden får överklagas hos regeringen, om något annat inte följer av

- lagen (1971:309) om behörighet för allmän förvaltningsdomstol att pröva vissa mål
- lagen (1987:439) om inskränkning i rätten att klaga
- andra föreskrifter.

Riksgäldskontorets beslut i andra ärenden får överklagas bara om det är särskilt föreskrivet. Om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild och det inte finns några särskilda föreskrifter om överklagande, får dock beslutet överklagas till regeringen.

Enligt verksförordningen gäller generellt att en myndighets beslut får överklagas hos regeringen, om något annat inte följer av de här i första stycket angivna inskränkningarna.

För affärsverken har emellertid som huvudregel ansetts böra gälla att endast beslut i personalärenden generellt får överklagas. Riksgäldskontorets verksamhet påminner i flera stycken om ett affärsverks. Den överklaganderätt som följer av särskilda författningar anser kommittén i stort vara tillräcklig för att uppnå en tillfredsställande rättssäkerhet i kontorets verksamhet. Om ett ärende emellertid avser myndighetsutövning mot enskild anser kommittén att beslutet alltid skall kunna överklagas.

Riksgäldskontorets roll i beredskapsplanläggningen

Statsskuldspolitiska kommittén (SPOK) behandlade riksbankens roll när det gäller att ombesörja beredskapsplanläggningen på bank- och betalningsväsendets område. Övervägandena föranledde ett förslag att införa en regel i riksbankslagen där riksbanken ansvarar för denna

beredskapsplanläggning. Prop. 1986/87:143 om ny riksbankslag och ändrat huvudmannaskap för riksgäldskontoret bygger på nämnda förslag. Den föreslagna regeln innebär också att riksbanken i erforderlig utsträckning skall samråda med berörda myndigheter, kreditinstitut och andra företag. Överstyrelsen för civil beredskap skall hållas underrättad om beredskapsplanläggningen. Lagen (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden innehåller regler som innebär att riksgäldsfullmäktige skall yttra sig i vissa sammanhang.

I förordningen (1986:294) om ledning och samordning inom totalförsvarets civila del behandlas 23 olika funktioner för vilka utses en ansvarig myndighet samt anges övriga myndigheter med uppgifter inom funktionen. I förordningen hänvisas därutöver till att riksbanken skall ombesörja beredskapsplanläggningen på bank- och betalningsväsendets område. Riksgäldskontorets funktioner berörs inte av förordningen.

Inom överstyrelsen för civil beredskap pågår för närvarande ett arbete som syftar till att överväga en ny funktionsindelning. Fråga har uppkommit om att ersätta funktionen "skatte- och uppbördsväsende" med funktionen "offentlig finansiering", där riksgäldskontoret och även riksrevisionsverket skulle komma att ges uppgifter inom funktionen.

Kommittén har övervägt att i instruktionen behandla riksgäldskontorets uppgifter inom totalförsvaret. Intill dess dessa uppgifter klarlagts genom ändringar och/eller tillägg i förordningen (1986:294) är det emellertid inte möjligt att ge riksgäldskontoret några sådana uppgifter i instruktionen. Kontorets funktion i sammanhanget torde därför tills vidare inskränka sig till att stå till förfogande för det samråd som åligger riksbanken i egenskap av ansvarig myndighet för beredskapsplanläggningen på bank- och betalningsväsendets område.

Kommittén har närmast av formella skäl föreslagit att riksgäldskontoret utmönstras ur 1957 års lag om betalningsväsendet under krigsförhållanden. Enligt kommitténs mening är det emellertid fortfarande av värde för regeringen att efterhöra riksgäldskontorets uppfattning i de frågor som omfattas av lagen.

Det framstår för framtiden som angeläget att en beredskapsplanläggning görs för det område riksgäldskontoret har att svara för. Kommittén har dock inte ansett sig kunna lägga fram konkreta förslag i detta avseende. I samband med de överväganden som görs inom ramen för det arbete som pågår inom överstyrelsen för civil beredskap bör riktlinjer utarbetas för en ny funktion inom totalförsvaret. Denna funktion bör bl.a. avse de uppgifter som åvilar riksgäldskontoret. Kommittén anser att riksgäldskontoret bör ges en central uppgift inom denna funktion.

5. ANSLAGSSYSTEM FÖR RIKSGÄLDSKONTORET

5.1 Inledning

Riksgäldskontorets uppgift är att ta upp och förvalta lån för staten. Uppgiften är, beloppsmässigt sett, mycket omfattande vilket ställer stora krav på säkerhet och effektivitet. Förutsättningarna för riksgäldskontorets verksamhet förändras kontinuerligt, ibland även mycket snabbt, till följd av bl.a. förändringar av den ekonomiska politiken eller finansmarknadernas utveckling.

Regeringens styrning av statliga myndigheter sker inom ramen för budgetprocessen. Det pågår ett kontinuerligt arbete för att förnya och utveckla budget- och styrsystem. För riksgäldskontorets del är det nödvändigt att successivt förändra och förbättra dessa. Det är angeläget att i allt större utsträckning styra riksgäldskontoret genom verksamhetsplanering och olika utvärderingskriterier för att verksamheten skall bli allt mer resultatorienterad.

En utveckling av uppföljningssystem bör ske fortlöpande inom kontoret.

En annan förutsättning för en utveckling från resursstyrning till större resultatorientering är ett flexibelt anslagssystem. Utifrån detta perspektiv har kommittén diskuterat olika anslagssystem. Dessa redovisas tillsammans med kommitténs bedömningar i detta kapitel.

Inledningsvis preciseras de krav som bör ställas på ett nytt anslagssystem.

5.2 Krav på anslagssystemet

Följande krav bör ställas på riksgäldskontorets anslagssystem.

- Anslagssystemet bör ge information om verksamheten. Detta innebär två saker. Dels kan anslagen indelas så att strukturen motsvarar den verksamhetsindelning som finns hos riksgäldskontoret, dels kan anslagen renodlas, exempelvis i tre delar: Räntor, kostnader för förvaltning av statsskulden m.m. och förvaltningskostnader.
- Anslagssystemet bör inte onödigtvis låsa riksgäldskontorets möjligheter att under löpande verksamhetsår anpassa verksamheten till uppkomna situationer. Om det inte varit möjligt att i förväg förutse olika handlingsvägar och därmed ha planerat in dessa i verksamhetsplanen, bör anslagssystemet vara så flexibelt att verksamheten skall kunna anpassas till de nya förutsättningarna.
- Anslagssystemet bör vara anpassat till det pågående reformarbetet av statens budgetsystem. Bland annat med utgångspunkt i att riksgäldskontoret blir en myndighet med utpräglad finansiell inriktning under regeringen, bör frågorna om långsiktig budgetering/treårsbudgetering, ramanslag och ökad betydelse av verksamhetsplanen med internbudget finnas med i bedömningen av ett nytt anslagssystem.

- Anslagssystemet bör vara rationellt uppbyggt så att budgetbehandlingen inte försvåras genom alltför invecklade budgettekniska konstruktioner.
- Anslagssystemet bör vara utbyggbart. Detta gäller främst därför att nya arbetsuppgifter och arbetsenheter i framtiden kan komma att tillföras riksgäldskontoret.
- Anslagssystemet bör kunna genomföras i etapper. Genomförandet bör kunna delas upp i lämpliga delar med hänsyn till tiden för genomförande och omfattningen av verksamheten.
- Anslagssystemet bör ansluta till en intern verksamhetsplan med internbudget och vara lämpligt ur uppföljningssynpunkt.

5.3 Vissa frågor i anslutning till anslagssystemet

Anslagssystemet bör ses i sammanhang med myndighetens verksamhetsplanering och den strukturering av verksamheten som görs där. Vidare utgör internbudgeten ett viktigt komplement till den budget som externt reglerar myndighetens finansiering. För att bedöma en myndighet från ekonomi-administrativa synpunkter bör därför hela budgetprocessen - externt och internt - ses som en helhet inklusive uppföljningssystemet som skall möjliggöra resultatanalyser. Myndigheten bör ha stor frihet att internt strukturera sin verksamhetsplan (och internbudget), exempelvis i form av "divisioner" med visst eget resultatansvar efter en indelning av verksamheten som bedöms som lämplig ur skilda synpunkter.

En annan viktig fråga i detta sammanhang är hur man på lämpligt sätt skall kunna först prognostisera och sedan utvärdera verksamheten med lämpliga mått. Här kan, bland annat både indikatorer och index komma i fråga.

Indikatorerna kan exempelvis visa tänkta lägen i fråga om garantiverksamheten eller utvecklingen av räntekostnaderna under olika förutsättningar. Möjligheten att utvärdera verksamheten vid riksgäldskontoret genom att relatera den till lämpliga index bör provas.

Ytterligare en annan fråga är hur uppföljningssystemet och kontostrukturen bör byggas upp.

Genom att riksgäldskontoret överförs till regeringen kommer den statliga bokföringsförordningen att tillämpas fullt ut. Riksrevisionsverket kommer därmed att få en roll gentemot riksgäldskontoret som utfärdare av allmänna råd och föreskrifter angående bokföring och redovisning.

5.4 Allmän översikt över komponenterna i anslagen

En betydande del av statsbudgeten passerar riksgäldskontoret storleksmässigt. Räntorna på statsskulden uppskattas av riksgäldskontoret i förslaget till anslagsframställan till ca 58 miljarder kronor. Samtliga siffror i detta avsnitt hänför sig till de interna beräkningar riksgäldskontoret gjort i november i samband med anslagsframställan för budgetåret 1989/90. Kostnader för upplåning och låneförvaltning beräknas till ca 940 miljoner kronor och förvaltningskostnader i form av löner, lokalkostnader m.m. ligger runt 51 miljoner kronor. Härtill kommer infriande av garantier samt en viss uppdragsverksamhet i form av utlåning till statliga verk och myndigheter.

Riksgäldskontorets budget- och anslagssystem måste kunna fånga upp relevanta krav och frågor som berör hela denna omslutning. Lösningarna bör vara sådana att inte kontoret genom anslagssystemets konstruktion hindras att vidta åtgärder som exempelvis kan leda till lägre stats-skuldränta och bättre villkor för staten. Samtidigt bör anslagssystemet ansluta till aktuell budgetpraxis och riksgäldskontoret bör som ny regeringsmyndighet tillämpa ett anslagssystem som är både anpassat till dagens krav och som har möjligheter att vidareutvecklas.

Av speciellt intresse är dels den pågående verksamheten med fördjupade anslagsframställningar och treåriga budgetramar, dels försöken med överföring av anslagsmedel mellan budgetår.

Verksamheten med fördjupade anslagsframställningar vart tredje år har pågått några år med för varje år speciellt utvalda myndigheter. Syftet har bland annat varit att få en ökad långsiktighet hos myndigheterna. I prop. 1986/87:99 Ledning av den statliga förvaltningen framhålls det bland annat följande: "Det är väsentligt att man inom myndigheterna såväl som inom regeringskansliet utformar rutiner för denna treåriga budgetprocess så att den resulterar i en totalt sett väsentligt lägre arbetsinsats för budgetarbetet än vad som kunnat uppnås med den årliga granskningen. Främst gäller det att finna former för att kraftigt förenkla mellanårsgranskningarna" (sid. 151).

I detta sammanhang får man se försöken med anslagssparande och anslagskredit. En ny anslagstyp, ramanslag, har införts (jfr. prop. 1986/87:100 Bil. 1 sid. 62). Anledningen härtill var att de dittills tillämpade anslagstyperna ansågs mindre lämpliga för att medge den långsiktighet över flera budgetår som var syftet med försöksverksamheten. För de övriga äldre anslagstyperna gäller i korthet följande villkor. Förslagsanslag kan

överskridas av regeringen utan särskilt riksdagsbeslut, medan utnyttjade medel inte får reserveras till följande budgetår. Möjligheterna att överskrida förslagsanslagen begränsas emellertid av de villkor riksdagen kan ha angett för de enskilda anslagen. Obetecknade anslag får inte överskridas och utnyttjade medel får inte användas under följande budgetår. Reservationsanslag får inte heller överskridas, men ej utnyttjade medel får användas efter budgetårets slut, förutsatt att de förs vidare i form av reservationer. Om ett reservationsanslag inte längre finns upptaget i statsbudgeten får reserverade medel användas av regeringen för avsett ändamål intill utgången av tredje budgetåret efter det att anslaget fanns upptaget i statsbudgeten. När ett reservationsanslag avser investeringar får medel användas för avsett projekt under obegränsat antal år. Projektet måste dock ha påbörjats inom tre år från den tidpunkt då anslaget först kunde disponeras. Under det nya ramanslaget får medel sparas genom underutnyttjande för förbrukning under senare år. Genom överskridande utnyttjas en kredit på nästkommande budgetårs anslag. Ett sparat belopp läggs till och en utnyttjad kredit dras ifrån myndighetens medelsram för nästa budgetår. pensionation för avtalsenliga lönerkostnader ges genom en slutlig omräkning. För närvarande har ett tiotal myndigheter med skiftande verksamheter ramanslag.

Förutom att alla myndigheter på sikt torde komma att omfattas av treårsbudgetering (och ramanslag) berörs riksgäldskontoret av denna verksamhet i sin egenskap av central myndighet med ansvar inom det finansiella området.

5.5 Nuvarande anslagssystem

Det nu tillämpade anslagssystemet - som här kallas för nollalternativet - är stelt; genom låsningar i förvalt-

ningskostnaderna försvårar det för riksgäldskontoret att driva verksamheten effektivt och anpassa den till förändringar på t.ex. den finansiella marknaden. Det är även svårt att koppla ett uppföljningssystem med resultatansvar till det befintliga anslagssystemet. Härigenom försvåras även en effektiv verksamhetsplanering. Med hänsyn till de betydande finansiella belopp som riksgäldskontoret hanterar är det nödvändigt med större flexibilitet i anslagssystemet. Det nuvarande anslagssystemet kan kortfattat beskrivas på följande sätt:

Förvaltningskostnadsanslaget innehåller löner, lokal-kostnader och övriga förvaltningskostnader. I övriga kostnader finns en del mindre belopp som är direkt hänförliga till kostnader för upplåningsverksamheten och som varierar med denna. Ett anslag kallat "Vissa kostnader vid emission av statslån" upptar kostnader för papper, tryck, reklam och vinstkontrollsystem samt för upplåningsverksamheten utom landet även kostnader för avtal, arvoden och expenser. Under anslaget Räntor på statsskulden m.m. är förutom räntor även upptaget belopp för provisioner, börsnotering av obligationslån och för dragningslistor för premielån.

Garantiverksamheten redovisas inte samlat utan återfinns på olika ställen på statsbudgetens inkomst- och utgifts-sida. Nuvarande anslagssystem har storleksmässigt följande utseende enligt förslaget till anslagsframställan för 1989/90 beträffande de tre största anslagen.

Räntor på statsskulden,	TKR
förslagsanslag under	
särskild huvudtitel	ca 59 000 000
därav kostnader för upplåning och	
förvaltning m.m.	940 000

Riksgäldskontoret, Vissa kostnader vid emission av statslån m.m.		
förslagsanslag	ca	51 000

Riksgäldskontoret, Förvaltningskostnader,		
förslagsanslag	ca	69 000

5.6 Alternativa anslagssystem

Riksgäldskontorets anslagssystem behöver förändras. Kommittén har behandlat tre olika, alternativa konstruktioner av ett framtida anslagssystem för riksgäldskontoret.

De skiljer sig genom olika betoning av vissa grundprinciper. Alternativ 1 betonar sammanhanget med aktuell budgetpraxis och den pågående försöksverksamheten, alternativ 2 betonar resultatansvar och flexibiliteten i budgetsystemet och alternativ 3 betonar verksamhetsplanens betydelse och den interna styrningen. Det är möjligt att kombinera ett givet alternativ med delar ur de andra så att flera aspekter täcks in i anslagssystemet. Detta visas i den följande redovisningen.

Några gemensamma förutsättningar för de tre alternativen skall inledningsvis nämnas. Föreliggande skisser över anslagssystem för riksgäldskontoret görs innan ställning tagits till omfattningen av kontorets framtida verksamhet. Samtliga alternativ är utbyggbara. De kan rymma såväl nuvarande verksamhet i renodlad form som en utbyggnad med annan närbesläktad verksamhet inom statsförvaltningen.

Härutöver gäller för samtliga tre alternativ att verksamhetsplanen och internbudgeten kan byggas upp så att

de tillgodoser kraven på god möjlighet att leda och styra verksamheten efter moderna företagsekonomiska metoder. Vidare är alla alternativens anslagssystem informativa i den meningen att räntorna på statsskulden redovisas skilt från kostnaderna för upplåningen. En utveckling av verksamhetsplanen så att målen för verksamhetens delar kan ställas mot resultaten är tänkt för samtliga alternativ.

Vidare bör redovisningen av verksamheten kunna indelas efter verksamhetens art och karaktär eller efter annat kriterium för att möjliggöra en ändamålsenlig utvärdering. Internbudgeten bör kunna relateras till denna indelning. Utvecklingen av utvärderingskriterier bör följa verksamhetsplanens struktur för att möjliggöra en relevant uppföljning.

5.7 Alternativ 1

Detta alternativ innebär att riksgäldskontoret får mindre anslagsmässiga restriktion och därmed bättre möjligheter att möta de olika situationer och krav som snabbt kan uppstå genom förändringar på de finansiella marknaderna. Kontoret bygger upp en intern verksamhetsplan och internbudget med indelning i resultatenheter under detta anslagssystem. Genom att delta i den pågående verksamheten med treårsbudgetering och ramanslag för anslaget förvaltningskostnader tillförs då kontoret även information som är av värde för kontorets övriga verksamheter.

Förändringarna i förhållande till nuläget kan sammanfattas på följande sätt:

- Kostnaderna för upplåningen som främst utgör provisioner och liknande kostnader sammanförs med motsvarande kostnader för låneförvaltning

gen till ett eget förslagsanslag. Till detta anslag förs sådana kostnader som är direkt hänförliga till upplåningsverksamheten och som kan variera med omfattningen av denna verksamhet dock inte lönekostnader och lokal-kostnader.

- De egentliga förvaltningskostnaderna för riksgäldskontoret upptas under ett ramanslag.
- Riksgäldskontoret föreslås delta i pågående verksamhet med treårsbudgetering och ramanslag för anslaget förvaltningskostnader.
- Uppdragsverksamheten upptas med eget 1 000 kr anslag.
- Garantiverksamheten upptas under ett eget 1 000 kr anslag. Under detta anslag kan beräkning göras över kostnader och intäkter för hela garantiverksamheten.

Alternativ 1 - en skiss

TKR

1. Riksgäldskontoret, Räntor på statsskulden, förslagsanslag under särskild huvudtitel	58 000 000
---	------------

Här redovisas utgifter och inkomster på statsskulden.

2. Riksgäldskontoret, Kostnader för upplåning och låneförvaltning, förslagsanslag	936 142
---	---------

Under anslaget redovisas kostnader för

upplåning inom landet, inhemsk låneförvaltning och upplåning utom landet med låneförvaltning.

3. Riksgäldskontoret,	
ramanslag	51 745

Förvaltningskostnader	51 745
-----------------------	--------

4. Riksgäldskontoret,	
Garantiverksamhet,	
förslagsanslag	1

Här redovisas infriade garantier, återvunna garantier, garantiavgifter samt vissa kostnader för garantigivning (konsultkostnader).

5. Riksgäldskontoret,	
Uppdragsverksamhet,	
förslagsanslag	1

6. Riksgäldskontoret,	
Systemutveckling m.m.,	
reservationsanslag	6 437

Detta anslag kan vid genomfört ramanslagssystem föras under förvaltningskostnadsanslaget.

Alternativ 1 kan sägas ha följande fördelar:

- Anslagssystemet ansluter sig till pågående reformarbete med statens budgetsysteem genom användningen av ramanslag för förvaltningskostnader.

- Riksgäldskontoret får genom att delta i verksamheten med treåriga budgetramar och ramanslag erfarenheter som kan vara värdefulla för kontorets verksamhet som en central myndighet med ansvar inom det finansiella området.
- Anslagssystemet är rationellt genom ett begränsat antal anslag och flexibelt genom ramanslagskonstruktionen och genom att kostnaderna för upplåning och låneförvaltning samlats under ett anslag.
- Anslagssystemet är utvecklingsbart exempelvis mot alternativ 2 om så skulle beslutas.
- Verksamhetsplanen och den interna budgeten kan utan några ändringar i anslagssystemet byggas upp efter de önskemål och krav som kan ställas på god planering och uppföljning.

5.8 Alternativ 2

I detta alternativ är anslagssystemet uppbyggt efter verksamhetens olika delar. Det är möjligt och naturligt att knyta resultatansvar till dessa delar. Anslagssystemet bör ha en inbyggd flexibilitet för att under löpande år möjliggöra anpassning till olika uppkomna situationer. Samtidigt skärps målinriktning och prioriteringar.

Alternativ 2 kräver ett väl fungerande uppföljningssystem med en intern kontostruktur som följer de kostnadsbärare som ligger i anslagssystemet samt en genomtänkt verksamhetsplanering.

I alternativet har riksgäldskontorets förvaltningskostnader fördelats på de olika verksamhetsgrenarna. På dessa redovisas samtliga kostnader för verksamheten. Varje verksamhetsgren har karaktären av resultatenheter. Räntor på statsskulden ligger på eget anslag. Anslaget indelas i så många delar som riksgäldskontoret har verksamhetsgrenar. Det är därmed också utbyggbart. Hur många verksamhetsgrenar som skall redovisas under anslaget blir givetvis beroende av riksgäldskontorets kommande verksamhet. I skissen indelas anslaget i sex delar där den sjätte kallas för övrig verksamhet, men den bör när verksamheterna blir preciserade betecknas efter verksamhetens art. Indelningen bör svara mot verksamhetsplanens och internbudgetens uppdelning av verksamheten. Verksamhetens bruttoomslutning bör framgå men anslaget kan finansieras netto mot statsbudgeten. Inkomstposter kan därför finnas under vissa poster. Riksgäldskontorets verksamhet har i hög grad karaktären av affärsverksamhet. Anslagssystemet i detta alternativ har anpassats härtill. Någon formell begränsning av lönedelens storlek har därför inte ansetts böra ske i regleringsbrevet. Verksamhetens omslutning bör i stället styras genom målformuleringar och verksamhetsplan.

Alternativ 2 - en skiss

TKR

1. Räntor på statsskulden	
förslagsanslag under särskild	
huvudtitel	58 000 000
2. Riksgäldskontoret,	
förslagsanslag	990 486
1. Upplåning inom landet,	461 818
varav förvaltning 12 818	
2. Inhemsk låneförvaltning,	264 911

varav förvaltning 29 750

3. Upplåning utom landet m.m., 263 755
varav förvaltning 12 440

4. Garantiverksamhet, 1
Verksamheten redovisas över
en särskild stat, i vilken
ingår förvaltningskostnader
till ett beräknat belopp av
3 840 tkr samt konsultkost-
nader m.m. till 310 tkr.

5. Övrig verksamhet, 1

Byggtekniskt bör anslaget ges i form av förslagsanslag därför att verksamheten i hög grad kan variera mellan olika år. Den flexibilitet som ramanslag kan ge myndigheten tillgodoses ändå i det under alternativ 2 föreslagna anslags- och styrsystemet.

Fördelar med alternativ 2.

- Anslagssystemet ger goda möjligheter att styra verksamhetens olika delar mot uppsatta mål under resultatansvar.
- Kostnaderna för de verksamheter som hör ihop redovisas sammantagna, vilket även ger en god information om verksamheten.
- Anslagssystemet ger en önskvärd flexibilitet och medger en god beredskap för att effektivt möta olika situationer.

Nackdelar med alternativ 2.

- Anslagssystemet kan vara svårt att på kort sikt genomföra därför att det förutsätter ett omfattande utvecklings- och genomförande-arbete i fråga om verksamhetsplanering och uppföljningssystem.

5.9 Alternativ 3

Detta alternativ kännetecknas av att anslagssystemet inriktas mot målstyrning av uppdragsmodell. Det förutsätter en väl uppbyggd och fungerande verksamhetsplanering hos myndigheten. I grundmodellen skall uppdragen rikta sig mot en marknad. Anslaget skall i sådana fall finansieras av en marknad utanför statsförvaltningen.

Det torde emellertid vara möjligt att uppfatta riksgäldskontoret som mottagare av uppdraget att sköta statens upplåning på för staten effektivast möjliga sätt. Det är vidare nödvändigt att utveckla en prislista för kontorets produkter och tjänster.

Hur uppdragen skall förverkligas kan anges genom olika delmål i verksamhetsplanen och genom att staten beställer produkter och tjänster. Om statsmakterna vill inrikta verksamheten mot något konkret mål kan även detta anges i separata uppdrag.

Stor vikt kommer i detta alternativ att läggas på resultatuppföljningen. Riksgäldskontoret skulle ha frihet att välja den resursmix som vore lämplig. De totala resurserna skulle anges av en ram som t.ex. bestämdes utifrån graden av måluppfyllelse.

Alternativ 3 en skiss

Följande skiss kan illustrera hur alternativ 3 skulle kunna byggas upp.

TKR

1. Räntor på statsskulden	
förslagsanslag under särskild	
huvudtitel	58 000 000
2. Riksgäldskontoret,	
förslagsanslag	1

Plan

Utgifter

1. Förvaltningskostnader, <u>förslagsvis</u>	41 845
2. Lokalkostnader, <u>förslagsvis</u>	9 900
3. Kostnader för upplåning och
låneförvaltning, <u>förslagsvis</u>	<u>936 142</u>
Summa kronor	987 431

Inkomster

4. (Omfördelning från någon
lämplig inkomsttitel
eller från utgiftstiteln
Räntor på statsskulden)	<u>987 430</u>

Nettoutgift	1
-------------	---

3. Riksgäldskontoret,
Garantiverksamhet,
förslagsanslag	1

Här redovisas förutom infriade garantier
även återvunna garantier och garantiavgifter

samt vissa kostnader för garantigivning,
t.ex. konsultkostnader.

4. Riksgäldskontoret,
Uppdragsverksamhet,
förslagslanslag	1

Uppdragsverksamheten bör i detta alternativ
redovisas över ett eget anslag.

5. Riksgäldskontoret,
Systemutveckling m.m.
reservationsanslag	6 437

Fördelar med alternativ 3.

- Alternativet betonar målstyrning genom den centrala roll som verksamhetsplanen kommer att spela när nivån på anslaget relateras till senast fastställda verksamhetsplan. Detta markeras av att beteckningen plan införs i regleringsbrevet. Verkets ledning och styrelse får stort inflytande och resultatansvar.
- Anslagssystemet medger genom plankonstruktionen möjligheter till stor flexibilitet och anpassning till uppkomna situationer.

De restriktioner i fråga om förvaltningskostnadsanslagets storlek som anses behövas kan ges på olika sätt, genom maximering av löneandelen eller genom att relatera verksamhetens nivå till något lämpligt "tal", exempelvis i relation till förbättringar av lånevillkoren eller andra besparingar som kan göras i verksamheten eller på annat lämpligt sätt.

Nackdelar med alternativ 3.

- Anslagskonstruktionen för förvaltningskostnadsanslaget ansluter sig till den som brukar användas för rena uppdragsmyndigheter. När det gäller omföring av inkomstbelopp från inkomstittel är detta ovanligt.
- Anslagskonstruktionen följer inte de principer som successivt torde komma att införas i hela statsförvaltningen genom nu pågående verksamhet med treårsbudgetering och ramanslag.
- Det är ett stort steg från nuläge till detta alternativ.
- Det blir svårt att formulera målen om utvärderingen sträcker sig över längre perioder.

5.10 Kommitténs överväganden och förslag

Kommittén har vid sin bedömning av de tre alternativen utgått ifrån att för samtliga alternativ krävs ett utvecklingsarbete vid riksgäldskontoret beträffande verksamhetsplanering med internbudget och uppföljningssystem för verksamheten. Dessutom bör en ny kontostruktur som ansluter till verksamheten och som underindelas på lämpligt sätt genomföras. Vid utvecklingsarbetet bör frågan om indikatorer och index även beröras. Kommittén anser det vara värdefullt för riksgäldskontoret som central myndighet med ansvar för finansiell verksamhet att tidigt delta i verksamheten med treåriga budgetramar och ramanslag.

Det nya anslagssystemet skall gälla från och med den 1 juli 1989 då riksgäldskontoret blir en myndighet under regeringen. Med hänsyn härtill förordar kommittén alter-

nativ 1, dock med den ändringen att förvaltningskostnadsanslaget bör ges i form av förslagsanslag under det första budgetåret. Genom att riksgäldskontoret arbetar på de finansiella marknaderna och hanterar betydande belopp har inte kontoret karaktär av en vanlig förvaltningsmyndighet utan liknar närmast ett affärsverk. Det är därför nödvändigt att kontoret snabbt kan anpassa sig till olika uppkomna situationer och inte hindras av ett fastlåst anslagssystem. Anslagssystemet bör därför utformas så att det inte hindrar riksgäldskontoret från att smidigt möta olika krav på agerande. Särskilt viktigt är det att samtliga kostnader som direkt hänför sig till upplånings- respektive utlåningsverksamheterna planeras och redovisas sammantagna. Härvid erhålls en nödvändig flexibilitet. Kommittén anser vidare att riksgäldskontoret bör internt planera och redovisa sin verksamhet uppdelad i verksamhetsområden med resultatansvar. Verksamhetsplanen och uppföljningssystemet bör härvid kunna bli värdefulla hjälpmedel. På sikt underlättas då även en övergång till ett anslagssystem enligt alternativ 2.

Kommittén anser att, sedan riksgäldskontoret fått sin slutliga organisation och utvecklingsarbetet med verksamhetsplanering och uppföljningssystem gett resultat, det vore lämpligt att pröva om inte alternativ 2 i detta läge bör tillämpas. Alternativ 3 har enligt kommitténs mening en avgörande svårighet i att formulera mål för verksamheten som är giltiga över en längre tid och som möjliggör en meningsfull uppföljning. Detta alternativ torde därför inte nu vara aktuell.

6. SAMMANFATTNING AV ANSLAGSFÖRSLAGET FÖR
1989/90

6.1 De olika anslagsposterna

Riksgäldskontorets anslagsförslag för budgetåret 1989/90 följer den anslagsmodell som föreslås i kapitel 5. Beräkningarna har utförts på tjänstemannaplanet inom riksgäldskontoret i samarbete med kommittén. Förslaget har utformats utan hänsyn till framtida förändringar av verksamheten, som kan aktualiseras av den pågående utredningen.

Statens nettoupplåning inom landet för budgetåret 1989/90 har beräknats internt inom riksgäldskontoret i november 1988 till 25 miljarder kronor varav 15 miljarder kronor avser riksgäldskontorets kreditgivning vid sidan av budgeten. Statens refinansieringsbehov på den inhemska marknaden beräknas till 153 miljarder kronor.

Liksom tidigare gäller som norm att staten inte skall nettolåna i utlandet. Den långfristiga bruttoupplåningen i utlandet beräknar kontoret under budgetåret 1989/90 uppgå till 17 miljarder kronor.

Riksgäldskontorets verksamhet på garantiområdet fortsätter efter samma linjer som hittills.

Riksgäldskontorets uppdragsverksamhet omfattar f.n. kreditgivning vid sidan av budgeten till vissa affärsverk m.fl. Kreditgivningen har ökat från ca 3 miljarder kronor budgetåret 1987/88 till ca 7 miljarder

under budgetåret 1988/89. Kreditgivningen beräknas öka till ca 15 miljarder kronor under budgetåret 1989/90. Ökningen beror framför allt på att nya låntagare kommer till: statens vattenfallsverk, affärsverket FFV, centrala studiestödsnämnden och banverket.

Räntor på statsskulden uppskattas i november 1988 till 58 miljarder kronor. Av naturliga skäl är det svårt att nu ange någon säker beräkning av räntorna på statsskulden. F.n. gäller att riksgäldskontoret successivt redovisar sådana beräkningar till finansdepartementet. Avsikten är att det skall göras på samma sätt också i fortsättningen.

Det nya anslaget kostnader för upplåning och låneförvaltning avser volymberoende utgifter, huvudsakligen ersättningar för externa tjänster i samband med emissioner och låneförvaltning. En av de förutsättningar som gjorts är att tre premieobligationslån kommer att emitteras under budgetåret 1989/90. Förslaget innebär ett anslag om totalt ca 936 miljoner kronor, fördelat enligt följande:

- Upplåning inom landet: ca 450 miljoner kronor
- Inhemsk låneförvaltning: ca 235 miljoner kronor
- Utlandsupplåning; ca 251 miljoner kronor

Det föreslagna anslaget förvaltningskostnader avser basresurserna för verksamheten. Förslaget innebär ett anslag om totalt 51 745 tkr. Efter omföring av vissa kostnader till anslaget Kostnader för upplåning och låneförvaltning och Garantigivning och justering av anslaget med hänsyn till en minskning av revisionsenheten blir basen för pris- och löneomräkning 44 714 tkr.

Pris- och löneomräkningen uppgår till 4 252 tkr.

För administrationen av det beslutade ungdomsbosparandet har 400 tkr tagits upp under posten lönekostnader. Vidare föreslås insatser om sammanlagt 958 tkr för återbemanning av den samhällsekonomiska gruppen och för viss utökning av tillfällig personal inom kontoret.

För personalutveckling och representation har beräknats 1 000 tkr resp. 200 tkr, vilket innebär en ökning med 514 tkr resp. 157 tkr.

Förslaget till förvaltningskostnadsanslag innebär en viss volymökning. Återbesättandet av den samhällsekonomiska gruppen för att stärka riksgäldskontorets långsiktiga planeringsfunktioner är en kompensation för att lönemedel för dessa tjänster av kontoret har utnyttjats för extraordinära insatser inom ekonomi- och upplåningsenheterna. De föreslagna åtgärderna har kommittén bedömt vara mycket angelägna. De kan bidra till att på sikt öka effektiviteten i skuldförvaltningen.

Anslaget till garantiverksamhet avser alla typer av garantier inom ramen för riksgäldskontorets garantiverksamhet. Enligt förslaget tas anslaget upp med ett formellt belopp.

Infriade garantier är den dominerande posten på utgiftsidan i budgeten och har här beräknats till 50 miljoner kronor. På inkomstsidan i budgeten ingår återvunna garantier, här beräknade till 10 miljoner kronor och garantiavgifter, här beräknade till 110 miljoner kronor. Budgetkalkylen innebär således för budgetåret 1989/90 ett inkomstöverskott med 70 miljoner kronor.

Anslaget till uppdraagsverksamhet avser f.n. enbart krediter till affärsverk m.fl. Anslaget skall enligt förslaget tas upp med ett formellt belopp och någon budget redovisas inte här. Liksom tidigare kommer verksamheten att lämna överskott.

Anslaget till systemutveckling m.m. avser alla utgifter, utom löner, för drift av ADB-system på egen dator, tekniskt underhåll för egen datorutrustning, systemunderhåll, systemutveckling, anskaffning av teknisk utrustning. Dessutom ingår kostnader för vissa utredningar som inte är direkt knutna till ADB-verksamheten, t.ex. konsultstudier avseende det administrativa genomförandet av statsupplåningen. Preliminärt föreslås ett anslag om ca 6,4 miljoner kronor. Ytterligare underlag till bedömningen av anslagsbehoven på ADB-området kommer att redovisas senare.

6.2 Sammanställning och jämförelse med tidigare år

I nedanstående tabell sammanfattas anslaget för verksamhetsåret 1989/90. Som jämförelse redovisas också budget för 1988/89 och utfallet för verksamhetsåret 1987/88. Sammanställningen följer det föreslagna anslagssystemet. Uppgifterna för de tidigare åren har räknats om för att bli helt jämförbara med anslagsframställan för budgetåret 1989/90.

Jämfört med tidigare års anvisade anslag har i sammanställningen anslaget Räntor på statsskulden renodlats. Provisionskostnaderna, kreditavgifter och vissa andra kostnader har förts upp under anslaget Kostnader för upplåning och låneförvaltning.

Utgifterna och inkomsterna under anslaget Riksgäldskontoret: Kostnader för upplåning och låneförvaltning har tidigare redovisats på tre anslag, nämligen Räntor på statsskulden, Riksgäldskontoret: Vissa kostnader vid emission av statslån m.m. samt till mindre del på anslaget Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader.

Anslaget Riksgäldskontoret: Garantiverksamhet har i hittillsvarande anslagsstruktur sin motsvarighet i två anslag nämligen, under sjunde huvudtiteln: Täckande av kostnader till följd av vissa statliga garantier och under tolfte huvudtiteln: Förlusttäckning till följd av statliga garantier till svensk varvsindustri och beställare av fartyg.

ANSLAG	UTFALL 1987/88	BUDGET 1988/89	BUDGET 1989/90
1. Räntor på stats- skulden m.m. Sär- skild huvudtitel och förslagsanslag	52 657 035	53 288 800	58 000 000
2. Riksgäldskontoret: Kostnader för upp- låning och låneför- valtning, förslags- anslag	778 863	905 420	936 142
3. Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader, förslagsanslag	43 466	44 918	51 745
4. Riksgäldskontoret: Garantiverksamhet, förslagsanslag	(- 83 956)	1	1
5. Riksgäldskontoret: Uppdragsverksamhet, förslagsanslag	(- 4 571)	1	1
6. Riksgäldskontoret: Systemutveckling m.m, reservationsanslag	3 100	6 995 x)	6 437

x) varav 4 445 begärt på TB 1 för budgetåret 1988/89.

7. VISSA UPPGIFTER SOM FLYTTAS FRÅN RIKSGÄLDS- KONTORET

7.1 Inledning

En ändring av huvudmannskapet för riksgäldskontoret medför att en del uppgifter som i dag åligger riksgäldskontoret och dess fullmäktige bör flyttas till annan myndighet. De rör till övervägande del utseende av representanter i olika styrelser och nämnder. En del av uppdragen rör verksamheter som ligger inom riksdagsområdet och fullmäktige i riksgäldskontoret har fått utnämningsrätt p.g.a. att kontoret har varit en myndighet under riksdagen. Innan riksdagens förvaltningskontor bildades fungerade riksgäldskontoret också som riksdagens förvaltningsorgan.

Andra utnämningar görs av fullmäktige därför att riksgäldskontoret har en central roll på kreditmarknaden. I en del fall finns dessa motiv kvar och har snarare förstärkts de senaste åren. Men som regeringsmyndighet skall dessa utnämningar inte göras av riksgäldskontoret utan av regeringen.

I det följande redovisas de uppgifter som är aktuella samt kommitténs överväganden. Kommittén har i dessa frågor samrått med riksdagens förvaltningsstyrelse. Dess direktion har inte haft några invändningar mot föreliggande förslag.

7.2 Externa revisionsuppgifter

Riksgäldskontorets revisionsenhet har i dag en del externa revisionsuppdrag. De är delvis lagreglerade. Enligt lagen (1988:46) om revision av riksdagsförvaltningen m.m. skall kontoret revidera den inre riksdagsförvaltningen, riksdagens ombudsmän, riksdagens revisorer och Nordiska rådets svenska delegation. Dessutom reviderar riksgäldskontoret också Nordiska rådets presidiesekretariats räkenskaper. Det uppdraget har tillkommit genom en förfrågan från Nordiska rådets presidium 1971.

I den nya riksbankslag som kommer att gälla från och med 1 januari 1989 (prop 1986/87:143) föreslås att revisionsenheten vid riksbanken också utför revision av riksdagens förvaltningskontor, riksdagens ombudsmän, riksdagens revisorer och Nordiska rådets svenska delegation (35 §). Mot denna bakgrund anser kommittén att det är lämpligt att Nordiska rådets presidiesekretariat erbjuder revision genom riksbankens revisionsenhet.

7.3 ABA:s representantskap

Aktiebolaget Aerotransporter (ABA) bildades 1948 för att ombesörja bl.a. den reguljära luftfarten i Sverige. Bolaget ägs till lika delar av staten och det privatägda Svensk Interkontinentaltrafik AB (SILA). ABA är bl.a. ett av SAS moderbolag. I samband med riksdagens beslut 1948 fastställdes också hur staten skall representeras i ABA. Regeringen utser i dag 20 personer till ledamöter i ABA:s representantskap. Hälften av dessa föreslås av myndighet under riksdagen nämligen riksbanksfullmäktige och fullmäktige i riksgäldskontoret med fem vardera. Avsikten med denna konstruktion är att dessa ledamöter skall ge riksdagen möjlighet att följa ABA:s verksamhet.

Två olika alternativ kan övervägas när det gäller den framtida nomineringen av ledamöter i ABA:s representantskap. Det ena alternativet innebär att riksdagen övertar nomineringsförfarandet. Det organ som ligger närmast till hands för den uppgiften är riksdagens näringsutskott. ABA skulle därmed delvis bli en parallell till Procordia. Näringsutskottet utser i dag ledamöter i Procordias styrelse. Motivet för detta alternativ skulle vara att på detta sätt garantera riksdagen direkt insyn i ABA:s verksamhet.

Det andra alternativet innebär att man slopar det formella nomineringsförfarandet. Regeringen utser i dag representanter i ett flertal styrelser och nämnder. Beredningen av dessa ärenden görs i sin helhet inom regeringskansliet. Kommunikationsdepartementet skulle kunna ta över ansvaret för nominering av hela representantskapet. Med denna uppläggning skulle ABA:s representantskap handläggas på samma sätt som flertalet av de utnämningar som regeringen gör till olika styrelser och nämnder.

Av de två förslagen har kommittén stannat för alternativ två. Det finns inga starka skäl för att reglera nomineringsförfarandet. Regeringen kan informellt inhämta riksdagens och de olika partigruppernas synpunkter på vilka som bör representera staten i ABA:s representantskap. En konsekvens av detta ställningstagande är att även riksbanksfullmäktiges formella nomineringsrätt bör slopas.

7.4 Börsstyrelsen

Fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret utser vid ett gemensamt sammanträde en ordinarie ledamot och en suppleant för denne till styrelsen för Stockholms fondbörs. Enligt praxis är den ordinarie ledamoten en

tjänsteman vid riksbanken och suppleanten kommer från riksgäldskontoret. Styrelsen för Stockholms fondbörs består av 11 ordinarie ledamöter och 11 suppleanter. Regeringen utser ordförande och vice ordförande samt fyra övriga ledamöter och suppleanter för dessa. För närvarande utreds börsen av värdepappersmarknadskommittén, och enligt kommittédirektiven skall styrelsens storlek och sammansättning ses över.

Enligt kommitténs mening talar starka skäl för att riksgäldskontoret skall ha insyn i, och nära kunna följa fondbörsens verksamhet. Stockholms fondbörs är bl.a. marknadsplats för premieobligationer. De avgifter riksgäldskontoret betalar till börsen uppgår till drygt fyra miljoner kronor för år 1988 och gör riksgäldskontoret till den störste bidragsgivaren. Enligt kommitténs uppfattning bör riksgäldskontoret även fortsättningsvis vara representerat i börsens styrelse. I och med att riksgäldskontoret blir en regeringsmyndighet är det dock inte lämpligt att styrelsen i riksgäldskontoret utser någon av ledamöterna i börsstyrelsen. Det bör ankomma på regeringen. Mandaten bör också hållas samman så att ordinarie och suppleant utses av samma instans. Kommittén föreslår därför att det mandat (ordinarie och suppleant) som i dag delas mellan riksbanken och riksgäldsfullmäktige övergår till regeringen. Kommittén förordar därvid att någon representant för riksgäldskontoret utses till ledamot av börsstyrelsen. Denna lösning bör dock vara temporär i avvaktan på värdepappersmarknadskommitténs betänkande.

7.5 H M Konungens råd för mark- och byggnadsfrågor

Rådet hette tidigare Djurgårdsrådet och bildades 1964 efter beslut av riksdagen. I prop. 1962:98 föreslogs den sammansättning av rådet som fortfarande gäller. Den

1 juli 1987 fick rådet en ny instruktion. H M Konungens råd för mark- och byggnadsfrågor skall enligt den "främja att mark och byggnader i statens ägo, över vilka Konungen har dispositionsrätten, vårdas förvaltas och utvecklas effektivt och ändamålsenligt med beaktande av de stora kultur- och naturvärden denna egendom representerar".

Rådet består av åtta ledamöter. Dessa är förutom Konungen, som också är rådets ordförande, riksmarskalken, ståthållaren samt fem ledamöter som utses av Konungen på förslag av riksgäldsfullmäktige, vetenskapsakademien, riksantikvarieämbetet, byggnadsstyrelsen samt Stockholms stad.

Kommittén kan konstatera att rådets uppgifter ligger utanför riksgäldskontorets nuvarande och framtida verksamhetsområde. Anledningen till att riksgäldsfullmäktige är representerat i rådet är enligt kommitténs mening att fullmäktige är en myndighet under riksdagen och därmed representerar riksdagen. Uppgiften att föreslå en ordinarie ledamot och en suppleant i rådet bör därför flyttas från riksgäldsfullmäktige till annan institution under riksdagen. Kommittén föreslår att riksdagens förvaltningsstyrelse tar över denna uppgift fr.o.m. den 1 juli 1989. Rådets instruktion bör följaktligen ändras i enlighet härmed.

7.6 Konungariket Sveriges stadshypotekskassa

Stadshypotekskassan bildades 1909 (prop 1909:214). I lagen om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa (1968:576) fastslås att styrelsen skall bestå av tio ledamöter. Av dem utser regeringen två (plus suppleanter) och fullmäktige i riksgäldskontoret en ordinarie och en suppleant. Förutom verkställande direktören består styrelsen av sex ordinarie ledamöter som väljs

på ombudsstämman. En av regeringen utsedd ledamot förordnas som ordförande och den av riksgäldsfullmäktige utsedda ledamoten är styrelsens vice ordförande. Riksgäldsfullmäktige utser dessutom en revisor och en suppleant.

Riksgäldsfullmäktiges representation har enligt kommitténs mening att göra med den nära koppling som finns mellan riksgäldskontoret och Stadshypotekskassan. Riksgäldskontoret garanterar Stadshypotekskassans grundfond. I och med att riksgäldskontoret blir en regeringsmyndighet bör fullmäktiges uppdrag att utse en ledamot i styrelsen övergå till regeringen. Kommittén föreslår också att de lekmanarevisorer som fullmäktige utser avskaffas. Kommittén föreslår vidare avskaffandet av den möjlighet att utse ombud på delägarsammankomst som tillkommer fullmäktige i riksgäldskontoret.

Kreditmarknadskommittén har i sitt nyligen framlagda betänkande Förnyelse av kreditmarknaden (SOU 1988:29) lagt flera förslag som berör Stadshypotekskassan. Statens engagemang och koppling till Stadshypotekskassan kommer att bli föremål för fortsatt utredning. Styrelsens sammansättning kommer att prövas i det sammanhanget. Kommitténs förslag att flytta utnämningen av ledamöter från riksgäldskontoret till regeringen skall således ses som en temporär åtgärd i avvaktan på översynen av Stadshypotekskassan. Kommitténs förslag i denna del utgår från gällande rätt och har inte beaktat kreditmarknadskommitténs förslag.

7.7 Sveriges allmänna hypoteksbank

Hypoteksbanken bildades genom beslut av 1859/60 års riksdag. Enligt lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar består styrelsen av sex ledamöter. Regeringen och riksgälds-

fullmäktige utser vardera en ledamot, tre utses på delägarsammankomst och dessutom är verkställande direktören ledamot av styrelsen. Ordförande är den av regeringen utsedda ledamoten och vice ordförande den som riksgäldsfullmäktige utser. Fullmäktige i riksgäldskontoret utser en revisor och en suppleant för denne.

Enligt kommitténs uppfattning är Hypoteksbanken en parallell till Stadshypotekskassan. Rätten att utse ledamot av styrelsen bör således överflyttas till regeringen. Dessutom bör de speciella lekmannarevisorerna avskaffas kommittén.

Vid utformningen av lagförslaget har kreditmarknadskommitténs nämnda förslag inte beaktats.

7.8 Partibidragsnämnden

Partibidragsnämnden tillkom efter beslut av 1965 års riksdag (prop 1965:274). I propositionen uttalas att det ej är lämpligt att partistödet administreras av en myndighet under regeringen med hänsyn till eventuella tolkningstvister. I stället borde stödet fördelas av en fristående nämnd som utses av en myndighet under riksdagen, och då lämpligen riksgäldskontoret. Nämnden består av tre jurister.

Kommittén anser att partibidragsnämnden bör ligga kvar hos en institution under riksdagen, och gör således ingen annan bedömning än den som redovisats i propositionen. Riksdagens förvaltningsstyrelse är enligt kommitténs mening den institution under riksdagen som i fortsättningen bör utse partibidragsnämnden. Utbetalningarna bör göras av riksdagens förvaltningskontor.

7.9 Systembolaget AB och AB Vin- och spritcentralen

Fullmäktige i riksgäldskontoret utser i dag tre lekmanarevisorer samt suppleanter för dessa i Systembolaget respektive Vin- och spritcentralen. Riksdagen beslöt under 1987/88 års riksmöte att behålla dessa revisorer för att garantera riksdagen insyn. Kommittén föreslår därför att rätten att utse revisorer i Systembolaget respektive Vin- och spritcentralen flyttas från riksgäldsfullmäktige till riksdagens förvaltningsstyrelse.

8. ÖVRIGA FÖRFATTNINGSSÄNDRINGAR

I anledning av att riksgäldskontoret omorganiseras erfordras en hel del formella ändringar i gällande författningar där riksgäldskontoret berörs. Sålunda måste t.ex. begreppen "fullmäktige i riksgäldskontoret" och "riksgäldsfullmäktige" utmönstras. Dessa bör ersättas av "riksgäldskontoret". Huruvida beslut enligt de olika författningarna i fortsättningen kommer att åvila styrelsen eller verkschefen framgår av instruktionen för riksgäldskontoret. Kommittén föreslår vidare att riksgäldskontoret utmönstras ur vissa författningar, där kontoret förekommer på grund av dess ställning som en riksdagsmyndighet. Slutligen föreslår kommittén att vissa författningar där riksgäldskontoret förekommer upphävs eftersom de inte längre fyller någon funktion. Det skall påpekas att kommittén endast föreslår ändringar som är en direkt följd av riksgäldskontorets nya organisation. Kommittén har noterat att det i de berörda författningarna även behöver göras andra ändringar i moderniserande syfte. Kommittén överlämnar dock en sådan bearbetning till departementsberedningen.

8.1 Formella ändringar

I följande författningar erfordras endast den ändringen att begreppen "fullmäktige i riksgäldskontoret" resp. "riksgäldsfullmäktige" ersätts av "riksgäldskontoret".

Förordning (1977:497) om statlig kreditgaranti till svenskt rederiföretag

Förordningen innehåller detaljerade regler om provningen av statlig kreditgaranti till svenskt rederiföretag. Frågor om sådan garanti skall enligt förordningen prövas av fullmäktige i riksgäldskontoret om inte annat sägs. Emellertid har förordningen numera förlorat sin betydelse sedan regeringen genom en förordning (1983:901) bestämt att kreditgaranti enligt förevarande förordning endast fick lämnas till och med den 31 december 1984. Ansökningstiden för ansökningar om kreditgaranti eller garantiutfästelse utgick i och med utgången av september 1984. Några nya ärenden enligt denna förordning kan därför inte förekomma. Av denna anledning har kommittén underlåtit att lägga fram ett författningsförslag innebarande att begreppet "fullmäktige i riksgäldskontoret" -- som förekommer på tio ställen -- byts ut mot "riks-gäldskontoret". Det bör under behandlingen i finansdepartementet prövas om ifrågavarande ändring bedöms vara nödvändig.

Förordning (1981:717) om statlig garanti för utvinning m.m. av olja, naturgas eller kol

Begreppet fullmäktige i riksgäldskontoret förekommer på fyra ställen.

Förordning (1986:553) om statligt stöd till fartygsfinansiering

Begreppet fullmäktige i riksgäldskontoret förekommer på drygt tio ställen.

8.2

Andra författningsändringar

Kungl. Maj:ts Kungörelse (1930:369) med närmare bestämmelser om bokföring vid enskild järnväg

Det finns inte längre några statliga lån till enskilda järnvägar som inte är lösta. Det sista förföll till betalning år 1986. Ifrågavarande kungörelse saknar därför betydelse för riksgäldskontorets räkning. Riksgäldskontoret kan därför utmönstras ur författningen. Kommittén har inte tagit ställning till huruvida författningen av andra skäl är obsolet i sin helhet.

Lag (1940:79) om utsträckning av tiden för upptagande av växelprotest m.m. vid krig eller krigsfara

Fullmäktige i riksgäldskontoret berörs av lagen genom att fullmäktige skall höras innan regeringen fattar beslut om sådan utsträckning av tiden som regleras av lagen. Eftersom riksgäldskontoret i fortsättningen är en myndighet under regeringen erfordras ingen särskild reglering i detta avseende av förhållandet mellan regeringen och kontoret. Även om riksgäldskontoret utmönstras ur författningen anser kommittén att det fortfarande kan vara av värde för regeringen att efterhöra kontorets mening i ärenden som omfattas av lagen.

Moratorielag (1940:300)

Begreppet fullmäktige i riksgäldskontoret förekommer på tre ställen. I samtliga fall innebär regleringen för riksgäldskontoret att fullmäktige skall höras av regeringen innan beslut fattas. Av skäl som angetts under lagen (1940:79) kan riksgäldskontoret utmönstras ur lagen. Trots detta kan det emellertid enligt kommitténs mening fortfarande vara av värde för regeringen att höra kontoret innan beslut fattas.

Lag (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden

Begreppet fullmäktige i riksgäldskontoret förekommer på fyra ställen. Riksgäldskontoret kan utmönstras ur lagen av de skäl som har anförts under lagen (1940:29) och lagen (1940:300). Regeringen bör dock av de beredskaps-skäl kommittén anfört i kap. 4 fortfarande höra kontoret i de ärenden som omfattas av lagen.

Kungl. Maj:ts cirkulär (1940:677) angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att biträda ackord och eljest eftergiva statens rätt med avseende å lån från statens utlånings-fonder m.m.

Riksgäldskontoret förekommer i cirkuläret tillsammans med riksbanken på grund av dess ställning som riksdags-organ. Riksgäldskontoret behöver inte längre särbehand-las i cirkuläret eftersom detta ändå kommer att omfatta kontoret på grund av dess ställning som "underordnad myndighet". Kommittén föreslår därför att "riksgäldskon-toret" utmönstras. Kommittén har inte tagit ställning till om cirkuläret fortfarande behövs eller om det helt kan ersättas av avskrivningskungörelsen (1965:921).

Föräldrabalken

Inledning

Regler om förmyndares förvaltning av omyndigs egendom finns i 15 kap. föräldrabalken (FB). I 8 § lämnas före-skrifter om förvaltningen av värdepapper som tillhör omyndig. Första stycket handlar om värdepapper i allmän-het, medan tredje stycket innehåller en bestämmelse som tar sikte på enbart premieobligationer. Reglerna i paragrafen förutsätter en möjlighet till inskrivning i statsskuldboken.

Bestämmelser om inskrivning i statsskuldboken återfinns i Reglemente för den svenska statsskuldboken, (RSS) fastställd av fullmäktige i riksgäldskontoret den 6

mars 1958 med däri senare beslutade ändringar den 10 november 1960 och den 21 juni 1962. RSS är senast utgivet i februari 1963.

Inskrivning av omyndigas premieobligationer

Redan i samband med utgivandet av det första moderna premieobligationslånet år 1918 öppnades möjlighet för allmänheten att låta inskriva sina premieobligationer i statsskuldboken.

Inskrivningen var främst avsedd som en service för allmänheten och medförde inte några egentliga fördelar för riksgäldskontoret. Däremot var inskrivningen förenad med ett betydande arbete för riksgäldskontoret, särskilt i samband med vinstökningen och anteckningar i statsskuldboken, föranledda av överlåtelse, arvsskiftet och dylikt samt på grund av den noggranna kontroll som obligationernas förvaring erfordrade.

I juli 1946 träffades en överenskommelse med riksbanken, affärsbankerna och sparbankerna om deras medverkan vid inskrivning av premieobligationer som innebar att obligationer kunde inlämnas till bankerna vilka på riksgäldskontorets vägnar utfärdade förvaringsbevis. Obligationerna överlämnades sedan till riksgäldskontoret där de behandlades på samma sätt som om de inskrivits direkt i riksgäldskontoret.

För inskrivningen uttogs avgifter som från tid till annan höjdes. Dessa avgifter täckte dock inte de med inskrivningsarbetet förenade kostnaderna. Inskrivningar i statsskuldboken av premieobligationer betraktades från början som en service för allmänheten som riksgäldskontoret borde åta sig även med förlust för statskassan. Riksdagens revisorer gjorde emellertid år 1951 gällande att staten borde erhålla full tackning för sina utgifter i samband med denna inskrivningsrörelse.

Sju år senare, år 1958, togs frågan upp om riksgäldskontoret i fortsättningen skulle motta premieobligationer för inskrivning i statsskuldboken. Av en utredning som då gjordes framgick att full kostnadstäckning för arbetet med inskrivningen inte skulle kunna erhållas vid rimliga avgiftsnivåer. Vidare visade utredningen att allmänhetens intresse för denna service var i avtagande. Endast omkring 5 % av det totala beloppet utelöpande premieobligationslån var inskrivet i statsskuldboken. Bl.a. mot den här bakgrunden beslöt fullmäktige den 23 januari 1958 att inskrivning av premieobligationer i statsskuldboken skulle upphöra fr.o.m. den 1 april 1958. Samtidigt upphörde den tidigare nämnda överenskommelsen med bankerna om deras medverkan vid inskrivningen att gälla.

Med hänsyn till bestämmelserna i FB om förvaltningen av värdepapper beslöt dock fullmäktige den 27 februari 1958 att inskrivning av omyndigas premieobligationer skulle få ske även efter den 1 april 1958 och att avgifter -- något uppräknade -- för sådana inskrivningar skulle utgå liksom dittills. Såsom ett led i en förenkling av arbetet med ifrågavarande inskrivningar beslöt fullmäktige senare att avgiftsuttaget skulle slopas fr.o.m. år 1977.

Inskrivning av omyndigas sparobligationer

År 1960 gav riksgäldskontoret ut det första sparobligationslånet. Den 10 november samma år beslöt fullmäktige att sparobligationer som utgivits år 1960 och senare och som ägdes av omyndiga skulle få inskrivas i statsskuldboken.

Närmare om bestämmelserna

Såsom tidigare nämnts innehåller FB i 15 kap. 8 § bestämmelser om förvaltningen av den omyndiges värdepapper. Första stycket upptar regler om värdepapper i allmänhet medan tredje stycket tar sikte på enbart premieobligationer.

Enligt första stycket skall aktier, obligationer, pantbrev, företagshypotek, skuldebrev och andra sådana värdehandlingar i den omyndiges namn nedsättas i öppet förvar i riksbanken eller annan bank om det sammantagna värdet på sådana värdepapper överstiger ett belopp motsvarande två gånger gällande basbelopp. Till dessa kategorier värdepapper hör de av riksgäldskontoret utfärdade sparobligationerna. Vidare stadgas -- med visst undantag -- att överförmyndaren skall ge sitt samtycke om förmyndaren vill ta ut nedsatt värdehandling.

Beträffande omyndigas premieobligationer stadgas i tredje stycket att om dessa inte är nedsatta i öppet förvar i bank skall de inskrivas i statsskuldboken med förbehåll att obligationerna eller dessas kapitalbelopp inte får uttas utan överförmyndarens tillstånd. Motsvarande inskrivningsskyldighet föreligger inte beträffande omyndigas sparobligationer. Särbehandlingen av premieobligationer torde kunna förklaras av att vinster kan utfalla på dessa.

Av 8 § andra stycket framgår att bevis om inskrivning i statsskuldboken inte behöver nedsättas i öppet förvar om beviset är försett med nyssnämnda förbehåll.

I RSS finns bestämmelser om inskrivning av premieobligationer och sparobligationer i 16 resp. 20 §. Enligt dessa bestämmelser får inskrivning ske av premie- eller sparobligationer som tillhör omyndig eller som god man

förvaltar. Premie- och sparobligationer som den omyndige själv äger råda över får inte inskrivas i statsskuld-boken. Enligt beslut av fullmäktige den 16 mars 1961 får även premieobligationer som ingår i av statsinstitutioner förvaltade donationsmedel inskrivas i statsskuld-boken.

Över inskrivningen utfärdas bevis. Beviset åsätts s.k. förmyndarspärre vilket innebär att obligationerna eller dessas motsvarande kapitalbelopp inte får uttas av förmyndaren utan överförmyndarens tillstånd. Ej heller får vinst som utfallit på omyndigs inskrivna premieobligationer lyftas utan sådant tillstånd.

Överväganden

Frågan om ett slopande av möjligheten till inskrivning i statsskuldboken har väckts inom kommittén. Syftet med bestämmelserna i FB om förvaltningen av den omyndiges värdepapper, till vilka reglerna i RSS ansluter sig, är att skydda den omyndiges egendom och att underlätta överförmyndarens kontroll av förmyndarens förvaltning. Man kan därför ställa sig frågan om ett slopande av möjligheten till inskrivning i statsskuldboken skulle träda detta syfte för när. Därvidlag kan konstateras att nedsättning i öppet förvar i bank, utifrån ovan angivna syfte, är likvärdig med inskrivning i statsskuldboken. Erfarenheten visar att möjligheterna till inskrivning i statsskuldboken utnyttjas alltmera sällan. Det är därför inte sannolikt att möjligheterna för kontroll av förmyndarens förvaltning i praktiken nämnvärt minskas om möjligheten till inskrivning helt tas bort. Eftersom förfarandet är mycket tidskrävande för riksgäldskontoret utan att ge motsvarande vinst i fråga om skydd för omyndigs tillgångar föreslår kommittén att möjligheten till inskrivning upphävs och att föräldrabalken ändras så att den inte längre förutsätter att sådan inskrivning kan ske.

Lag (1983:1061) med instruktion för riksdagens förvaltningskontor

Riksgäldskontoret förekommer på fyra ställen. Samtliga dessa lagrum har samband med riksgäldskontorets ställning som riksdagsorgan. Riksgäldskontoret bör därför utmönstras ur författningen.

Förordning (1984:1014) om myndigheternas uppgiftsskyldighet till de allmänna försäkringskassorna m.m.

Riksgäldskontoret behandlas i 17 § tillsammans med andra riksdagsorgan i fråga om till vilken myndighet sjukförsäkringsersättning i visst fall skall utges till. På grund av att riksgäldskontoret i fortsättningen blir en vanlig statlig myndighet kommer kontoret att automatiskt omfattas av den reglering som i detta sammanhang gäller statliga myndigheter i 17 § sjätte punkten.

Lagen om statens upplåning

Förslaget till lag om statens upplåning avser den statliga upplåning som sker genom riksgäldskontoret för de i 1 § uppräknade syftena. Vid sidan av denna upplåning förekommer annan statlig upplåning t.ex. för vissa affärsverks räkning. 2 § i förslaget synes enligt sin ordalydelse bortse ifrån att det finns annan statlig upplåning än den som omfattas av lagen om statens upplåning. Kommittén föreslår i förtydligande syfte ett tillägg till 2 § för att markera att endast de lån som tagits upp enligt 1 § skall förvaltas av riksgäldskontoret.

8.3 Författningar som kan upphävas

Statskontorets cirkulär (1968:773) om överlämnande av donations- och liknande medel till förvaltning hos statskontorets fondbyrå

Riksgäldskontoret förekommer på ett ställe. Cirkuläret bör upphävas eftersom fondbyrån flyttats från statskontoret.

Kungl. Maj:ts kungörelse (1970:696) om skyldighet att lämna försäkran i ärende rörande förtidsinlösen av vissa statsobligationer

Under 1930- och 1940-talen och i början av 1950-talet emitterade staten ett antal långfristiga obligationslån med en räntefot av lägst $2 \frac{3}{4}$ % och högst $3 \frac{1}{2}$ %. I betydande utsträckning köptes dessa obligationer av privatpersoner. När ränteläget under 1950- och 1960-talen höjdes, föll kurserna för dessa lån. De som köpt obligationer av nämnda lån till parikurs drabbades därför av betydande kapitalförluster för det fall de behövde sälja sina obligationer. Mot denna bakgrund beslöt riksdagen 1970 att medge en begränsad förtidsinlösen till nominella beloppet av de obligationer som utgivits av svenska staten under åren 1934-1953. Riksgäldskontoret ålades att handlägga frågorna om förtidsinlösen. Ansökningstiden för förtidsinlösen utgick den 31 mars 1971. I praktiken medgav emellertid riksgäldsfullmäktige att ansökningar behandlades även för det fall de inkommit efter den 31 mars 1971. Förfarandet avbröts dock genom att ansökningar inkomna efter den 1 december 1972 inte behandlades.

Kungörelsen innehåller regler om den skyldighet att avge försäkran som var en förutsättning för inlösen. En förutsättning för inlösen var sålunda att obligationerna hade innehafts oavbrutet under en s.k. kvalifikations-

tid. Detta skulle intygas på heder och samvete. Oriktiga uppgifter kunde därefter medföra straffansvar.

Kungörelsen har förlorat all aktualitet. Inlösningsförfarandet har för länge sedan avslutats. Författningen kan därför helt upphävas.

9. DET FRAMTIDA RIKSGÄLDSKONTORETS ARBETSUPP-
GIFTER

Tyngdpunkten i kommitténs fortsatta arbete kommer att ligga i att utreda riksgäldskontorets framtida arbetsuppgifter. Huvuduppgiften för riksgäldskontoret skall i framtiden vara att sköta statsupplåningen. I det sammanhanget finns det en del frågor rörande operationalisering av mål, utvärdering och samordning med övriga delar av den ekonomiska politiken kommittén avser att behandla närmare i sitt slutbetänkande.

Kommittén har i sitt arbete identifierat en del verksamhetsområden som gränsar till riksgäldens nuvarande uppgifter och som det därför finns anledning att närmare undersöka. En utgångspunkt för kommitténs fortsatta arbete är att se vilka eventuella samordningsmöjligheter som kan finnas mellan riksgäldskontoret och andra myndigheter. Dessa överväganden kommer att redovisas i slutbetänkandet. Nedan följer en kort redogörelse för de olika områden som kommittén avser att komma tillbaka till i slutbetänkandet vilket beräknas vara färdigt under våren 1989.

Riksgäldskontoret tillhandahåller i dag rörelsekrediter och medel för investeringar åt vissa myndigheter och affärsverk. Mycket tyder på att inget statligt eller halvstatligt organ på sikt kan låna billigare på marknaden än riksgäldskontoret. Det finns därför skäl för kommittén att utreda i vilken utsträckning riksgäldskontoret bör medverka vid finansiering vid sidan av budgeten av vissa affärsverks och myndigheters verksamhet.

Detta bör ske under beaktande av de stordriftsfördelar som finns i emissionsverksamhet och de speciella skäl som kan tala för en viss decentraliserad statlig upplåning.

Den statliga fondförvaltningen är i dag mycket utspridd. Fondöversynsutredningen föreslog i sitt slutbetänkande Statens förvaltningsfond (SOU 1985:60) en ökad samordning av den statliga fondförvaltningen. En effektiv fondförvaltning kräver en viss omfattning för att kunna utnyttja de stordriftsfördelar som finns. Riksgäldskontoret skulle med en väl utvecklad ekonomisk och finansiell kompetens, kunna vara en lämplig miljö för statlig fondförvaltning. En sammanslagning av all statlig fondförvaltning är visserligen inte aktuell men en viss samordning bör övervägas. Det kan dock finnas skäl för att en statlig myndighet har en samlad överblick av den totala statliga fondförvaltningen. Det kan bl.a. innebära att man utfärdar föreskrifter och ger råd samt samlar in information om övriga myndigheters fondförvaltning. Ett par avgörande frågor är hur aktiv förvaltningen av vissa statliga fonder skall vara och huruvida det är möjligt att förena riksgäldens emissionsverksamhet och statlig fondförvaltning i en och samma myndighet.

Riksgäldskontoret har i dag ansvar för en del av statens kreditgarantigivning. Det rör framför allt stora garantiprogram avseende utlandslån. Det finns ett klart samordningsbehov mellan statlig upplåning och viss kreditgarantigivning. Därför bör det övervägas om riksgäldskontoret även i framtiden bör utfärda statliga kreditgarantier för stora garantiprogram som antingen kan påverka den inhemska kreditmarknaden eller rör utlandsupplåning. Det kan också finnas skäl för att riksgäldskontoret får ett övergripande ansvar för den statliga kreditgarantigivningen genom att hålla i redo-

visning och information samt utfärda allmänna råd eller
föreskrifter.

Den statliga centrala finansförvaltningen i betydelsen
förvaltande av och information om statens tillgångar
och skulder samt likviditetshanteringen hanteras i dag
av flera olika myndigheter. Ett av skälen för att göra
riksgäldskontoret till en regeringsmyndighet har varit
de eventuella effektivitets- och samordningsvinster som
därmed skulle bli möjliga att göra. Det finns i dag ett
stort behov av att förstärka den centrala funktionen
för finansförvaltning och ekonomistyrning. Mot denna
bakgrund är det angeläget att utreda hur pass aktiv
roll riksgäldskontoret såsom en myndighet under finans-
departementet bör spela i detta sammanhang. Det kan
finnas skäl för att förstärka riksgäldskontoret i detta
avseende och tillskapa ett nytt, centralt "Statens
finansverk". Det bör dock endast ske om den totala
statliga finansförvaltningen och ekonomistyrningen
därmed kan förbättras. Att utreda dessa frågor blir
huvuduppgiften i kommitténs fortsatta arbete.

FÖRFATTNINGSFÖRSLAG

Förslag till
Förordning med instruktion för riksgäldskontoret

utfärdad den 1989.

Regeringen föreskriver följande.

Uppgifter

1 §

Riksgäldskontoret har till uppgift att ta upp lån till staten under iakttagande av lagen (1988:000) om statens upplåning liksom att förvalta sådana lån. Riksgäldskontoret skall också ställa krediter till förfogande för statlig och annan verksamhet samt ikläda staten garantier.

2 §

Till riksgäldskontoret influtna medel skall, i den mån de inte behöver användas för utbetalningar, insättas på kontorets checkräkning i riksbanken.

3 §

Uppstår överskott på statsverkets checkräkning i riksbanken får riksgäldskontoret bestämma att överskottet skall överföras till riksgäldskontorets checkräkning i riksbanken.

Uppstår underskott på statsverkets checkräkning i riksbanken skall riksgäldskontoret täcka detta.

4 §

Riksgäldskontoret får medge inlösen av obligationer och räntekuponger samt utbetalning av vinster på premieobligationslån, även om betalningsrätten har förfallit på grund av preskription. Sådant medgivande skall göras om inte särskilda skäl talar däremot.

Verksförordningens tillämpning

5 §

Verksförordningen (1987:1100) skall tillämpas på riksgäldskontoret med undantag av 30 §.

Myndighetens ledning

6 §

Chef för riksgäldskontoret är en riksgäldsdirektör. Hos riksgäldskontoret finns en överdirektör som är riksgäldsdirektörens ställföreträdare.

Styrelsen

7 §

Riksgäldskontorets styrelse består av högst åtta personer, riksgäldsdirektören medräknad. Fyra av styrelseledamöterna skall vara riksdagsledamöter. Andra styrelseledamöter än riksgäldsdirektören utses av regeringen för en bestämd tid.

Regeringen utser ordförande och vice ordförande i styrelsen. Förordnandena ges för en bestämd tid.

Styrelsen är beslutsför när ordföranden och minst hälften av de andra ledamöterna är närvarande.

Organisation

8 §

Inom myndigheten finns sex enheter, nämligen
upplåningsenheten
utlandslåneenheten
garanti- och rättsenheten
ekonomienheten
administrationsenheten samt
enheten för intern revision

Personalföreträdare

9 §

Personalföreträdarförordningen (1987:1101) skall tillämpas på riksgäldskontoret.

Personalansvarsnämnden

10 §

Riksgäldskontorets personalansvarsnämnd består - förutom av riksgäldsdirektören, överdirektören och personalföreträdarna - av enhetscheferna. Riksgäldsdirektören är nämndens ordförande.

Nämnden är beslutsför när ordföranden och minst hälften av de andra ledamöterna är närvarande.

Styrelsens ansvar och uppgifter

11 §

Utöver vad som anges i 13 § verksförordningen (1987:1100) skall styrelsen besluta om ramar och riktlinjer för upptagande av lån och förvaltning av statens skuld.

Intern revision

12 §

Riksgäldsdirektören skall genom intern revision vaka över att verksamheten i riksgäldskontoret bedrivs säkert, effektivt, författningsenligt och också i övrigt ändamålsenligt.

Viktigare resultat av revisionen skall redovisas för styrelsen.

Tjänstetillsättning

13 §

Riksgäldsdirektören och överdirektören förordnas av regeringen för en bestämd tid.

Tjänster som enhetschef tillsätts av regeringen efter anmälan av riksgäldsdirektören.

Andra tjänster tillsätts av riksgäldskontoret.

Bisysslor

14 §

Besked om bisyssla enligt 37 § andra stycket anställningsförfordningen (1965:601) lämnas av riksgäldskontoret även i fråga om enhetschefer.

Överklagande

15 §

Riksgäldskontorets beslut i personalärenden får överklagas hos regeringen, om något annat inte följer av - lagen (1971:309) om behörighet för allmän förvaltningsdomstol att pröva vissa mål

- lagen (1987:439) om inskränkning i rätten att klaga
- andra föreskrifter.

Riksgäldskontorets beslut i andra ärenden får överklagas bara om det är särskilt föreskrivet. Om ärendet avser myndighetsövning mot någon enskild och det inte finns några särskilda föreskrifter om överklagande, får dock beslutet överklagas till regeringen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1989.

Förslag till

Förordning om ändring i Kungl Maj:ts kungörelse (1930:369) med närmare bestämmelser om bokföring vid enskild järnväg.

Regeringen föreskriver att 4 § i Kungl. Maj:ts kungörelse (1930:369) med närmare bestämmelser om bokföring vid enskild järnväg skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelseFöreslagen lydelse4 §¹

Senast fyra månader efter räkenskapsårets slut skall järnvägsförvaltning insända balansräkning samt vinst- och förlusträkning jämte bilagor till kommunikationsdepartementet, statens järnvägar, statens vägverk och där järnvägsförvaltning innehar statslån, jämväl riksgäldskontoret. Handlingarna överlämnas till statens järnvägar i två och till övriga myndigheter i ett exemplar.

Senast fyra månader efter räkenskapsårets slut skall järnvägsförvaltning insända balansräkning samt vinst- och förlusträkning jämte bilagor till kommunikationsdepartementet, statens järnvägar och statens vägverk. Handlingarna överlämnas till statens järnvägar i två och till övriga myndigheter i ett exemplar.

Den aktiebolag åliggande skyldigheten att avlämna förvaltnings- och revisionsberättelserna jämte utdrag av bolagsstämmans protokoll om balansräkningens fastställande och om användningen av vinst skall, genom

handlingarnas insändande efter vad i första stycket är
beträffande där avsedda handlingar föreskrivet, fullgö-
ras sist en månad efter det balansräkningen blivit
fastställd.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1989.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1940:79) om utsträckning av tiden för upptagande av växelprotest m.m. vid krig och krigsfara

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att lagen (1940:79) om utsträckning av tiden för upptagande av växelprotest m.m. vid krig eller krigsfara skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, äger Konungen, efter hörande av fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret, meddela förordnande om utsträckning av tiden för uppvisande av växel och upptagande av protest till bevarande av växelfordran samt för uppvisande av check och företagande av annan åtgärd till bevarande av återgångsbefordran på grund av check.

Föreslagen lydelse

Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, äger Konungen, efter hörande av fullmäktige i riksbanken, meddela förordnande om utsträckning av tiden för uppvisande av växel och upptagande av protest till bevarande av växelfordran samt för uppvisande av check och företagande av annan åtgärd till bevarande av återgångsbefordran på grund av check.

Sådant förordnande må avse antingen hela riket eller ock viss del av riket, såvitt angår åtgärd som där skall vidtagas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1940:300) angående förordnande om anstånd med betalning av gäld m.m. (moratorielag)

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 1 och 5 §§ i lagen (1940:300) angående förordnande om anstånd med betalning av gäld m.m. (moratorielag) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelseFöreslagen lydelse

1 §

Befinner sig Sverige i krig eller krigsfara eller råda här eljest utomordentliga, av krig föranledda förhållanden eller vidtages i utlandet åtgärd, varigenom betalning till borgenär i Sverige hindras eller synnerligen försvåras, äger Konungen, när riksdagen ej är samlad, efter hörande av fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret meddela förordnande, för viss tid eller tills vidare, om anstånd med betalning av gäld, om särskilda inskränkningar i borgenärs rätt att utsöka sin fordran, att söka att gäldenärens egendom avträdes till konkurs och att i övrigt göra gällande rättsliga

Befinner sig Sverige i krig eller krigsfara eller råda här eljest utomordentliga, av krig föranledda förhållanden eller vidtages i utlandet åtgärd, varigenom betalning till borgenär i Sverige hindras eller synnerligen försvåras, äger Konungen, när riksdagen ej är samlad, efter hörande av fullmäktige i riksbanken meddela förordnande, för viss tid eller tills vidare, om anstånd med betalning av gäld, om särskilda inskränkningar i borgenärs rätt att utsöka sin fordran, att söka att gäldenärens egendom avträdes till konkurs och att i övrigt göra gällande rättsliga verkningar av dröjsmål i

verkningar av dröjsmål i
avseende å betalningen,
om uppskov med försäljning
av utmätt eller konkursbo
tillhörig egendom, eller
om förbud för borgenär att
genom försäljning eller
annorledes skaffa sig
betalning ur lös pant.
Förordnande som nu sagts
må ej gälla längre än
till dess trettio dagar
förflutit från det nästa
riksdag sammanträtt.

Prövas under tid, då
riksdagen är samlad,
förhållanden vara för
handen som avses i första
stycket, äger Konungen
med riksdagens samtycke
meddela förordnande som
där sägs. Finnes under
sådan tid oundgängligen
nödigt att förordnande
genast meddelas, må
Konungen utfärda förord-
nandet efter hörande av
fullmäktige i riksbanken
och i riksgäldskontoret,
dock ej för längre tid än
trettio dagar.

avseende å betalningen, om
uppskov med försäljning
av utmätt eller konkursbo
tillhörig egendom, eller
om förbud för borgenär att
genom försäljning eller
annorledes skaffa sig
betalning ur lös pant.
Förordnande som nu sagts
må ej gälla längre än
till dess trettio dagar
förflutit från det nästa
riksdag sammanträtt.

Prövas under tid, då
riksdagen är samlad,
förhållanden vara för
handen som avses i första
stycket, äger Konungen
med riksdagens samtycke
meddela förordnande som
där sägs. Finnes under
sådan tid oundgängligen
nödigt att förordnande
genast meddelas, må
Konungen utfärda förord-
nandet efter hörande av
fullmäktige i riksbanken,
dock ej för längre tid än
trettio dagar.

5 §

Ändå att förordnande som i 1 § sägs av Konungen utfärdats med riksdagen, äger Konungen, såframt ej riksdagen annorledes beslutat, efter hörande av fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret föreskriva, att förordnandet skall helt eller delvis erhålla förlängd giltighet eller utsträckas att gälla senare förfallande gäld. Finnes förordnandet böra utsträckas på annat sätt skall vad i 1 § för varje särskilt fall stadgas lända till efterrättelse.

Ändå att förordnande som i 1 § sägs av Konungen utfärdats med riksdagen, äger Konungen, såframt ej riksdagen annorledes beslutat, efter hörande av fullmäktige i riksbanken föreskriva, att förordnandet skall helt eller delvis erhålla förlängd giltighet eller utsträckas att gälla senare förfallande gäld. Finnes förordnandet böra utsträckas på annat sätt skall vad i 1 § för varje särskilt fall stadgas lända till efterrättelse.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1989.

Förslag till

Förordning om ändring i Kungl. Maj:ts cirkulär (1940:677) till statsmyndigheterna angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att biträda ackord och eljest eftergiva statens rätt med avseende å lån från statens utlåningsfonder m.m.

Regeringen föreskriver att Kungl. Maj:ts cirkulär (1940:677) till statsmyndigheterna angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att biträda ackord och eljest eftergiva statens rätt med avseende å lån från statens utlåningsfonder m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelseFöreslagen lydelse

1. Kungl. Maj:t må med avseende å de i punkt 2 angivna lånen, i den mån ej annat föranledes av för viss låneverksamhet meddelade särskilda bestämmelser, efter prövning av omständigheterna i varje föreliggande fall, biträda ackord i eller utom gäldenärs eller löftesmans konkurs ävensom eljest vid gäldenärs eller löftesmans obestånd helt eller delvis eftergiva långgivarens rätt, så ock, där särskilt vägande skäl därtill föranleda, medgiva betalningsanstånd även i fall då dyligt anstånd ej påkallas av gäldenärs eller löftesmans iråkade obestånd.

2. Sådan befogenhet som i punkt 1 sägs må tillkomma Kungl. Maj:t beträffande

a) lån från statens utlåningsfonder utom såvitt angår lån från lånefonden för anskaffning av motorvagnar m.m. åt enskilda järnvägar,

b) sådana under fonden för låneunderstöd redovisade lånefordringar, som hänföra sig till anslag för viss lånerörelse, dock ej ifråga om fordringar på grund av lån som utlämnats från allmänna järnväglånefonden, bibanelånefonden eller allmänna byggnadslånefonden,

c) lån från jämtländska lappväsendets fond, Västerbottens lappfond eller Norrbottens lappfond samt

d) från folkpensioneringsfonden lämnade för ändamål, som avses i 4 § 1 mom. 8) i reglementet angående förvaltningen av nämnda fond.

3. Kungl. Maj:t må beträffande viss lånerörelse eller i särskilda fall, i den omfattning så provas lämpligt, uppdraga åt underordnad myndighet eller, såvitt angår lån under riksbankens eller riksgäldskontorets förvaltning, åt riksbanken eller riksgäldskontoret att besluta i fråga som avses i punkt 1.

3. Kungl. Maj:t må beträffande viss lånerörelse eller i särskilda fall, i den omfattning så provas lämpligt, uppdraga åt underordnad myndighet eller, såvitt angår lån under riksbankens förvaltning, åt riksbanken att besluta i fråga som avses i punkt 1.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1989.

Förslag till

Lag om ändring i Föräldrabalken

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 15 kap. 8 § i Föräldrabalken skall ha följande lydelse

Nuvarande lydelseFöreslagen lydelse8 §¹

Aktier, obligationer, pantbrev, företagshypotek, skuldebrev och andra sådana värdehandlingar skall, om sammanlagda värdet överstiger ett belopp motsvarande två gånger gällande basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, i den omyndiges namn nedsättas i öppet förvar hos bank. Vill förmyndaren ta ut nedsatt värdehandling, skall han söka överförmyndarens tillstånd. Sådant tillstånd erfordras ej, där värdehandling- en endast skall genom bankens försorg överföras till annan bank för att där nedsättas i öppet förvar. De nedsatta värdehandlingarna skall under överförmyndarens tillsyn vårdas i enlighet med vad som föreskrivs om vård om omyndigs värdehandlingar.

Vad sålunda om nedsätt-
ning av omyndigs värde-
handlingar föreskrivits
skall ej äga tillämpning
med avseende å bevis eller
motbok rörande tillgodo-
havande å räkning hos
bank, ej heller med av-
seende å bevis, som utfär-
dats om inskrivning i
statsskuldboken eller
Sveriges allmänna hypo-
teksbanks skuldbok eller

Vad sålunda om nedsätt-
ning av omyndigs värde-
handlingar föreskrivits
skall ej äga tillämpning
med avseende å bevis eller
motbok rörande tillgodo-
havande å räkning hos
bank, ej heller med av-
seende å bevis, som utfär-
dats om inskrivning i
Sveriges allmänna hypo-
teksbanks skuldbok eller
skuldbok hos annan inrätt-

skuldbok hos annan inrättning, som regeringen bestämmer, såframt å beviset finnes antecknat, att inskrivningen skett med förbehåll att kapitalbelopp å inskriven fordran eller därå utställd obligation eller ock inskriven obligation eller å sådan obligation belöpande kapitalbelopp ej må lyftas utan överförmyndarens tillstånd.

ning, som regeringen bestämmer, såframt å beviset finnes antecknat, att inskrivningen skett med förbehåll att kapitalbelopp å inskriven fordran eller därå utställd obligation eller ock inskriven obligation eller å sådan obligation belöpande kapitalbelopp ej må lyftas utan överförmyndarens tillstånd.

Premieobligationer, vilka utfärdats av staten skola, såframt ej obligationerna äro nedsatta i öppet förvar hos bank eller överförmyndaren medgiver undantag, inskrivas i statsskuldboken med förbehåll, varom i andra stycket sägs.

Utövar en förmyndare förmynderskap för flera omyndiga, skola vid tillämpning av det i första stycket givna stadgandet de omyndigas värdehandlingar sammanräknas.

Finns omyndigs värdehandlingar, som skola förvaltas av förmyndaren, i öppet förvar hos bank utan att hava nedsatts enligt bestämmelse i detta kapitel, skall å dem tillämpas vad i denna balk är stadgat om nedsatta värdehandlingar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

¹ Lydelse enligt prop. 1986/87:143.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 2 och 3 a §§ i lagen (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelseFöreslagen lydelse

2 §

Befinner sig riket i krig, äger Konungen, efter hörande där så är möjligt av fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret, i fråga om riksbankens sedelutgivning och bankrörelse samt offentliggörande av riksbankens räkenskaper meddela av förhållandena påkallade bestämmelser att gälla i stället för vad i 8-14, 16, 17, 21 24 och 27 §§ lagen den 30 juni 1934 (nr 437) för Sveriges riksbank samt i annan lag därutinnan finnes stadgat.

Vid krigsfara, vari riket befinner sig, så ock eljest under utomordentliga förhållanden, föranledda av krig eller krigsfara, vari riket befunnit sig,

Befinner sig riket i krig, äger Konungen, efter hörande där så är möjligt av fullmäktige i riksbanken, i fråga om riksbankens sedelutgivning och bankrörelse samt offentliggörande av riksbankens räkenskaper meddela av förhållandena påkallade bestämmelser att gälla i stället för vad i 8-14, 16, 17, 21 24 och 27 §§ lagen den 30 juni 1934 (nr 437) för Sveriges riksbank samt i annan lag därutinnan finnes stadgat.

Vid krigsfara, vari riket befinner sig, så ock eljest under utomordentliga förhållanden, föranledda av krig eller krigsfara, vari riket befunnit sig,

äger Konungen, på framställning av fullmäktige i riksbanken och efter hörande av fullmäktige i riksgäldskontoret, meddela bestämmelser som i första stycket avses.

äger Konungen, på framställning av fullmäktige i riksbanken, meddela bestämmelser som i första stycket avses.

3 a §¹

Befinner sig riket i krig, äger Konungen, efter hörande där så är möjligt av fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret, meddela av förhållandena påkallade bestämmelser att gälla i stället för vad som finnes stadgat i 5 § förordningen den 11 juli 1924 (nr 378) angående postgirorörelse.

Vid krigsfara, vari riket befinner sig, så ock eljest under utomordentliga förhållanden, föranledda av krig eller krigsfara, vari riket befunnit sig, äger Konungen, efter hörande av fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret, meddela bestämmelser som i första stycket avses.

Befinner sig riket i krig, äger Konungen, efter hörande där så är möjligt av fullmäktige i riksbanken, meddela av förhållandena påkallade bestämmelser att gälla i stället för vad som finnes stadgat i 5 § förordningen den 11 juli 1924 (nr 378) angående postgirorörelse.

Vid krigsfara, vari riket befinner sig, så ock eljest under utomordentliga förhållanden, föranledda av krig eller krigsfara, vari riket befunnit sig, äger Konungen, efter hörande av fullmäktige i riksbanken, meddela bestämmelser som i första stycket avses.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

¹ Senaste lydelse SFS 1964:17.

Förslag till

Lag om ändring i lagen¹ (1968:576) om Konungariket
Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteks-
föreningar

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 2, 4 och 13 §§
lagen (1968:576) om Konungariket Sveriges stadshypoteks-
kassa och om stadshypoteksföreningar skall ha följande
lydelse.

Nuvarande lydelseFöreslagen lydelse2 §²

Kassan förvaltas av en styrelse med säte i Stockholm.
Styrelsen består av tio ledamöter.

Regeringen utser två
ledamöter och två sup-
pleanter för dem för tre
år. Fullmäktige i riks-
gäldskontoret utser en
ledamot och suppleant
för honom likaledes för
tre år.

Regeringen utser tre
ledamöter och tre sup-
pleanter för dem för tre
år. Regeringen förordnar
av dessa ledamöter en
att vara ordförande och en
vice ordförande.

Sex ledamöter samt sex personliga suppleanter för dem
väljs på ordinarie ombudsstämma. Av dessa väljs två
ledamöter och deras suppleanter varje år för en tid av
tre år. Val av ledamot eller suppleant sker för tiden
till och med den ordinarie ombudsstämma som hålls under
tredje året efter det år då valet förrättades.

Verkställande direktören är ledamot i styrelsen. Hans
ställföreträdare är suppleant.

Avgår vald ledamot eller suppleant före utgången av den tid för vilken han är vald, väljs ny ledamot eller suppleant för återstående tid vid nästa ordinarie ombudsstämma.

Regeringen förordnar en av de av regeringen utsedda ledamöterna att vara styrelsens ordförande. Den av riksgäldsfullmäktige utsedde ledamoten är styrelsens vice ordförande.

Regeringen bestämmer arvoden till de av regeringen och av riksgäldsfullmäktige utsedda ledamöterna.

Regeringen bestämmer arvoden till de av regeringen utsedda ledamöterna.

Bestämmelser om arbetstagarrepresentanter finns i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

4 §³

För revision av styrelsens förvaltning och kassans räkenskaper utses årligen fyra revisorer. Av dessa utses en, som skall vara revisionens ordförande, av bankinspektionen, en av riksgäldsfullmäktige och två på ordinarie ombudsstämma. I samma ordning utses lika

För revision av styrelsens förvaltning och kassans räkenskaper utser regeringen årligen två revisorer och suppleanter för dem.

Regeringen bestämmer revisorernas arvoden.

antal personliga supplean-
ter. Av de på ombudsstämman
utsedda skall en revisor
och hans suppleant vara
auktoriserade revisorer.
Den andre på ombudsstämman
utsedde revisorn och hans
suppleant skall äga insikt
och erfarenhet beträffande
rörelse för fastighets-
och tomträttsbelåning.

Verkställande direktör
eller annan tjänsteman hos
stadshypoteksförening
eller av kassastyrelsen
utsedd ledamot av före-
ningsstyrelse får ej vara
revisor eller suppleant.
Ej heller får den vara
revisor eller suppleant
som är tjänsteman hos
kassan eller annars in-
tager en underordnad eller
beroende ställning till
styrelseledamot eller
verkställande direktör
eller till sådan tjänste-
man hos kassan åt vilken
uppdragits att ombesörja
bokföringen eller medels-
förvaltningen eller kont-
rollen däröver. Ej heller
får den vara revisor som
är eller varit gift med
eller sambo till sådan
styrelseledamot eller

tjänsteman som avses i
detta stycke eller den
som med honom är i rätt
upp- eller nedstigande
släktskap eller svägerlag
eller är syskon eller är
i det svägerlag, att den
ene är eller varit gift
med den andres syskon.

13 §⁴

Som grundfond för kassan
 ställer staten till för-
 fogande en av riksgälds-
fullmäktige utfärdad
 garantiförbindelse på
 sjutton och en halv mil-
 jarder kronor.

Som grundfond för kassan
 ställer staten till för-
 fogande en av regeringen
eller efter regeringens
bestämmande riks-gälds-
kontoret utfärdad garanti-
 förbindelse på sjutton och
 en halv miljarder kronor.

Denna lag träder i kraft de 1 juli 1989.

¹ Lagen omtryckt SFS 1983:578.

² Senaste lydelse SFS 1987:1256.

³ Senaste lydelse SFS 1987:802.

⁴ Senaste lydelse SFS 1987:611.

Förslag till

Lag om ändring i lagen¹ (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 3, 7 och 27 §§ lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelseFöreslagen lydelse.3 §²

Banken förvaltas av en styrelse med säte i Stockholm. Styrelsen består av sex ledamöter.

Regeringen utser en ledamot och en suppleant för honom för tre år. Fullmäktige i riksgälds-
kontoret utser en ledamot
och suppleant för honom
likaledes för tre år.

Regeringen utser två
ledamöter och två supp-
leanter för dem för tre
år. Regeringen förordnar
av dessa ledamöter en att
vara ordförande och en
vice ordförande.

Tre ledamöter och tre suppleanter för dem väljes på ordinarie delägarsammankomst. Av dessa väljes en ledamot och suppleant för honom varje år för en tid av tre år. Val av ledamot eller suppleant sker för tiden till och med den ordinarie delägarsammankomst som hålles under tredje året efter det år då valet förrättades.

De fem ledamöter som utsetts enligt andra och tredje styckena utser verkställande direktörer. Denne ingår som ledamot i styrelsen.

Den av regeringen utsedde ledamoten är styrelsens ordförande och den av riksgäldsfullmäktige utsedde ledamoten är vice ordförande.

Avgår ledamot eller suppleant, som valts på delägar-sammankomst, före utgången av den tid för vilken han är vald, väljes ny ledamot eller suppleant för återstående tid vid nästa ordinarie delägarsammankomst.

Regeringen bestämmer arvoden till de av regering-
en och riksgäldsfullmäkti-
ge utsedda ledamöterna.

Regeringen bestämmer arvoden till de av regerin-
gen utsedda ledamöterna.

Bestämmelser om arbetstagarrepresentanter finns i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

7 §³

För revision av styrel-
sens förvaltning och bank-
ens räkenskaper utses
årligen fem revisorer.

För revision av styrel-
sens förvaltning och
bankens räkenskaper utser
regeringen årligen två
revisorer och suppleanter
för dem.

Fullmäktige i riksgälds-
kontoret utser en revisor,

Regeringen bestämmer
revisorernas arvoden.

som skall vara revisionens
ordförande, och suppleant
för honom. Bankinspektio-
nen utser en revisor jämte
suppleant för honom.
Övriga revisorer jämte
suppleanter för dem väljes
på ordinarie delägarsam-
mankomst.

Av de på delägarsamman-
komst utsedda revisorerna
skall en revisor och hans
suppleant vara auktorise-
rade revisorer. Bankin-
spektionen bestämmer
arvode till den av inspek-
tionen utsedde revisorn,
och riksgäldsfullmäktige
bestämmer arvode till den
av fullmäktige utsedde
revisorn.

12 §

Varje förening får till sammankomst sända tre ombud
 av vilka minst ett bör vara ledamot av föreningens
 styrelse.

Fullmäktige i riksgälds-
kontoret utser ett ombud
att delta i sammankoms-
ten.

Sammankomst öppnas av den ledamot i styrelsen som denna utser. Ordförande vid sammankomsten utses av denna.

Bankens styrelseledamöter och revisorer bör vara närvarande vid sammankomst. De har rätt att delta i beslut utom i frågor som angår ansvarsfrihet för styrelsen, val av styrelseledamöter och revisorer jämte suppleanter samt arvoden för styrelseledamöter och revisorer. I val som nu nämnts får ej heller riksgäldsfullmäktiges ombud delta.

Bankens styrelseledamöter och revisorer bör vara närvarande vid sammankomst. De har rätt att delta i beslut utom i frågor som angår ansvarsfrihet för styrelsen, val av styrelseledamöter och revisorer jämte suppleanter samt arvoden för styrelseledamöter och revisorer.

Beslut fattas genom omröstning efter huvudtal med enkel röstövertikt. Vid lika röstetal gäller den mening som sammankomstens ordförande biträder. Val avgöres dock vid lika röstetal genom lottning.

Innan ordinarie sammankomst hålles skall styrelsen överlämna förvaltnings- och revisionsberättelserna till fullmäktige i riksgäldskontoret och till föreningarna.

Innan ordinarie sammankomst hålles skall styrelsen överlämna förvaltnings- och revisionsberättelserna till riksgäldskontoret och till föreningarna.

27 §⁵

Som grundfond för banken ställer staten till förfogande en av riksgäldsfullmäktige utfärdad garantiförbindelse på två tusentrehundra miljoner kronor.

Som grundfond för banken ställer staten till förfogande en av regeringen eller efter regeringens bestämmande riksgäldskontoret utfärdad garantiförbindelse på två tusentrehundra miljoner kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

1. Lagen omtryckt SFS 1983:588.
2. Senaste lydelse SFS 1987:1257.
3. Senaste lydelse SFS 1973:227.
4. Senaste lydelse SFS 1983:956.
5. Senaste lydelse SFS 1986:429.

Förslag till

Lag om ändring i lagen¹ (1972:625) om statligt stöd till politiska partier.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 13 och 14 §§ lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelseFöreslagen lydelse

13 §

Fråga om stöd enligt denna lag prövas av partibidragsnämnden. Nämnden består av ordförande och två andra ledamöter. Ledamöterna, som ska inneha eller ha innehaft ordinarie tjänst som domare, utses av riks-gäldsfullmäktige för sex år.

Fråga om stöd enligt denna lag prövas av partibidragsnämnden. Nämnden består av ordförande och två andra ledamöter. Ledamöterna, som skall inneha eller ha innehaft ordinarie tjänst som domare, utses av riks-dagens förvaltningsstyrelse för sex år.

Som partibidragsnämndens beslut gäller den mening varom flertalet ledamöter förenar sig eller, vid lika röstetal, ordförandens mening. Mot nämndens beslut får talan icke föras.

Nuvarande lydelseFöreslagen lydelse14 §¹

Ansökan om stöd enligt denna lag görs skriftligen varje år hos riksgäldskontoret. Ansökan bör göras före utgången av oktober.

Ansökan om stöd enligt denna lag görs skriftligen varje år hos partibidragsnämnden. Ansökan bör göras före utgången av oktober.

Partistöd och kanslistöd betalas såvitt möjligt ut samtidigt. Utbetalningarna görs av riksgäldskontoret kvartalsvis med en fjärdedel varje gång. Första utbetalningen görs inom en månad efter det att ansökan har gjorts. Utbetalningarna sker till respektive partis riksorganisation. På begäran av partiet kan dock kanslistödet eller del därav betalas till riksdagsgruppens kansli.

Partistöd och kanslistöd betalas såvitt möjligt ut samtidigt. Utbetalningarna görs av riksdagens förvaltningskontor kvartalsvis med en fjärdedel varje gång. Första utbetalningen görs inom en månad efter det att ansökan har gjorts. Utbetalningarna sker till respektive partis riksorganisation. På begäran av partiet kan dock kanslistödet eller del därav betalas till riksdagsgruppens kansli.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

¹ Lagen omtryckt SFS 1987:876.

² Senaste lydelse SFS 1985:156.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1979:749) om Stockholms fondbörs

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 5 § lagen (1979:749) om Stockholms fondbörs skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelseFöreslagen lydelse5 §¹

Börsstyrelsen skall bestå av elva ledamöter. Ordförande, vice ordförande och fyra andra ledamöter utses av regeringen. I övrigt utses genom val en ledamot av fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret samfällt, en ledamot av Svenska handelskammarförbundet, en ledamot av Sveriges industriförbund samt två ledamöter av medlemmarna av fondbörsen. För varje ledamot skall finnas en suppleant som utses i samma ordning som ledamoten.

Börsstyrelsen skall bestå av elva ledamöter. Ordförande, vice ordförande och fem andra ledamöter utses av regeringen. I övrigt utses genom val en ledamot av Svenska handelskammarförbundet, en ledamot av Sveriges industriförbund samt två ledamöter av medlemmarna av fondbörsen. För varje ledamot skall finnas en suppleant som utses i samma ordning som ledamoten.

Sker ej val enligt första stycket, utser regeringen ledamot och suppleant som skulle ha utsetts genom sådant val.

Börsstyrelsens ledamöter och suppleanter för dem utses för tre kalenderår. Avgår någon i förtid, utses efterträdare för återstående tid.

Regeringen bestämmer arvoden för ledamöter och suppleanter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

¹ Senaste lydelse SFS 1984:439.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1983:1061) med instruktion för riksdagens förvaltningskontor

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 2 och 3 §§ i lagen (1983:1061) med instruktion för riksdagens förvaltningskontor skall ha följande lydelse.

2 §¹

Förvaltningskontoret skall, om inte annat är särskilt stadgat,

1. svara för frågor om förhandlingar som rör förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare såvitt gäller riksdagen och dess myndigheter samt företräda riksdagen och dess myndigheter som arbetsgivare i arbetstvister rörande kollektivavtal som har slutits av förvaltningskontoret,

2. svara för riksdagens personalärenden,

3. meddela föreskrifter och råd såvitt gäller riksdagen och dess myndigheter i frågor som rör förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare eller som behövs för tillämpningen av kollektivavtal som förvaltningskontoret har slutit,

4. handlägga frågor om inrättande och indragning av tjänster vid riksdagen,

5. handlägga frågor om arvoden och ersättningar till riksdagens ledamöter samt frågor angående pensioner och andra förmåner till ledamöterna och deras efterlevande,

6. svara för frågor om
löner och ersättningar
till arbetstagare hos

6. svara för frågor om
löner och ersättningar
till arbetstagare hos

¹ Senaste lydelse SFS 1985:1070.

riksdagen och dess myndigheter utom riksbanken och riksgäldskontoret samt frågor angående pensioner och andra förmåner till dessa arbetstagare och deras efterlevande.

riksdagen och dess myndigheter utom riksbanken samt frågor angående pensioner och andra förmåner till dessa arbetstagare och deras efterlevande.

Det åligger förvaltningskontoret att verka för en ändamålsenlig personal- och lönepolitik inom riksdagen och dess myndigheter och därvid beakta förhållandena på arbetsmarknaden i övrigt.

Förvaltningskontoret skall bereda varje riksdagens myndighet tillfälle att framföra sina synpunkter på förhandlingsfrågor som direkt berör myndigheten.

Förvaltningskontoret får överlämna till en riksdagens myndighet att handlägga avtalsfråga som ankommer på kontoret.

Förvaltningskontoret får, utom såvitt avser riksbanken och riksgäldskontoret, föreskriva eller för särskilt fall besluta att endast den som är svensk medborgare får inneha eller utöva tjänst vid riksdagen eller dess myndigheter.

Förvaltningskontoret får, utom såvitt avser riksbanken, föreskriva eller för särskilt fall besluta att endast den som är svensk medborgare får inneha eller utöva tjänst vid riksdagen eller dess myndigheter.

3 §

Förvaltningskontoret skall

1. på grundval av egna beräkningar samt inkomna anslagsframställningar

Förvaltningskontoret skall

1. på grundval av egna beräkningar samt inkomna anslagsframställningar

uppgöra förslag till
anslag på statsbudgeten
under huvudtiteln Riksdagen och dess verk m.m. i
den mån uppgiften inte
fullgörs av riksgäldskontoret,

2. meddela för riksdagen
och dess myndigheter utom
riksbanken gemensamma
budget- och redovisnings-
föreskrifter samt föreskrifter för utnyttjande
av medel som har anslagits
för riksdagsförvaltningen
utom riksbanken och riksgäldskontoret.

Förvaltningskontoret skall verka för en rationell
användning av de medel som ställs till förfogande för
riksdagsförvaltningens verksamhet.

Förvaltningskontoret svarar för att intern revision
sker av den inre riksförvaltningen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

uppgöra förslag till
anslag på statsbudgeten
under huvudtiteln Riksdagen och dess verk m.m.,

2. meddela för riksdagen
och dess myndigheter utom
riksbanken gemensamma
budget- och redovisnings-
föreskrifter samt föreskrifter för utnyttjande
av medel som har anslagits
för riksdagsförvaltningen
utom riksbanken.

Förslag till

Förordning om ändring i förordningen (1984:1014) om myndigheternas uppgiftsskyldighet till de allmänna försäkringskassorna, m.m.

Regeringen föreskriver att 17 § förordningen (1984:1014) om myndigheternas uppgiftsskyldighet till de allmänna försäkringskassorna, m.m. skall ha följande lydelse.

17 §¹Nuvarande lydelseFöreslagen lydelse

Gäller arbetsgivarinträde skall den ersättning, som enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring tillkommer arbetstagaren, utges till den myndighet som anges i följande sammanställning.

ArbetstagareSjukförsäkringsersättning
utges till

1. Arbetstagare vid riksbanken
2. Riksdagsledamöter och arbetstagare hos riksdagen
3. Arbetstagare hos riks-
gäldskontoret, riksdagens revisorer, riksdagens ombudsmän och Nordiska rådets svenska delegation
4. Arbetstagare vid statens affärsdrivande verk
5. Arbetstagare vid exportkreditnämnden

Riksbanken

Riksdagens förvaltnings-
kontor

Riksförsäkringsverket

Verket

Exportkreditnämnden

6. Arbetstagare vid andra statliga myndigheter
(1987:743)	Riksförsäkringsverket
7. Rektor, studierektor eller lärare vid gymnasieskola för vilken statsbidrag utges enligt gymnasieförordningen
(1987:743)	Riksförsäkringsverket
8. Rektor, studierektor eller lärare vid grundskola för vilken statsbidrag utges enligt förordningen (1978:345) om statbidrag till driftskostnader för grundskolan, m.m. samt föreståndare eller biträdande föreståndare vid elevhem för vilka statsbidrag utges enligt 27 § samma förordning	Riksförsäkringsverket
9. Rektor och studierektor vid vuxenutbildningen samt lärare vid grundutbildning för vuxna och kommunal vuxenutbildning för vilken statsbidrag utges enligt vuxenutbildningsförordningen
(1985:288)	Riksförsäkringsverket
10. Lärare vid skolväsendet i kommun för vilken statsbidrag utges enligt förordningen (1975:337) om tjänster som lärare vid skolväsendet i kommun	Riksförsäkringsverket

11. Arbetstagare vid hovstaten, såvitt avser husgerådskammaren, samt vid slottsstaten	Riksförsäkringsverket
12. Arbetstagare inom icke-statlig verksamhet i övrigt, som avlönas enligt statligt kollektivavtal eller statliga bestämmelser.	Myndigheten

Föreslagen lydelse

Gällerförvaltningskontor

3. Arbetstagare hos riksdagens revisorer, riksdagens ombudsmän och Nordiska rådets svenska delegation	Riksförsäkringsverket
4. Arbetstagare	Myndigheten

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1989.

¹ Senaste lydelse SFS 1987:706.

Förslag till

Förordning om ändring i förordningen (1986:553) om
statligt stöd till fartygsfinansiering

Regeringen föreskriver att 6, 12-14, 16, 28-29 och 32-34 §§ i förordningen (1986:553) om statligt stöd till fartygsfinansiering skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelseFöreslagen lydelse

6 §

Stöd får göras beroende av att varvsföretaget eller beställaren till industridepartementet, fullmäktige i riksgäldskontoret eller statens industriverk lämnar uppgifter om förhållanden av betydelse för stödet.

Stöd får göras beroende av att varvsföretaget eller beställaren till industridepartementet, riksgäldskontoret eller statens industriverk lämnar uppgifter om förhållanden av betydelse för stödet.

12 §

Kreditgaranti får beviljas för den tid som fordras med hänsyn till garantins syfte, dock längst för 15 år efter tidpunkten för leverans. Om särskilda skäl föranleder det, får regeringen medge att garanti lämnas för tid överstigande 15 år.

Är beställaren svensk får kreditgaranti för refinansieringslån beviljas endast om varvsföretagets kredit till beställaren inte överstiger tolv år efter leverans eller, i fråga om tekniskt avancerade fartyg 15 år. Om varvsföretagets kredit till beställaren överstiger fem år och avser en större ombyggnad av ett fartyg får garanti beviljas endast om det finns särskilda skäl.

Kreditgaranti som avser en svensk beställares lån får beviljas för lån med en löptid av längst tolv år efter tidpunkten för leverans eller, i fråga om tekniskt avancerade fartyg, längst 15 år.

Har kreditgaranti beviljats för kortare tid än som anges i första-tredje styckena, kan fullmäktige i riksgäldskontoret medge att garantins giltighetstid utsträcks intill den längsta tid som där sägs räknat från den dag då garantin först beviljades.

Har kreditgaranti beviljats för kortare tid än som anges i första-tredje styckena, kan riksgäldskontoret medge att garantins giltighetstid utsträcks intill den längsta tid som där sägs räknat från den dag då garantin först beviljades.

13 §

Kreditgaranti som avser annat lån än obligationslån av svensk bank eller svenskt kreditaktiebolag får beviljas endast om långgivaren godkänns av fullmäktige i riksgäldskontoret.

Kreditgaranti som avser annat lån än obligationslån av svensk bank eller svenskt kreditaktiebolag får beviljas endast om långgivaren godkänns av riksgäldskontoret.

14 §

För kreditgaranti skall ställas den säkerhet som statens industriverk godkänner. Godkännandet kan lämnas tidigast i samband med att kontrakt tecknas.

Om inte särskilda skäl föranleder annat skall beträffande säkerheten gälla följande.

Säkerheten skall vara hänförlig till fartyg för vilket eller vilka garanti kan lämnas. För garanti för beställares lån skall därjämte ställas borgen av varvsföretaget för 10 procent av vid varje tidpunkt utestående

kreditgaranti. Varvsföretaget som direkt eller indirekt ägs av staten skall därutöver ställa borgen för 15 procent av den eventuella förlust som utöver nämnda 10 procent kan uppkomma genom infriande av en kreditgaranti.

Fullmäktige i riksgäldskontoret eller statens industriverk får begära att säkerhet skall ställas, utöver vad som anges i föregående stycke.

Riksgäldskontoret eller statens industriverk får begära att säkerhet skall ställas, utöver vad som anges i föregående stycke.

16 §

Kreditgaranti får beviljas endast om sådan svensk bank eller kreditinstitut, som fullmäktige i riksgäldskontoret godkänner, åtar sig att enligt anvisningar av kontoret förvara ställda säkerheter och bevaka statens intresse som garantigivare.

Kreditgaranti får beviljas endast om sådan svensk bank eller kreditinstitut, som riksgäldskontoret godkänner, åtar sig att enligt anvisningar av kontoret förvara ställda säkerheter och bevaka statens intresse som garantigivare.

28 §

Frågor om kreditgaranti prövas av fullmäktige i riksgäldskontoret, om inte annat anges.

Frågor om kreditgaranti prövas av riksgäldskontoret, om inte annat anges.

Frågor om räntestöd och kontantstöd prövas av statens industriverk.

29 §

Statens industriverk
kan lämna utfästelse om att
kreditgaranti kommer att
utfärdas vid senare
tidpunkt mot viss säkerhet
och på de villkor i övrigt
som fullmäktige i riks-
gäldskontoret då bestämmer.

Statens industriverk
kan lämna utfästelse om att
kreditgaranti kommer att
utfärdas vid senare
tidpunkt mot viss säkerhet
och på de villkor i övrigt
som riksgäldskontoret då
bestämmer.

I ett beslut om utfästelse skall erinras om att
utfästelsen endast gäller om förutsättningarna inte
väsentligen förändrats när garantin skall utfärdas.

32 §

Statens industriverk
skall på begäran av
fullmäktige i riksgälds-
kontoret yttra sig i
ärende om kreditgaranti.

Statens industriverk
skall på begäran av
riksgäldskontoret yttra
sig i ärende om kredit-
garanti.

33 §

Om det i ett visst fall
uppkommer en fråga om
stöd står i överensstämmel-
se med stödgivningens
syfte, får fullmäktige i
riksgäldskontoret eller
statens industriverk
hänskjuta ärendet till
regeringen för prövning.

Om det i ett visst fall
uppkommer en fråga om stöd
står i överensstämmelse
med stödgivningens syfte,
får riksgäldskontoret
eller statens industriverk
hänskjuta ärendet till
regeringen för prövning.

Försätts ett varvsföretag i konkurs eller får varvsföretaget till stånd offentligt ackord och levereras inte fartyget till beställare, får fullmäktige i riksgäldskontoret avstå från att rikta krav mot beställaren på grund av förskottsväxlar som utgör säkerhet för lämnad kreditgaranti. Sådant avstående från krav får utfästas när kreditgaranti tidigast kan beviljas.

Försätts ett varvsföretag i konkurs eller får varvsföretaget till stånd offentligt ackord och levereras inte fartyget till beställare, får riksgäldskontoret avstå från att rikta krav mot beställaren på grund av förskottsväxlar som utgör säkerhet för lämnad kreditgaranti. Sådant avstående från krav får utfästas när kreditgaranti tidigast kan beviljas.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1989.

Förslag till

Lag om ändring i lagen¹ om statens upplåning

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 2 § i lagen om statens upplåning skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelseFöreslagen lydelse

2 §

Lån som har tagit upp
av staten förvaltas av
regeringen eller efter
regeringens bemyndigande
av riksgäldskontoret.

Lån som har tagit upp
av staten enligt 1 §
förvaltas av regeringen
eller efter regeringens
bemyndigande av riksgälds-
kontoret.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

¹ Lydelse enligt prop. 1986/87:143.

Förslag till

Förordning om upphävande av statskontorets cirkulär (1968:773) om överlämnande av donations- och liknande medel till förvaltning hos statskontorets fondbyrå samt Kungl. Maj:ts kungörelse (1970:696) om skyldighet att lämna försäkran i ärende rörande förtida inlösen av vissa statsobligationer.

Härigenom föreskrivs att statskontorets cirkulär (1968:773) om överlämnande av donations- och liknande medel till förvaltning hos statskontorets fondbyrå samt Kungl. Maj:ts kungörelse (1970:696) om skyldighet att lämna försäkran i ärende rörande förtida inlösen av vissa statsobligationer skall upphöra att gälla vid utgången av juni 1989.

...the ...
...the ...
...the ...
...the ...
...the ...
...the ...

...the ...
...the ...
...the ...
...the ...
...the ...
...the ...

BILAGA

ANSLAGSFÖRSLAG FRÅN RIKSGÄLDSKONTORET FÖR
BUDGETÅRET 1989/90

Innehåll	Sid
1. Sammanfattning	4
2. Verksamhetens förutsättningar och inriktning	
2.1 Statens upplåningsbehov	6
2.2 Upplåning inom landet	7
2.3 Utlandsupplåning	8
2.4 Garantiverksamhet	9
2.5 Uppdragsverksamhet	10
2.6 ADB-användningen inom riks- gäldskontoret	11
3. Uppbyggnaden av anslagssystemet, vissa förutsättningar för anslags- beräkningarna	
3.1 Uppbyggnaden av anslagssystemet	12
3.2 Vissa förutsättningar för anslags- beräkningarna	16
4. Specifikation av anslagsberäkningarna	21

Anslagsförslag för budgetåret 1989/90 (tkr):

1. Räntor på statsskulden	58 000 000
2. Riksgäldskontoret: Kostnader för upplåning och låneförvaltning, förslagsanslag	935 742
3. Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader, förslagsanslag	51 745
4. Riksgäldskontoret: Kostnader för garantiverksamhet, förslagsanslag	1
5. Riksgäldskontoret: Uppdragsverksamhet, förslagsanslag	1
6. Riksgäldskontoret: Systemutveckling m m, reservationsanslag	6 437

Anslagsförslaget är utformat i en jämfört med tidigare år modifierad anslagsstruktur, som föreslås bli gällande fr o m budgetåret 1989/90. För att ge jämförbarhet med tidigare budgetår anges här förslaget (utom vad gäller anslaget till garantiverksamhet) uttryckt i tidigare anslagskategorier (tkr):

	Utfall 1987/88	Anslag 1988/89	Budget 1988/89	Förslag 1989/90
Räntor på stats- skulden	53 410 959	54 299 903	-	58 872 800
Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader	50 783	49 786	1) 51 054	2) 69 308
Riksgäldskontoret: Vissa kostnader vid emission av statslån m m	26 756	61 600		3) 50 639
Riksgäldskontoret: Kostnader för system- utveckling	-	-	4) 4 445	-

-
- 1) Varav 710 tkr enligt ett ännu inte riksdagsbehandlat förslag om anslag på tilläggsbudget I och 558 tkr beroende på löneomräkning
 - 2) Varav 5 000 tkr för avgifter till PmC AB och 3 000 tkr till porto
 - 3) Varav 600 tkr till porto
 - 4) Enligt ett ännu inte riksdagsbehandlat förslag om anslag på tilläggsbudget I

1. Sammanfattning

Föreliggande anslagsförslag för budgetåret 1989/90 har utarbetats på tjänstemannaplanet inom riksgäldskontoret för att överlämnas till den av regeringen tillsatta utredningen om riksgäldskontorets uppgifter och organisation. Förslaget har utformats utan hänsyn till förändringar av verksamhetsfältet, som eventuellt kan aktualiseras genom den pågående utredningen.

I detta ärende har förhandling enligt 11 § MBL förts med de lokala arbetstagarorganisationerna.

Enligt riksgäldskontorets beräkningar i november 1988 kommer statens nettoupplåning inom landet under budgetåret 1989/90 att uppgå till ca 25 miljarder kronor varav 15 miljarder kronor avser riksgäldskontorets kreditgivning vid sidan av budgeten. Statens refinansieringsbehov på den inhemska marknaden beräknas till 153 miljarder kronor.

Liksom tidigare gäller som norm att staten inte skall nettolåna i utlandet. Den långfristiga bruttoupplåningen i utlandet beräknas under budgetåret 1989/90 uppgå till 17 miljarder kronor.

Riksgäldskontorets verksamhet på garantiområdet fortsätter efter samma linjer som hittills.

Riksgäldskontorets uppdragsverksamhet omfattar f n kreditgivning vid sidan av budgeten till vissa affärsverk m fl. Kreditgivningen har ökat från ca 3 miljarder kronor budgetåret 1987/88 till ca 7 miljarder under budgetåret 1988/89. Som tidigare angetts kommer kreditgivningen att öka till ca 15 miljarder kronor under budgetåret 1989/90. Ökningen beror framför allt på att nya låntagare kommer till: statens vattenfallsverk, affärsverket FFV, centrala studiestödsnämnden och banverket.

Som tidigare framgått syftar förslagen till en delvis ändrad anslagsstruktur. Det gör att man inte omedelbart kan jämföra föreslagna anslag med anslag för tidigare budgetår. För en jämförelse med tidigare budgetår hänvisas dels till föregående sammanställning över anslagsförslagen uttryckta i tidigare anslagskategorier, dels till uppgifter om utfall och budget i ett senare avsnitt med specifikation av anslagsberäkningarna.

Här anges några huvuddrag i förslagen:

För Räntor på statsskulden anges 58 miljarder kronor. Här ingår i motsats till tidigare år inte provisionersättningar.

Av naturliga skäl är det svårt att nu ange någon

säker beräkning av räntorna på statsskulden. F n gäller att riksgäldskontoret successivt redovisar sådana beräkningar till finansdepartementet. Avsikten är att det skall göras på samma sätt också i fortsättningen.

Det nya anslaget till kostnader för upplåning och låneförvaltning avser volymberoende utgifter, huvudsakligen ersättningar för externa tjänster. Förslaget innebär ett anslag om totalt ca 936 miljoner kronor, fördelat enligt följande:

- Upplåning inom landet: ca 450 miljoner kronor
- Inhemsk låneförvaltning: ca 235 miljoner kronor
- Utlandsupplåning: ca 251 miljoner kronor

Det föreslagna anslaget till förvaltningskostnader avser basresurserna för verksamheten. Förslaget innebär ett anslag om totalt ca 52 miljoner kronor.

Anslaget till garantiverksamhet avser alla typer av garantier inom ramen för riksgäldskontorets garantiverksamhet. Enligt förslaget tas anslaget upp med ett formellt belopp.

Infriade garantier är den dominerande posten på utgiftssidan i budgeten och har här beräknats till 50 miljoner kronor. På inkomstsidan i budgeten ingår återvunna garantier, här beräknade till 10 miljoner kronor, och garantiavgifter, här beräknade till 110 miljoner kronor. Budgetkalkylen innebär således för budgetåret 1989/90 ett inkomstöverskott med 70 miljoner kronor.

Anslaget till uppdragsverksamhet avser f n enbart krediter till affärsverk m fl. Anslaget skall enligt förslaget tas upp med ett formellt belopp och någon budget redovisas inte här. Liksom tidigare kommer verksamheten att lämna överskott hos riksgäldskontoret.

Anslaget till systemutveckling m m avser alla utgifter utom löner för drift av ADB-system på egen dator, tekniskt underhåll för egen datorutrustning, systemunderhåll, systemutveckling, anskaffning av teknisk utrustning samt vissa utredningar som inte är direkt knutna till ADB-verksamheten, t ex konsultstudier som avser det administrativa genomförandet av statsupplåningen. Preliminärt föreslås ett anslag om ca 6,4 miljoner kronor. Ytterligare underlag till bedömningen av anslagsbehoven på detta område kommer att redovisas senare.

2. Verksamhetens förutsättningar och inriktning

Riksgäldskontorets huvuduppgift är att till staten ta upp lån inom och utom landet samt att förvalta

statens skuld. Vidare har kontoret bl a till uppgift att utfärda statliga kreditgarantier.

I enlighet med ett vilande förslag till ändring av av regeringsformen blir riksgäldskontoret den 1 juli 1989 en myndighet under regeringen. I samband med detta görs en översyn av uppgifter och organisation genom en av regeringen tillsatt utredning. Här föreliggande anslagsberäkningar har utformats utan hänsyn till sådana förändringar av verksamhetsfältet, som eventuellt kan aktualiseras i detta sammanhang.

2.1 Statens upplåningsbehov

Här förutsätts att budgetunderskottet under budgetåret 1989/90 kommer att bli i storleksordningen 10 miljarder kronor. Därutöver genererar riksgäldskontoret kreditgivning vid sidan av budgeten ett nettoupplåningsbehov om ca 15 miljarder kronor. Statens totala nettoupplåning skulle således kunna beräknas till ca 25 miljarder kronor.

Statens refinansieringsbehov på den inhemska marknaden blir på samma nivå under budgetåret 1989/90 som föregående budgetår. Nedan specificeras de förfallande inhemska lånen per låneinstrument.

	1988/89	1989/90
Statsskuldväxlar	99	107
Riks- och statsobligationer	41	16
Premieobligationer	3	12
Sparobligationer	<u>12</u>	<u>18</u>
Summa	155	153

Staten har sedan 1984 som norm att inte genomföra någon nettoupplåning i utlandet. Följande uppgifter kan redovisas om bruttoupplåningsbehovet i utlandet under budgetåret 1989/90.

Långsiktig refinansiering av planenliga återbetalningar under året beräknas till ca 10 miljarder kronor. Till detta kan komma ett behov att refinansiera lån som inlöses i förtid. I dagsläget uppskattas detta behov till ca 3 miljarder kronor under budgetåret 1989/90. Vidare antas att riksbanken även fortsättningsvis vill se en ökning av valutarreserven om ca 4 miljarder kronor per år i takt med ökningen av Sveriges handel och kapitalströmmar med utlandet. Detta leder till att den beräknade långfristiga upplåningsvolymen för budgetåret 1989/90 här kan anges till ca 17 miljarder kronor.

Härtill kommer en kontinuerlig refinansiering av de kortfristiga kapitalmarknadsväxelprogrammen med en utestående volym på ca 10 miljarder kronor.

En stor osäkerhet finns i beräkningen av bruttoupplåningsbehovet beroende bl a på storleken och riktningen på det marknadsstyrda valutaflödet.

2.2 Upplåning inom landet

Målen för den inhemska upplåningen är att uppnå lägsta kostnad vid en lämplig löptidsstruktur och rimlig riskexponering för staten. Den förkortning av räntebindningstiden och den återstående löptiden i statsskulden som ägt rum under senare år gör att en viss ökad långfristig och fastförräntad upplåning bör ske. Detta innebär att den långfristiga upplåningen i riks- och premieobligationer bör vara av betydande omfattning.

En översyn av hushållsupplåningen sker f n i arbetsgruppen för statens upplåning. Under hösten 1988 kommer gruppen att presentera förslag till förändrad inriktning för hushållsupplåningen. Dessa förslag kan komma att påverka den inhemska upplåningsverksamhetens inriktning.

Avsikten är att bedriva upplåningen på penning- och obligationsmarknaden med i stort sett samma inriktning som tidigare. Antalet emissionstillfällen kommer sannolikt öka, vilket kräver ökade insatser från kontorets personal.

De största förändringarna kommer sannolikt ske inom hushållsupplåningsverksamheten. En fortsatt utveckling av postorderförsäljningen av bl a premieobligationer via riksbanken kommer att ske. Vidare kan andra nya insatser inom hushållsupplåningen bli nödvändiga. Det här redovisade anslagsförslaget har haft som förutsättning att tre premieobligationslån kommer att emitteras under året men något ställningstagande i sak har därvid inte gjorts.

Stora inlösenolymer av premie- och sparobligationer kommer att hanteras under budgetåret 1989/90. Detta kräver fortsatt stora personalinsatser för avstämning och kontroll inom premie- och spargrupperna. Till detta kommer att särskilda insatser liksom hittills blir nödvändiga i samband med framtagandet av kontrolluppgifter om innehav av sparobligationer.

De 1988 upptäckta förfalskningarna av premieobligationer har aktualiserat behovet av säkerhetshöjande åtgärder i värdepappershanteringen speciellt vad gäller premieobligationer. De överväganden som måste göras kan senare leda till behov av ökade anslag. Som exempel kan nämnas ökade kostnader för säkrare obligationstryck samt ökade kostnader för uppräknings och kontroll av inlösta obligationer.

En översyn pågår f n av vinstkontrollsystemet för premieobligationer. Under budgetåret 1988/90 kommer

beslut om en huvudstudie att fattas och sannolikt kommer en sådan huvudstudie att också behöva påbörjas under samma budgetår. Detta kan komma att leda till behov av ökade medel under anslaget för systemutveckling.

Anslutningen av riksgäldskontoret till PmC kommer att ske i samband med att bolaget startar sin verksamhet under 1990. För riksgäldskontoret innebär detta att vissa anpassningsåtgärder måste vidtas inför driftstarten. Avgifter kommer att debiteras riksgäldskontoret för registrering av i systemet hanterade lån.

Möjligheterna till förtida uppköp av inhemska obligationer kommer att kunna ge upplåningsverksamheten vissa nya komponenter.

Som framgår av det föregående måste anslagsberäkningarna för budgetåret 1989/90 bli ganska osäkra vad gäller den inhemska upplåningen.

2.3 Utlandsupplåning

Sveriges externbalans är nu bättre än under slutet av 70-talet och början av 80-talet. Staten har sedan 1984 haft som norm att den inte skall bedriva någon nettouplåning i utlandet. Riksgäldskontoret har mot den bakgrunden kunnat öka sina insatser på en lönsam aktiv skuldskötsel med hjälp av moderna finansiella tekniker.

Statens utlandsskuld är för närvarande ca 110 miljarder kronor. Skulden består av ett stort antal lån i olika former med olika löptider och i olika valutor. Till detta skall läggas ett stort antal swaps eller skuldbytesavtal samt termins- och optionskontrakt. Tillsammans bildar detta en skuldportfölj.

Riksgäldskontorets uppgift är att förvalta skuldportföljen på ett så effektivt sätt som möjligt. Portföljförvaltningens mål är att uppnå låga kostnader, låg risknivå och en stor flexibilitet att kunna öka eller minska den utestående skulden.

En redogörelse för bruttoupplåningsbehovet under budgetåret 1989/90 har lämnats i ett föregående avsnitt.

Skuldens exponering för förändringar i valutakurser och de internationella räntorna påverkar den totala kostnaden för utlandsskulden. Den ständigt pågående utvecklingen av de internationella finansmarknaderna påverkar också möjligheterna att bedriva en effektiv skuldförvaltning

Ansträngningarna att nedbringa och kontrollera utlandsskuldens exponering för valutarisk, ränterisk, kreditrisk och marknadsrisk behöver intensifieras.

Utvecklingen på de internationella marknaderna med alltmer sofistikerade och kostnadseffektiva instrument och en mer aktiv roll hos de deltagande aktörerna kräver en fortlöpande kompetensutveckling.

Mot bakgrund av de förutsättningar som redovisats kan följande huvudlinjer för den fortsatta verksamheten urskiljas:

- Löpande förvaltning av utlandskuldens betalningar. Detta inkluderar in- och utbetalningar av amorteringar, räntor, provisioner och omkostnader m m för alla lån, swaps och andra transaktioner.

- Rapportering och uppföljning av genomförda transaktioner och utestående skuld. Externt görs detta i form av prospekt, rapporter till utländska myndigheter, börser och kreditvärderingsinstitut, verksamhetsberättelse på svenska och engelska m m. Information om svensk ekonomi och ekonomisk politik ges till banker och långgivare.

- Långsiktig bruttoupplåning och löpande refinansiering av den kortfristiga skulden samt beredskap att väsentligt förändra bruttoupplåningen om detta skulle bli aktuellt.

- Aktiv förvaltning av skuldportföljen. Utvecklingen av strategier och system för skuldskötsel och riskhantering är ett kontinuerligt pågående arbete. Till detta kommer bevakning och bedömning av utvecklingen i de tongivande länderna i världsekonomin samt bevakning och analys av de internationella lånemarknadernas utveckling. Förändringar av skuldens valuta- och räntesammansättning görs genom swaps och andra finansiella instrument.

2.4 Garantiverksamhet

Riksgäldskontoret har i enlighet med riksdagens bemyndigande utfärdat i huvudsak två typer av garantier, nämligen grundfondsförbindelser och kreditgarantier.

Grundfondsförbindelser har utfärdats till svenska kreditinstitut samt Värdepapperscentralen och Penningmarknadscentralen.

Kreditgarantier är till skillnad från grundfondsförbindelserna kopplade till en viss kredit. Riksgäldskontoret är den beloppsmässigt dominerande bland de myndigheter som lämnar kreditgarantier och i princip den enda myndighet som utfärdar garantier för utlanslån. Det som utmärker riksgäldskontorets garantigivning är att varje åtagande normalt rör stora belopp samt att många av projekten är riskfyllda.

Riksgäldskontorets totala garantiåtagande, inklusive grundfondsförbindelserna, uppgick per den 30 juni 1988 till 43,3 miljarder kronor.

De av riksgäldskontoret utfärdade kreditgarantier, som totalt uppgick till 16,9 miljarder kronor, kan delas upp i tre huvudområden: kreditgarantier för att stödja svensk varvsnäring (s k fartygskreditgarantier), kreditgarantier för att stödja energiprojekt samt övriga kreditgarantier. Per den 30 juni 1988 uppgick utestående garantiåtagande inom dessa områden, omräknat till svenska kronor, till 8,9 miljarder, 5,2 miljarder resp 2,8 miljarder kronor. Cirka 85 % avsåg lån i utländsk valuta.

För budgetåret 1988/89 beräknas inkomsterna för garantiverksamheten till 160 miljoner kronor, medan utgifterna beräknas till 1 miljard kronor. Det innebär såldes ett beräknat negativt netto på 840 miljoner kronor. Av de beräknade utgifterna hänför sig 900 miljoner kronor till ett föreslaget ackord för Götaverken Arendal AB.

För budgetåret 1989/90 beräknas inkomsterna till 120 miljoner kronor medan utgifterna beräknas till 50 miljoner kronor. Det innebär alltså ett positivt netto på 70 miljoner kronor.

Av de beräknade inkomsterna på 120 miljoner kronor hänför sig 110 miljoner kronor till garantiavgifter. Beräkningarna av inkomsterna från garantiavgifter utgår från att garantivolymen minskar med en åtföljande minskning av inkomsterna men att detta kommer att motverkas att att vissa garantier som f n inte är belagda med avgifter i framtiden torde komma att beläggas med sådana.

Vad gäller arbetsvolymen inom garantiverksamheten görs den bedömningen att den under budgetåret 1989/90 kommer att vara av ungefär samma storlek som för närvarande. Möjligen kan arbetsvolymen minska vad gäller den verksamhet som avser fartygskreditgarantier.

2.5 Uppdragsverksamhet

Riksgäldskontoret lämnar krediter till vissa affärsverk. Verksamheten genomförs som uppdragsverksamhet.

Kreditgivningen beräknas öka från cirka 3 miljarder kronor budgetåret 1987/88 till cirka 7 miljarder kronor budgetåret 1988/89. Nästa budgetår beräknas utlåningen uppgå till 15 miljarder kronor. Ökningen beror främst på att nya låntagare tillkommit under innevarande budgetår nämligen statens vattenfallsverk, affärsverket FFV och centrala studiestödsnämnden, vilken från den 1 januari 1989 kommer att finansiera studielån genom upplåning hos kontoret.

Banverket förutses också tillkomma som låntagare senare under innevarande budgetår.

Det finns anledning att överväga användningen av uppdragsmodellen också vad gäller andra områden för kontorets verksamhet. Bl a gäller detta verksamheten inom riksgäldskontorets kassa.

Kassan svarar för kontorets kontanta betalningar inklusive kontorets uppgifter som deltagare i riksbanksclearingen. Den dominerande uppgiften är utbetalning av premievinster.

Den av regeringen tillsatta utredningen om riksgäldskontorets uppgifter och organisation har bl a att pröva om kontoret i framtiden skall ha en egen kassa öppen för allmänheten. Det här redovisade förslaget har utformats utifrån förutsättningen att kassan kommer att finnas kvar. Löneutgifterna är beräknade under anslaget Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader.

Visar den pågående utredningen att riksgäldskontoret även i fortsättningen bör ha en egen kassa öppen för allmänheten bör verksamheten drivas som uppdragsverksamhet. Det skulle innebära att verksamheten finansieras genom provisioner för premievinstutbetalningar med samma belopp som riksgäldskontoret annars betalar till banker och andra institutioner för motsvarande prestationer.

Hittills har kassans verksamhet inneburit inbesparade provisioner till belopp som överstiger kostnaderna för verksamheten. Det finns anledning att räkna med att också en framtida uppdragsverksamhet på området kommer att visa överskott.

Ytterligare ett område där det finns anledning att överväga om kontorets verksamhet längre fram bör bedrivas som uppdragsverksamhet är försäljningen av premievinstresultat (dragningslistor, magnetband, videotexinformation).

2.6 ADB-användningen inom riksgäldskontoret

Riksgäldskontoret använder ADB på egen dator och på servicebyrå. På egen dator finns för närvarande tretton svstern i drift. Närutöver används ett antal standardprogram. Tre svstern är i drift på servicebyrå. Den tekniska utrustningen omfattar bl a fem minidatorer, ett lokalnät och några persondatorer för speciella ändamål.

För utveckling och drift finns en särskild grupp inom administrationsenheten, AU/ADB-gruppen, avsedd att omfatta nio anställda (en chef, en drifts- och maskinansvarig, en chefsprogrammerare, två programmerare, två systemmän och två operatörer).

Flera systemutvecklingsprojekt pågår. Ett av dessa avser utbyggnaden av ADB-stödet till förvaltningen av statens utlandsskuld. Riksgäldskontoret har i förslag till riksdagen (Förs 1988/89:8) redovisat föreliggande planer och och vissa kostnadsberäkningar och hemställt att riksdagen genom ett reservationsanslag anvisar 3 945 tkr till systemutveckling och maskininvesteringar på detta område.

Ett annat nu pågående systemutvecklingsprojekt avser ADB-stöd till garantiverksamheten. Systemutvecklingen leds och finansieras av riksrevisionsverket.

På uppdrag av den av regeringen tillsatts utredningen om riksgäldskontorets uppgifter och organisation görs för närvarande en konsultutredning om ADB-användningen med inriktning på strategifrågor och ADB-säkerhetsfrågor. Konsultutredningen skall redovisas i början av december 1988.

Det står helt klart att ytterligare ett antal systemutvecklingsprojekt kommer att behöva genomföras under de närmaste åren. Som framgått av det föregående skulle detta bl a kunna gälla vinstkontrollsystemet.

Vad som mer konkret kommer att ligga i ett sådant utvecklingsprogram och vilken strategi som skall gälla för kontorets framtida ADB-användning är emellertid svårt att bedöma innan man har tillgång till resultaten från det pågående utredningsarbetet. Därför har här redovisade anslagsberäkningar utformats med ett ganska begränsat perspektiv. Inom angiven ram är det möjligt att genomföra vissa förbättringar av den tekniska utrustningen och systemunderhåll i en omfattning man erfarenhetsmässigt vet kommer att vara nödvändig, däremot inte några mer omfattande systeminvesteringar.

3. Uppbyggnaden av anslagssystemet, vissa förutsättningar för anslagsberäkningarna

3.1 Uppbyggnaden av anslagssystemet

Som tidigare framgått har anslagsförslagen utformats inom ramen för ett förslag till förändrat anslagssystem. De föreslagna anslagen är:

- Räntor på statsskulden, särskild huvudtitel eller förslagsanslag under sjunde huvudtiteln
- Riksgäldskontoret: Kostnader för upplåning och låneförvaltning, förslagsanslag
- Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader, förslagsanslag
- Riksgäldskontoret: Kostnader för garantiverksam-

het, förslagsanslag

- Riksgäldskontoret: Uppdragsverksamhet, 1 000 kr, förslagsanslag
- Riksgäldskontoret: Systemutveckling m m, reservationsanslag

I det följande lämnas en allmän beskrivning av de föreslagna anslagen.

Räntor på statsskulden

Det har redan tidigare funnits ett anslag till räntor på statsskulden. Anslaget har utgjort en särskild huvudtitel. Det tidigare anslaget har förutom utgifter och inkomster som avser kapital även omfattat vissa andra utgifter och inkomster:

Utgifter

- Försäljningsprovisioner
- Vinstutbetalningsprovisioner
- Kreditavgifter
- Inlösenprovisioner
- Börsnotering av obligationslån
- Dragningslistor

Inkomster

- Försäljningsinkomster av dragningslistor

Senast angivna utgifter och inkomster har nu beräknats under ett annat föreslaget anslag, nämligen Riksgäldskontoret: Kostnader för upplåning och låneförvaltning, och fördelats på de tre där ingående delprogrammen.

Genom den föreslagna omläggningen renodlas anslaget Räntor på statsskulden till ett anslag för utgifter och inkomster som avser kapital.

Vad gäller sättet att behandla anslagsfrågorna på detta område kan det vara lämpligt att följa en ordning som nära motsvarar vad som hittills gällt. Det innebär att ett preliminärt belopp anges i budgetpropositionen och att det egentliga förslaget från regeringen läggs fram först i kompletteringspropositionen.

F n gäller att riksgäldskontoret successivt under året till finansdepartementet redovisar beräkningar av räntor på statsskulden. Avsikten är att det skall göras på samma sätt också i fortsättningen.

Riksgäldskontoret: Kostnader för upplåning och låneförvaltning

Anslaget har ingen direkt motsvarighet i tidigare anslagsstruktur. Det föreslås uppdelat på tre delprogram, nämligen

- upplåning inom landet
- inhemsk låneförvaltning
- upplåning utom landet samt låneförvaltning

Motsvarande utgifter och inkomster har hittills beräknats och redovisats på tre anslag, nämligen Räntor på statsskulden, Riksgäldskontoret: Vissa kostnader vid emission av statslån m m och Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader.

Vad gäller utgifter och inkomster som tidigare beräknats och redovisats under anslaget Räntor på statsskulden se föregående avsnitt.

Vad gäller utgifter och inkomster som tidigare beräknats och redovisats under anslaget Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader ingår följande i det föreslagna anslaget:

Utgifter

- Resor (delvis)
- Allemanssparandet (utgifter för drift på servicebyrå av ett ADB-baserat kontrollsystem)
- Börsinformation
- Reuteranvändning/telerate
- Informationsdatabanker
- Framställning av kontrolluppgifter
- Riksbanksclearing
- Utländska databaser
- Försäljning av vinstresultat på magnetband och videotex

Inkomster

- Försäljning av vinstresultat på magnetband och videotex

Med några få undantag ingår i det föreslagna anslaget alla utgifter som tidigare beräknats och redovisats under anslaget Riksgäldskontoret: Vissa kostnader vid emission av statslån m m.

Anslaget karakteriseras av att det rör sig om volymberoende utgifter, huvudsakligen ersättningar för externa tjänster. Provisionsutgifterna är den dominerande utgiftsposten. I anslaget ingår utgifter för drift av ADB-system på servicebyrå.

Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader

Anslaget har sin motsvarighet i tidigare anslagsstruktur.

Alla löner beräknas och bokförs på anslaget.

Vissa utgifter och inkomster som tidigare beräknades och redovisades under anslaget Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader har nu beräknats under de föreslagna anslagen till Kostnader för upplåning och låneförvaltning samt kostnader för garantiverksamhet.

Utgifter för drift av ADB-baserade system hos servicebyrå har enligt hittillsvarande ordning i vissa fall belastat anslaget till vissa kostnader vid emission av statslån m m (vinstkontrollsystemet) och i andra fall förvaltningskostnadsanslaget (kontrollsystemet i samband med allemanssparandet). Den här föreslagna anslagsstrukturen innebär att alla utgifter för drift av ADB-baserade system hos servicebyrå samlas inom anslaget till kostnader för upplåning och låneförvaltning.

Övriga utgifter i samband med ADB-användningen (drift av ADB-baserade system på egen dator, tekniskt underhåll avseende den egna datorutrustningen, systemunderhåll, systemutveckling, anskaffning av teknisk utrustning) som tidigare beräknats och redovisats under anslaget till förvaltningskostnader har i den föreslagna anslagsstrukturen däremot förts till ett särskilt anslag till systemutveckling m m.

Genom den föreslagna omläggningen renodlas anslaget till förvaltningskostnader att framför allt avse basresurserna för verksamheten.

Riksgäldskontoret: Kostnader för garantiverksamhet

Anslaget har i hittillsvarande anslagsstruktur sin motsvarighet i två anslag, nämligen

- under sjunde huvudtiteln: Täckande av kostnader till följd av vissa statliga garantier

- under tolfte huvudtiteln: Förlusttäckning till följd av statliga garantier till svensk varvsindustri och beställare av fartyg

Det nya anslaget avser alla typer av garantier inom ramen för riksgäldskontorets garantiverksamhet.

Utgifter under anslaget är infriande av garantier samt konsulter och arvoden och resor.

Under det tidigare anslaget till förlusttäckning

till följd av statliga garantier till svensk varvs-industri och beställare av fartyg har även vissa inkomster redovisats. Avsikten är att detsamma skall gälla även för det nya anslaget.

Som framgår av den specifikation som redovisas i avsnitt 4 beräknas för budget året 1989/90 utgifterna uppgå till drvat 50 miljoner kronor och inkomsterna till 120 miljoner kronor. Här föreliggande anslagsförslag innebär att anslaget tas upp med ett formellt belopp, 1 000 kronor, och att uppkommande överskott redovisas på en inkomsttitel.

Riksgäldskontoret: Systemutveckling m m

Anslaget har sin motsvarighet i ett reservationsanslag till systemutveckling m m som riksgäldskontoret föreslagit att riksdagen anvisar på tilläggsbudget I för innevarande budgetår. Förslaget har ännu inte riksdagsbehandlats. Här förutsätts att reserverade medel från ett sådant anslag överförs till det nya anslaget.

Som framgått av det föregående avser utgifterna under detta anslag huvudsakligen ändamål som tidigare finansierats från förvaltningskostnadsanslaget. Därutöver skall enligt förslaget vissa systemunderhållskostnader som hittills belastat anslaget till vissa kostnader vid emission av statslån m m i fortsättningen belasta anslaget till systemutveckling m m.

Förslaget innebär således att anslaget vad gäller ADB-verksamheten kommer att omfatta alla utgifter utom löner som avser drift av ADB-baserade system på egen dator, tekniskt underhåll av egen datorutrustning, systemunderhåll, systemutveckling och anskaffning av teknisk utrustning. Vidare skall anslaget kunna användas till utredningar som inte är direkt knutna till ADB-verksamheten, t ex konsultstudier som avser det administrativa genomförandet av statsupplåningen.

3.2 Vissa förutsättningar för anslagsberäkningarna

I det följande ges en sammanfattning av vissa förutsättningar som gjorts för de i detta sammanhang angivna anslagsberäkningarna.

Vad gäller anslaget till kostnader för upplåning och låneförvaltning gäller som tidigare framgått att anslagsberäkningarna i anslutning till den inhemska upplåningen under budgetåret 1989/90 på nuvarande stadium måste bli ganska osäkra. En av de förutsättningar som gjorts i detta sammanhang är att tre premieobligationslån kommer att emitteras under budgetåret. Vidare är som tidigare framgått en förutsättning att nya insatser inom hushållsupplåningen kan bli nödvändiga.

Vad gäller värdepapperstryck har anslagsberäkningarna utgått från att riksgäldskontoret kommer att använda samma tryckteknik som hittills. Skulle man komma till att det av säkerhetsskäl är motiverat att övergå till annat tryckförfarande kan detta som tidigare framgått leda till en ökad anslagsbelastning.

Provisionerna i anslutning till den inhemska upplåningen är beräknade med hänsyn till nu gällande avtal. I flertalet fall går avtalen ut den 30 juni 1989.

De löpande kostnaderna för drift av PmC-systemet beräknas uppgå till ca 40 miljoner kronor per år. Dessa planeras bli finansierade via avgifter på placerare och emittenter. Därutöver skall transaktionsavgifter tas ut för handeln. Den planerade avgiftsstrukturen baseras på att avgifter skall tas ut av låntagare, placerare och handlare i ungefärligt lika andelar.

De årliga kostnaderna för PmC kan för närvarande uppskattas till ca 10 miljoner kronor för riksgäldskontorets del. Dessa kostnader är beräknade på förutsättningen att riksgäldskontoret har ca 330 miljarder kronor registrerade i systemet. För budgetåret 1989/90 har 5 miljoner kronor tagits upp i anslagsberäkningen.

För riksgäldskontoret är ett skuldboksystem av PmC:s karaktär en nödvändig förutsättning för att statsupplåningen skall ske effektivt och för att risknivån i finansmarknaderna skall kunna reduceras.

Enligt meddelande från posten kommer tjänstebrevsrätten för riksgäldskontorets del att avvecklas från den 1 juli 1989. Anslagsberäkningarna har utformats med hänsyn till detta kommer att ske.

Förslaget har utgått från att portoutgifter som avser utsändning av kontrolluppgifter och adresserad direktreklam skall belasta anslaget till kostnader för upplåning och låneförvaltning. Eftersom någon konkret planering av upplåningsverksamheten inte nu genomförs är beräkningarna av portoutgifter som kommer att belasta detta anslag att se som en ren uppskattning.

Vad gäller förvaltningskostnadsanslaget har beräkningarna byggts upp enligt följande.

Som framgått av föregående avsnitt skall enligt förslaget vissa utgifter som hittills beräknats och redovisats på förvaltningskostnadsanslaget i fortsättningen hänföras till andra anslag. Sådana utgifter som alltså enligt förslaget förs bort från

förvaltningskostnadsanslaget har för budgetåret 1989/90 beräknats till 9 397 tkr.

Förslaget har vidare utformats med beaktande av att en tjänst inom revisionsenheten förutsätts överförd till annan myndighet. Det innebär en minskning av utgifterna för löner med 204 tkr.

Efter det att utgifterna för dessa ändamål förts bort är basen för pris- och löneomräkning av förvaltningskostnadsanslaget 44 714 tkr. Pris- och löneomräkning visar att anslaget bör räknas upp med 4 252 tkr.

Vad gäller löner har hänsyn tagits till avtalsmässiga löneökningar t o m 1988 års avtalsrörelse. Uppräkningen av lönekostnaderna i detta sammanhang uppgår till 2 256 tkr. I pris- och löneomräkningen ingår en ökning av lokalkostnader med 1 740 tkr. Ökningen beror på ökade hyror för nuvarande lokaler. Prisomräkningen uppgår i övrigt till 256 tkr.

Utöver pris- och löneomräkningen föreslås en ökning av anslaget för att möjliggöra ökade utgifter på fem områden, nämligen löner, personalutveckling, representation, porto och riksdagstryck. Motiven för ökningarna kan sammanfattas enligt följande.

1) Löner

Riksgäldskontorets budget har minskat realt under en följd av år. Samtidigt har arbetsuppgifterna på låneförvaltningsområdet ökat kraftigt. En tung och arbetskrävande uppgift som tillkommit är att årligen skicka ut kontrolluppgifter till drygt 1 miljon sparobligationsinnehavare. Det har gjort det nödvändigt att ägna betydligt mer arbete än tidigare åt registervård.

De tillkommande uppgifterna på låneförvaltningsområdet har gjort det nödvändigt att göra långtgående omdisponeringar av personalresurserna. F n saknas bl a resurser för att hålla den samhällsekonomiska gruppen inom kontoret bemannad. Den samhällsekonomiska gruppen föreslås bli återbemannad och utgöra kärnan i en ny funktion för strategisk analys och planering. För att möjliggöra detta bör anslaget räknas upp med 730 tkr.

För den ökade verksamheten på låneförvaltningsområdet har kontoret under senare år använt personal med tidsbegränsade anställningar på arvodestjänster. Bl a verksamheten i samband med kontrolluppgifterna har nu stabiliserats. Det gör att det nu finns anledning att gå över till en mer permanent organisation med tillsvidareanställd personal.

Förslaget utgår alltså från att en viss omfördelning kommer att ske när det gäller användningen av

lönemedlen. Detta bör kombineras med en viss ökning av lönemedlen som syftar till ökade möjligheter att använda tillfällig personal och som i förslaget beräknats till 228 tkr.

I beräkningen av lönemedel ingår vidare ökning med 400 tkr till löner för personal med arbetsuppgifter i samband med ungdomsbosparandet. Verksamheten på detta område inleds under budgetåret 1988/89. Under detta budgetår finansieras utgifterna för löner från anslaget till sparfrämjande åtgärder. I samband med tillkomsten av verksamheten har det förutsetts att den fr o m budgetåret 1989/90 kommer att finansieras genom anslag till riksgäldskontoret.

2) Personalutveckling

Riksgäldskontorets upplåning inom landet sker idag i allt väsentligt via värdepappersbaserade upplåningsformer. Dessa är i hög grad beroende av manuella rutiner. Låneförvaltningen omfattar inom landet upptagna lån om ca 500 miljarder kronor.

Värdepappershanteringen i Sverige kommer inom ett par år att förändras i riktning mot dokumentlös hantering. Statens upplåning måste anpassas till detta och riksgäldskontorets upplåning måste anpassas till detta och riksgäldskontorets upplåning kommer successivt att överföras till dokumentlös form.

Övergången leder till effektiviseringsvinster men också till stora förändringar för den berörda personalen.

På utlandslånesidan medför den snabba utvecklingen av finansiella tekniker både vad gäller upplåning och skuldskötsel stora utbildningsbehov. Verksamheten är internationellt orienterad. Detta medför att den vidareutbildning som behövs ofta inte finns inom Sverige. Av dessa skäl är det nödvändigt att ha en relativt stor utbildningskostnad per anställd. Riksgäldskontoret har med gällande lönepolitik svårt att rekrytera högtbildade specialister. Dessa får ersättas av nytexaminerade akademiker eller internbefordrad personal. För att dessa personer skall klara arbetsuppgifterna behövs en omfattande utbildning.

För personalutbildning och övriga personalutvecklingsinsatser disponerar riksgäldskontoret under budgetåret 1988/89 486 000 kronor. Därutöver har riksgäldskontoret fått disponera 100 000 kronor ur riksdagens förnyelsefond. Medlen för personalutveckling är klart otillräckliga och bör i en första etapp höjas till 1 miljon kronor.

3) Representation

I internbudgeten för budgetåret 1988/89 har 43 tkr avsatts för representation. Med hänsyn till den omfattande kontaktverksamhet som måste genomföras är det angeläget att den ekonomiska ramen för representation ökas. Här redovisade beräkningar innebär en ökning med 157 tkr till 200 tkr. Förslaget syftar till en motsvarande ökning av anslaget.

4) Porto

Som tidigare framgått kommer tjänstebrevsrätten för riksgäldskontoret att tas bort från den 1 juli 1989. Som där också framgått skall enligt förslaget vissa portoutgifter belasta anslaget till kostnader för upplåning och låneförvaltning. Övriga portoutgifter föreslås belasta förvaltningskostnadsanslaget.

Enligt en av posten gjord räkning skulle de senare utgifterna uppgå till 630 tkr. Det är svårt att bedöma tillförlitligheten i den gjorda räkningen. De här angivna anslagsberäkningarna tar upp 700 tkr för portoutgifter under förvaltningskostnadsanslaget och en motsvarande ökning av anslaget.

5) Riksdagstryck

I och med att riksgäldskontoret upphör att vara en riksdagsmyndighet kommer kontoret inte längre att ha gratis tillgång till riksdagstryck. Utgifterna för riksdagstryck beräknas för budgetåret 1989/90 till 50 tkr. Förslaget syftar till en motsvarande ökning av anslaget.

Vad gäller anslaget till garantiverksamhet är de angivna utgifterna grundade på en allmän bedömning. Tillsammans med övriga beräkningmässiga förutsättningar som angetts i det föregående innebär detta att budgetkalkylen för budgetåret 1989/90 visar ett inkomstöverskott.

Vad gäller anslaget till systemutveckling m.m kan som tidigare framgått i avvaktan på pågående konsultstudier bara en preliminär beräkning av utgifterna anges.

4. Specifikation av anslagsberäkningarna

Anm. Uppgifterna i den kolumn som i följande sammanställningar betecknas Budget 1988/89 avser i vissa fall enbart beräkningsantaganden eller utfallsprognoser.

VERKSAMHETER	FÖRDELAT 1987/88	UTFALL 1987/88	FÖRD BUDGET 1988/89	BUDGET 1989/90
I. RÄNTOR PÅ STATS- SKULDEN M M				
<u>Utgifter</u>				
Räntor inom landet	48 826 493		44 480 801	49 930 000
Räntor utom landet	9 792 633		9 500 000	8 900 000
Valutaförluster	2 923 525		600 000	1 400 000
Underkurs vid emissio- ner (kapitalrabatter)	64 370		1	1
Kursförluster	68 883		1	1
Summa utgifter	61 675 904		54 580 803	60 230 002
<u>Inkomster</u>				
Räntor inom landet	422 028		751 001	1 300 000
Räntor utom landet	304 438		96 000	85 000
Valutavinster	7 911 084		400 000	800 000
Överkurs vid emission (uppgäld)	338 385		1	1
Kursvinster	8 079		1	1
Preskriberade obl. kuponger och vinster	34 855		45 000	44 999
Aktieutdelning i PMC				1
Summa inkomster	9 018 869		1 292 003	2 230 002
Summa nettoutgifter	52 657 035		53 288 800	58 000 000

VERKSAMHETER	FÖRDELAT 1987/88	UTFALL 1987/88	FÖRD BUDGET 1988/89	BUDGET 1989/90
--------------	---------------------	-------------------	------------------------	-------------------

2. KOSTNADER FÖR UPPLÅ-
NING OCH LANEFÖRVALT-
NING

Upplåning inom landet

Utgifter

Försäljningsprovisioner Allemansspar	146 430	170 000	175 000
Försäljningsprovisioner obligationer	113 587	130 000 ¹⁾	240 000
Obligationspapper	286	1 600	1 500
Värdepapperstryck	4 384	11 000	6 000
Marknadsföring (reklam, info, försäljn kostnader)	7 295	23 700	25 600 ²⁾
Allemanssparandet	570	625	700
Börsinformation	25	62	100
Reuteranvändning/telerate	297	338	355
Informationsdatabanker	6	10	11
Summa utgifter	272 880	337 335	449 266

1) Utfallsprognos. I tidigare anslagsberäkningar har felaktigt angetts 13 000 tkr.

2) Portoutgifter ingår med 600 tkr.

RIKSGÄLDS KONTORET

PM
1988-12-01

Dnr 20-885105

23

VERKSAMHETER	FÖRDELAT 1987/88	UTFALL 1987/88	FÖRD BUDGET 1988/89	BUDGET 1989/90
<u>Inhemsk låneförvaltning</u>				
<u>Utgifter</u>				
Vinstutbetalnings- provisioner	169 401		195 000	140 000
Inlösenprovisioner	22 712		63 000	70 000
Börsnotering av obligationslån	4 554		4 500	5 000
Off. dragningslistor på premielån till bankerna	1 785		2 600	2 500
Vinstkontrollsystem	1 233		1 173	1 500
Förstöring av obliga- tioner	435		414	610
Vinstutbetalnings- blanketter och stämplat	580		552	570
Övrigt	165		161	
Framställning av kontrolluppgifter	727		750	3 150 ¹⁾
Avgifter PmC AB				5 000
Riksbanksclearing	30		30	31
Försäljning av premie- vinstresultat, magnet- band, videotex, drag-	3 762		18 000	19 500
Summa utgifter	205 384		286 180	247 861

1) Portoavgifter ingår med 2 300 tkr.

VERKSAMHETER	FÖRDELAT UTFALL 1987/88	FÖRD BUDGET 1988/89	BUDGET 1989/90
<u>Inkomster</u>			
Försäljning av premie- vinstresultat, magnet- band, videotex, drag- ningslistor	8 309	10 300	12 700
Summa nettoutgifter	197 075	275 880	235 161
<u>Upplåning utom landet samt låneförvaltning</u>			
Försäljningsprovisioner	261 491	230 000	200 000
Kreditavgifter	10 262	12 000	12 000
Inlösenprovisioner och expenser	20 833	24 000	20 000
Börsnoteringar av obli- gationslån	2 869	2 000	2 000
Obligationer	1 012	4 000	3 000
Prospekt- och annonser	2 109	8 000	3 000
Avtal, arvoden och expenser	9 257	11 000	10 000
Reuteranvändning/telerate	476	552	579
Utländska databaser	9	110	160
Resor (utrikes)	590	543	576
Summa utgifter	308 908	292 205	251 315
TOTAL SUMMA	778 863	905 420	935 742

	FÖRDELAT UTFALL	FÖRD BUDGET	FÖRÄNDRING	SUMMA TKR
ERKSAMHETER	1987/88	1988/89	tkr	1989/90

RIKSGÄLDSKONTORET:
FÖRVALTNINGSKOSTNADER

Utgifter

Lönekostnader
Arvoden till fullmäktige 210 212 212

Löner till fast anst. 28 603 30 045 3 782 33 827

Tillfälligt anställda 986 872 - 372 500

Kontorsentreprenader
Summa lönekostnader 29 799 31 129 3 410 34 539

Lokalkostnader
Hyror 7 758 8 160 1 740 9 900

Övriga förvaltnings-
kostnader
Sjuk- och hälsovård 160 186 7 193

Maskinhyror 412 425 - 17 408

Utrikes resor 173 189 11 200

Inrikes resor 223 234 23 257

Kurs- och konf avg. 420 486 514 1 000

Representation 62 43 157 200

Transporter 236 130 9 139

Post- och telefon 604 568 17 585

Portoavgifter 700 700

Försäkring 1 065 977 49 1 026

Städtjänster o mtr. 93 97 5 102

Övriga köpta tjänster 266 13 279

Papperssv. kontorsmtr 882 962 137 1 099

Kontorsmaskiner 167 102 - 4 98

Övriga inventarier, 384 174 9 183

Övrigt 1 028 790 47 837

Summa utgifter 43 466 44 918 6 827 51 745

Pris- och löneomräkning

VERKSAMHETER	FÖRDELAT UTFALL 1987/88	FÖRD BUDGET 1988/89	BUDGET 1989/90
--------------	----------------------------	------------------------	-------------------

4. GARANTIVERKSAMHET

		1	1
<u>Utgifter</u>			
Infriande av garantier	228 222	1 000 000	50 000
Konsulter och arvoden	339	200	300
Resor, inrikes	10	9	10
Summa utgifter	228 571	1 000 209	50 310
<u>Inkomster</u>			
Återvunna garantier	167 436	50 000	10 000
Avgifter garantier	145 091	110 000	110 000
Summa inkomster	312 527	160 000	120 000
Summa netto	+ 83 956	- 840 209	+ 69 690

5. UPPDRAGSVERKSAMHET, 1 000-kronorsanslag

Krediter till affärsverk m_m

<u>Utgifter</u>			
Utlåning till affärsverk och myndigheter	595	1	1
<u>Inkomster</u>			
Utlåning till affärsverk och myndigheter	5 166	1	1
Summa nettoinkomster	4 571	0	0

6. RIKSGÄLDSKONTORET: SYSTEMUTVECKLING M M

<u>Utgifter</u>			
Drift- och underhåll ADB	3 100	2 550	3 425
Tilläggsbudget 88/89 reservationsanslag		4 445	
Systemutveckling m m			3 012
Summa utgifter	3 100	6 995	6 437

Statens offentliga utredningar 1988

Kronologisk förteckning

1. Översyn av utlänningslagsstiftningen. A.
2. Kortare väntan. A.
3. Arbetsolycka - "olycka" eller arbetsmiljöbrott? A
4. Kunskapsöverföring genom företagsutveckling. UD.
5. Utgått.
6. Provning och kontroll i internationell samverkan. I. 42.
7. Frihet från ansvar. Ju.
8. En ny skyddslag. Fö.
9. Sverigeinformation och kultursamarbete. UD.
10. Rätt adress. Fi.
11. Öppenhet och minne. U.
12. Civil personal i försvaret. Fö.
13. Handel med optioner och terminer. Fi.
14. Översyn av bostadsrättslagen. Bo.
15. Medborgarkommissionens rapport om svensk vapenexport. SB.
16. SÄPO-Säkerhetspolisens inriktning och organisation. Ju.
17. Reklamskatten. Fi.
18. Rapport av den parlamentariska kommissionen med anledning av mordet på Olof Palme. Ju.
19. U-lands- och biståndsinformation. UD.
20. En förändrad ansvarsfördelning och styrning på skolområdet. U.
21. Ny taxeringslag - Reformerad skatteprocess. Del 1. Fi.
22. Ny taxeringslag - Reformerad skatteprocess. Del 2. Fi.
23. SIESTA - Ett internationellt institut för värdering av miljöriktig teknik. UD.
24. Lotteri i radio och TV. U.
25. Förnyelse och utveckling. C.
26. Frikommunförsöket. C.
27. Lönegarantin och förmånsrättsordningen - om lönegarantins betydelse för det ökade antalet företagskonkurser. A.
28. Videovåld II - förslag till åtgärder. U.
29. Förnyelse av kreditmarknaden. Fi.
30. Arbetsdomstolen. A.
31. Översyn av upphovsrättslagstiftningen. Delbetänkande 4. Ju.
32. Läge för vindkraft. Bo.
33. Släpp kopiorna fria. Fi.
34. Dalälven - en miljösatning. ME.
35. Offentlig lönestatistik. Behov och produktionsformer. Fi.
36. Effektiv statlig lokalförsörjning. Fi.
37. Statens ansvar för spridning och visning av värdefull film. U.
38. Ågande och inflytande i svenskt näringsliv. I.
39. Mål och resultat - nya principer för det statliga stödet till föreningslivet. C.
40. Föräldrar som förmyndare, m.m. Ju.
41. Tidig och samordnad rehabilitering - Samverkansmetoder och rehabiliteringsinriktad ersättning m.m. S.
42. Statens roll vid finansiering av export. UD.
43. Folk- och bostadsräkningar i framtiden. C.
44. Kontroll av kemiska produkter och varor. ME.
45. Vissa internationella skattefrågor. Fi.
46. Tillfällig handel. Fi.
47. Kommunalt stöd till de politiska partierna. C.
48. Reformerat presstödd. U.
49. Arbetsmarknadsstriden III. A.
50. Arbetsmarknadsstriden IV. A.
51. Ut med musiken. U.
52. Att följa medieutvecklingen. U.
53. Domarbanan - Utbildning och meritvärdering. Ju.
54. Om semester. A.
55. Hushållens skuldsättning. Fi.
56. Export av farliga varor. Fi.
57. Pensionssystemets stabilitet. S.
58. Utrikesförvaltningens inriktning och organisation. UD.
59. Riksgäldskontoret - från riksdagens verk till regeringens myndighet. Fi.

Statens offentliga utredningar 1988

Systematisk förteckning

Statsrådsberedningen

Medborgarkommissionens rapport om svensk vapen-export. [15]

Justitiedepartementet

Utgått. [5]
Frihet från ansvar. [7]
SÄPO-Säkerhetspolisens inriktning och organisation. [16]
Rapport av den parlamentariska kommissionen med anledning av mordet på Olof Palme. [18]
Översyn av upphovsrättslagstiftningen. Delbetänkande 4. [31]
Föräldrar som förmyndare, m.m. [40]
Domarbanan - Utbildning och meritvärdering. [53]

Utrikesdepartementet

Kunskapsöverföring genom företagsutveckling. [4]
Sverigeinformation och kultursamarbete. [9]
U-lands- och biståndsinformation. [19]
SIIESTA - Ett internationellt institut för värdering av miljöriktig teknik. [23]
Statens roll vid finansiering av export. [42]
Utrikesförvaltningens inriktning och organisation. [58]

Försvarsdepartementet

En ny skyddslag. [8]
Civil personal i försvaret. [12]

Socialdepartementet

Tidig och samordnad rehabilitering - Samverkansmetoder och rehabiliteringsinriktad ersättning m.m. [41]
Pensionssystemets stabilitet. [57]

Finansdepartementet

Rätt adress. [10]
Handel med optioner och terminer. [13]
Reklamskatten. [17]
Ny taxeringslag - Reformerad skatteprocess. Del 1. [21]
Ny taxeringslag - Reformerad skatteprocess. Del 2. [22]
Förnyelse av kreditmarknaden. [29]
Släpp kopiorna fria. [33]
Offentlig lönestatistik. Behov och produktionsformer. [35]
Effektiv statlig lokalförsörjning. [36]
Vissa internationella skattefrågor. [45]
Tillfälligt handel. [46]
Hushållens skuldsättning. [55]
Export av farliga varor. [56]

Riksgäldskontoret - från riksdagens verk till regeringens myndighet. [59]

Utbildningsdepartementet

Öppenhet och minne. [11]
En förändrad ansvarsfördelning och styrning på skolområdet. [20]
Lotteri i radio och TV. [24]
Videovåld II - förslag till åtgärder. [28]
Statens ansvar för spridning och visning av värdefull film. [37]
Reformerat presstödd. [48]
Ut med musiken. [51]
Att följa medietvecklingen. [52]

Arbetsmarknadsdepartementet

Översyn av utlänningslagstiftningen. [1]
Kortare väntan. [2]
Arbetsolycka - "olycka" eller arbetsmiljöbrott?[3]
Lönegarantin och förmånsrättsordningen - om lönegarantins betydelse för det ökade antalet företagskonkurser. [27]
Arbetsdomstolen. [30]
Arbetsmarknadsstriden III. [49]
Arbetsmarknadsstriden IV. [50]
Om semester. [54]

Bostadsdepartementet

Översyn av bostadsrättslagen m.m. [14]
Läge för vindkraft. [32]

Industridepartementet

Provning och kontroll i internationell samverkan. [6]
Ägande och inflytande i svenskt näringsliv. [38]

Civildepartementet

Förnyelse och utveckling. [25]
Frikommunförbundet. [26]
Mål och resultat - nya principer för statens stöd till föreningslivet. [39]
Folk- och bostadsräkningar i framtiden. [43]
Kommunalt stöd till de politiska partierna. [47]

Miljö- och Energidepartementet

Dalälven - en miljösatning. [34]
Kontroll av kemiska produkter och varor. [44]

ALLMÄNNA FÖRLAGET

ISBN 91-38-10251-X

ISSN 0375-250X